

DET KONGELIGE
KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENT

St.meld. nr. 7

(2004–2005)

Om det skal stilles statsgaranti i
forbindelse med søknad fra
Tromsø 2014 AS om å bli tildelt
De olympiske vinterleker og
Paralympics i 2014

Innhold

1	Bakgrunn	5	7.2	Forhold av betydning for avvikling av flytrafikk	31
1.1	Innledning	5	7.2.1	Kapasitet	31
1.2	Fremdrift	6	7.2.2	Kostnader	32
1.3	Søknadsprosessen	6	7.3	Forhold av betydning for avvikling av vegtrafikk	32
1.4	Spørsmålet om statsgaranti	8	7.3.1	Kapasitetsberegninger	32
1.5	Oppsummering	9	7.3.2	Drift og vedlikehold	33
2	Økonomi	10	7.3.3	Utbyggingsbehov	33
2.1	Inntekts- og kostnadsrammer	10	7.4	Kollektivtrafikk	34
2.1.1	Budsjetterte inntekter	11	7.4.1	Kapasitetsberegninger	34
2.1.2	Budsjetterte kostnader	12	7.4.2	Kostnader	34
2.1.3	Departementets vurdering	14	8	Tidspunktet for arrangementet	35
2.2	Behov for tilskudd fra offentlige myndigheter ved et eventuelt OL i Tromsø i 2014	14	8.1	Innledning	35
2.3	Finansiering av søknadsprosessen	15	8.2	Departementets vurderinger	35
2.4	Kvalitetssikring	15	9	Sikkerhet	37
3	Søkers visjoner for OL i Tromsø i 2014	17	10	Forventede effekter av samfunns- messig betydning	39
4	Anlegg og etterbruk	19	10.1	Innledning	39
4.1	Innledning	19	10.2	Dokumentasjon	39
4.2	Idrettsanleggene og statlig idretts-		10.3	Erfaringer fra Lillehammer-OL 1994	39
	politikk	19	10.4	Forventninger om effekter	40
4.2.1	Kort om anleggsplanene	19	10.5	Vurderinger av forventede effekter	41
4.2.2	Statlig idrettspolitikk og anvendelse av spillemidler	20	10.5.1	Befolknings- og næringsutvikling	41
4.2.3	Etterbruk av idrettsanleggene	21	10.5.2	Reiselivsutvikling	42
4.3	Andre nybygg – kostnader og etter-		10.5.3	Bygg- og anleggssektoren	43
	bruk	23	10.5.4	Fortrengningseffekter	44
4.4	Ettersendt materiale om etterbruk	24	10.6	Miljømessige effekter av et eventuelt OL i Tromsø	44
5	Miljø	25	10.6.1	Miljøkonsekvenser av OL på Lillehammer	44
6	Innkvartering	27	10.6.2	Miljøkonsekvenser av et eventuelt OL i Tromsø	44
6.1	Bakgrunn – krav fra IOC	27	10.7	Oppsummering av potensielle effekter .	45
6.2	Søkers planer for innkvartering	27	11	Konklusjon	46
6.2.1	Innkvartering for å dekke IOC's formelle krav	27	11.1	Totale kostnader	46
6.2.2	Øvrig innkvartering	28	11.2	Bruk og prioritering av spillemidler	47
6.2.3	Oppsummering innkvartering	30	11.3	Forventede effekter av arrangementet	47
7	Transport	31	11.4	Mulighetene for at søknaden kan nå frem	48
7.1	Innledning	31	11.5	Avsluttende vurdering	48

Vedlegg

1	Protokoll fra Idrettsstyrets møte 6. januar 2004	50	4	Innstilling fra NIF-administrasjonen til møte i Idrettsstyret 27. mai 2004	55
2	Brev fra Kultur- og kirke departementet til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité av 2. februar 2004	52	5	Brev fra Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité til Kultur- og kirke departementet av 16. juni 2004	60
3	Brev fra Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité til Tromsø 2014 av 7. februar 2004	53	6	Brev fra hr.adv. Sigmund Thue til Tromsø 2014 AS av 16. april 2004	62
			7	Brev fra Tromsø 2014 AS til Kultur- og kirke departementet av 19. august	68
			8	Utrykte vedlegg	72

DET KONGELIGE
KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENT

St.meld. nr. 7

(2004–2005)

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

*Tilråding fra Kultur- og kirkedepartementet av 12. november 2004,
godkjent i statsråd samme dag
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Bakgrunn

1.1 Innledning

Norge har gode naturgitte forutsetninger for å arrangere De olympiske vinterleker og Paralympics, og det er stor interesse for vinteridrett i befolkningen. Det knytter seg betydelig internasjonal anseelse til tildeling av et OL-arrangement. Under lekene vil både landet som helhet og det området som arrangementet blir lagt til, oppleve en sterk økning i internasjonal oppmerksomhet med de muligheter det gir for økt aktivitet, sysselsetting og inntekter i handel og andre nærings- og servicevirksomheter.

Denne stortingsmeldingen behandler søknaden fra Tromsø 2014 AS om å arrangere vinter-OL og Paralympics i Tromsø i 2014 som Norges Idrettsforbund og Olympiske komité (NIF) har stilt seg bak. Søknaden fra Tromsø 2014 AS bygger blant annet på en bredt anlagt visjon om å «...skape en grensesprengende og magisk idrettsfest og gi verden et øyeblikks magi» (søknad av 2. mai 2004, s. 8) med utgangspunkt i landsdelens, kystens og landets egenart. Søknaden understreker at Nord-Norge og Tromsø både naturmessig og kulturelt har gode forutsetninger for å arrangere et vinter-OL.

Dersom Tromsø 2014 AS skal søke Den Internasjonale Olympiske Komité (IOC) om å få arrangere vinter-OL i 2014, er det nødvendig at staten stiller visse garantier både finansielt og på annen måte for gjennomføringen av arrangementet. Kultur- og kirkedepartementet har i samarbeid med andre berørte departementer behandlet søknaden og vurdert om det kan tilrås å gi en finansiell statsgaranti for gjennomføringen av arrangementet.

Nedenfor blir søknaden gjennomgått og vurdert i forhold til budsjetterte inntekter og utgifter, behov for statstilskudd, tilskudd av spillemidler, miljø, innkvartering, transport, sikkerhet, tidspunkt for arrangementet og forventninger om ringvirkninger på lengre sikt.

Gjennomgangen viser at det er betydelig usikkerhet knyttet til de fremlagte budsjetter for investeringer, drift og inntekter, planer for innkvartering, sikkerhet, transport, forventninger om positive ringvirkninger på lengre sikt m.m. Det er derfor Regjeringens oppfatning at den endelige kostnaden ved et OL-arrangement i Tromsø, herunder behovet for statstilskudd og tilskudd av spillemidler, vil kunne bli langt høyere enn det som er anslått i søk-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

naden fra Tromsø 2014 AS. På denne bakgrunn konkluderer meldingen med at det ikke er tilrådelig å foreslå at det skal gis en statsgaranti for å arrangere vinter-OL og Paralympics i Tromsø i 2014. Norge har arrangert vinter-OL ved to anledninger; i Oslo i 1952 og på Lillehammer i 1994. Det er Regjeringens vurdering at den økonomiske belastningen ved et OL-arrangement i Norge er så omfattende i forhold til de positive ringvirkninger man kan forvente på noe lengre sikt, at landet ikke bør påta seg dette så kort tid etter vinter-OL på Lillehammer i 1994.

1.2 Fremdrift

Den Internasjonale Olympiske Komité skal i juli 2007 ta stilling til arrangementssted for De olympiske vinterleker i 2014. Det er kun Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité som formelt kan søke om å arrangere olympiske leker i Norge. En søkerby må derfor ha støtte fra styret i NIF (Idrettsstyret). For at en endelig søknad skal fremmes for IOC, er det også en forutsetning at statlige, regionale eller lokale myndigheter stiller en garanti for arrangementets bruttokostnader (jf. kapittel 1.4). NIF har gjennom vedtak 6. januar og 27. mai i år gått inn for at Norge bør søke om å arrangere De olympiske vinterleker og Paralympics i Tromsø i 2014, under forutsetning av at det gis statsgaranti. I brev fra NIF til Kultur- og kirke departementet av 16. juni heter det:

«For å ivareta den nødvendige fremdrift er det av stor betydning at saken blir gjenstand for behandling i Stortinget inneværende år.»

1.3 Søknadsprosessen

Både Lillehammer og Tromsø meldte i 2003 sin interesse for å søke om å arrangere OL i 2014. Spørsmålet om evaluering av Tromsø og Lillehammer som søkerbyer til De olympiske leker og Paralympics i 2014 ble behandlet av Idrettsstyret i møte nr. 2, 2003–2007, 29.-30. august 2003. Det ble bestemt å starte arbeidet med å vurdere om det skulle fremmes en søknad og hvilken by som eventuelt skulle være Norges søker. En evalueringsgruppe ble nedsatt av NIF for å vurdere søknadene fra Lillehammer og Tromsø.

Søknadsprosessen overfor IOC kan beskrives som en tre-trinns prosess (endelige retningslinjer for søknadsprosessen for 2014 er ikke vedtatt av IOC). I rapporten fra evalueringsgruppen nedsatt av NIF omtales prosessen slik:

«Fase I

NIF fremmer søkerbyens kandidatur overfor IOC. IOC vurderer og beslutter om byen skal godkjennes å være søkerby. Dersom byen godkjennes (desember/januar 2005/2006) må det innbetales en søkeravgift på 150.000 USD for å gå videre i prosessen.

Fase II

Fase II innebærer at søkerbyen går inn i en såkalt «Candidature Acceptance Procedure»-prekvalifiseringsfase. I denne fasen betegnes søkerbyen som «Applicant City». Søkerbyen må, etter konkrete retningslinjer fra IOC, gi utfyllende og relativt presise svar på ca. 20 spørsmål som omfatter de vesentligste funksjoner (11 stk.) i et OL-arrangement dersom byen skulle bli tildelt lekene. Søkerbyen har ca. ½ år på seg fra den ble godkjent som søkerby til å besvare spørsmålene (frist mai – juni 2006).

En IOC-komité med ca. 15 spesialister – «IOC Candidature Acceptance Working Group»-vurderer søkerbyens besvarelser i «Applications», i realiteten søkerbyens forutsetninger som OL-arrangør. Det er allerede i fase II betydelige krav til dokumentasjon.

Komiteen avgir sin vurdering og innstilling til IOC's styre, som avgjør hvem av kandidatene som får gå videre til fase III. Formålet er å luke ut de kandidater som vurderes ikke «å holde mål» til å være OL-arrangør i det året søknadsvurderingen gjelder for. Selve beslutningsprosessen i Fase II tar ca. 3 mnd., dvs. at styret i IOC fatter sin beslutning Ultimo august. Vanligvis går 3 – 4 byer videre til fase III.

Fase III

Fase III er siste fase i søkerprosessen. I denne fasen betegnes søkerbyen som kandidatby. Inngangsbilletten til denne fasen er på 500.000 USD. IOC har utformet en mal som beskriver prosedyre og gir detaljerte retningslinjer for hvordan søknaden skal utformes. «Manual for candidature cities for the XX Winter Games 20YY». Det ferdige søknadsdokument skal bestå av tre bind på til sammen inntil 420 sider. Hvert bind er inndelt i temaer. Under hvert tema skal et nærmere angitt antall spørsmål besvares, totalt 199 spørsmål. Søknadsdokumentet på tre bind er i realiteten en detaljert beskrivelse på hvordan lekene arrangementsteknisk planlegges gjennomført. Planen er bindende ved en eventuell tildeling av arrangementet. Søknaden skal leveres til IOC ca. fire måneder etter avslutning av fase II (januar 2007). IOC bruker ca. ½ år på å vurdere søknaden. I dette halvåret inngår blant annet besøk til byen av IOC's evalueringskommisjon, som består av ca.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

20 ulike spesialister som blir oppnevnt for formålet. Evalueringskommisjonen avgir til IOC en samlet arrangementsteknisk vurdering av hver enkelt søkerby. På grunnlag av søknadene, og særlig evalueringskommisjonens vurderinger, idrettspolitiske forhold m.m., velger IOC i plenum endelig arrangør (juli 2007).

Tiden fra IOC aksepterer byen som søker og fram til det endelige søknadsdokumentet på tre bind skal innleveres er meget kort, ca. ett år. Kravet til søknaden, som i realiteten er en beskrivelse av hvordan OL planlegges gjennomført, finansiert, og med krav til garantier av enhver art, er svært omfattende.

I fase II skal det, som nevnt tidligere, utarbeides et dokument (20 spørsmål) hvis formål er å gi IOC grunnlag for å vurdere om byen har forutsetninger for å kunne være OL-arrangør i angjeldende år. Dette dokumentet må utformes basert på byens arrangementstekniske plan for utvikling av lekene (plan for innkvartering, idrettsarenaer, radio-, TV- og pressesenter, infrastruktur osv.). En forutsetning for å nå fase III er at man overlever fase II.

De korte tidsrammene innebærer at man må forholde seg til de faser søkerprosessen er delt inn i. Videre må et godt utredet og utformet arrangementskonsept med relativt detaljerte planer for alle viktige funksjoner i et OL-arrangement foreligge på det tidspunkt byen framstilles overfor IOC som søkerby. Søkerbyen har kun ett år fra byen erklærer seg som interessert i å være søker, til endelig søknadsdokument skal være innlevert. Dette understreker betydningen av at NIF avklarer hvem som eventuelt skal være søkerby allerede i januar 2004 slik at årene 2004 – 2005 kan brukes til utforming av en solid plan for forberedelse og gjennomføring av et OL i 2014. Det er ikke godt nok å bare bli akseptert som søker. Søkerbyens planer må bli gode nok til å vinne tildeling av lekene. Den søkerbyen som tidligst kommer med konkrete og dokumenterte planer har opplagt en fordel.» (s. 6–7).

Innstillingen fra evalueringsgruppen ble levert til Idrettsstyret 23. desember 2003 (utrykt vedlegg). Flertallet i gruppen anbefalte Tromsø som Norges kandidat til OL i 2014. Et mindretall anbefalte at det ikke søkes om å arrangere olympiske vinterleker i Norge i 2014.

På bakgrunn av anbefalingen fra flertallet i evalueringsgruppen og Tromsøs søknad, vedtok Idrettsstyret 6. januar 2004:

«Et enstemmig styre i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité anbefaler at Norge søker OL i 2014, og at Tromsø blir Norges kandidat som søkerby. Anbefalingen gis under forutsetning av at Tromsø spesielt avklarer:

- Problemstillinger relatert til å avholde lekene i mars
- Innkvartering
- Transport
- Etterbruk

Avklaringene forutsettes å skje i den videre prosessen i 2004 og 2005. Styret legger videre til grunn at Tromsø selv finansierer kostnader for hele søkerfasen frem til IOCs endelige valg av arrangørby (juli 2007).

En endelig søknad overfor IOC er betinget av at Regjeringen og Stortinget kan akseptere de økonomiske rammene som blir presentert, og gir den nødvendige garanti.

Styret forutsetter at spillemidler kun må anvendes til anlegg som er av varig karakter, og som dekker lokale behov etter 2014.»

Kultur- og kirkedepartementet mottok protokoll fra Idrettsstyrets møte med vedtak 14. januar (trykt vedlegg nr. 1). I departementets brev til NIF 2. februar 2004 (trykt vedlegg nr. 2) heter det:

«Med sikte på departementets behandling av spørsmålet om statsgaranti, vil avklaringene måtte foreligge tidnok til at Idrettsstyret kan behandle saken på ny før sommerferien. Dette vil være det seneste tidspunkt dersom spørsmålet om en eventuell statsgaranti skal kunne foreligges Stortinget i høstsesjonen (...).

Norsk idrett må være innstilt på å bidra økonomisk dersom det skal søkes om OL. Til lekene på Lillehammer i 1994 ble det benyttet 276 mill. kroner av spillemidlene, noe som utgjorde 22,3% av anleggskostnadene og tilsvarte ett års samlet tilskudd til idrettsanlegg. Departementet er innstilt på at denne prosentatsen minimum bør være på samme nivå ved et eventuelt OL i 2014.»

I brev til Tromsø 2014 AS av 7. februar 2004 utdypet NIF vedtaket av 6. januar (trykt vedlegg nr. 3). Ny søknad fra Tromsø 2014 AS med vedlegg forelå 2. mai (utrykt vedlegg), og saken ble behandlet i Idrettsstyrets møte 27. mai. NIF-administrasjonen la frem saken for Idrettsstyret uten innstilling til vedtak (trykt vedlegg nr. 4).

Idrettsstyret gjorde følgende vedtak med 7 mot 5 stemmer:

«Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité har vurdert de fire problemstillingene knyttet til tidspunkt, innkvartering, transport og etterbruk samt spørsmålet knyttet til bruk av spillemidler ved et eventuelt OL i Tromsø. Idrettsstyret mener at den dokumentasjon som er fremlagt av Tromsø 2014 har bidratt til å heve kvaliteten på søknaden. Styret føler seg ikke kompetent til å overprøve de faglige vurderingene som er gjort.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

På bakgrunn av et kompakt konsept og et arktisk særpreg mener Idrettsstyret at Tromsø vil kunne være en god søker for 2014.

Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité vedtar at Norge bør søke om å arrangere De olympiske vinterleker og Paralympics i Tromsø i 2014. Flertallet i Idrettsstyret mener at søkergruppen Tromsø 2014 har gjort et godt arbeid for å videreutvikle søknaden i henhold til de forutsetninger Idrettsstyret ga 6. januar.

Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité mener at vinter-OL og Paralympics i Tromsø vil kunne bidra til å utvikle både breddeidretten, toppidretten og idretten for funksjonshemmede i Norge. Samtidig vil vinter-OL kunne gi en betydelig styrking av frivilligheten i idrettsbevegelsen og i samfunnet for øvrig. Frivilligheten, engasjementet og kompetansen i Norges største frivillige organisasjon vil være idrettens fremste bidrag til OL i Tromsø. Styret mener at arrangementet også vil kunne bidra til at Norge opprettholder posisjonen som en av verdens ledende vinteridrettsnasjoner, og dette er sentrale idrettspolitiske momenter for å søke vinter-OL i 2014.

Idrettsstyret mener at budsjettet fortsatt har usikkerhetsmomenter. Idrettsstyret merker seg at fra januar til mai har kostnadene steget med mellom 2,5–3 mrd kroner. For at Tromsø skal kunne bli søker, må det stilles statsgaranti på om lag 15 mrd kroner.

Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité er innforstått med at det vil bli benyttet spillemidler til finansieringen av anlegg til et eventuelt OL i Tromsø i 2014, og legger til grunn 415 millioner kroner (2004 kroner), som beskrevet i brev fra KKD av 2.2.04. Investeringene av spillemidlene må fordeles over flere år. Styret diskuterte hvordan man vil forholde seg dersom den politiske behandling setter premisser som innebærer at eventuelle kostnadsoverskridelser skal følges opp med tilsvarende økte spillemidler. Styret vil ikke støtte en slik løsning.

Idrettsstyret forutsetter at det ikke benyttes spillemidler til å finansiere søkeprosessen. NIF kan heller ikke bistå økonomisk.

De olympiske leker vil medføre kostnader langt ut over Idrettsstyrets myndighet. Blant annet er etterbruk av anlegg en stor utfordring for de fleste arrangører av olympiske leker. Tromsø 2014 har skissert flere konstruktive grep for etterbruk av OL-anleggene, men erkjenner selv at her må det gjøres en ytterligere innsats. Idrettsstyret mener at det fortsatt er utfordringer på dette området, og den videre prosessen må finne frem til sikre løsninger for etterbruk. Flertallet i styret mener at etterbruksfond må sikres gjennom statlige garantier, mens mindretallet ikke støtter en slik løsning.

Mindretallet mener at usikkerhetene knyttet til etterbruk er for store til at de finner det riktig å gå videre med søknaden. Mindretallet ga også uttrykk for andre usikkerhetsmomenter.

Styrets vedtak medfører at vurderingen av den totale ressursbruken i forhold til de samfunnsmessige og regionale effektene av et eventuelt OL i Tromsø må gå til politisk behandling.»

Kultur- og kirkedepartementet mottok vedtaket i brev form fra NIF 16. juni 2004 (trykt vedlegg nr. 5). Her heter det:

«Norges Idrettsforbund & Olympiske Komité ber Kultur- og kirkedepartementet utrede kostnadene og konsekvensene knyttet til de olympiske vinterleker til Norge og Tromsø i 2014. Dette da søkere på olympiske leker må ha en statsgaranti for at Den internasjonale olympiske komité (IOC) aksepterer Norge som kandidat og søker for lekene i 2014. Garantien er IOC's forsikring for at arrangøren og arrangørnasjonen tar de økonomiske forpliktelser som er knyttet til forberedelser og gjennomføring av lekene. For å ivareta den nødvendige fremdrift er det av stor betydning at saken blir gjenstand for behandling i Stortinget inneværende år.»

1.4 Spørsmålet om statsgaranti

Kravene til finansielle garantier til søkerbyen er nedfelt i Regel 34 (punkt 2.4) i IOC's «*Olympic Charter*»:

«Each candidate city shall provide financial guarantees as required by the IOC Executive Board, which will determine whether such guarantees shall be issued by the city itself, or by any other competent local, regional or national public authorities, or by any third parties.»

Retningslinjer for krav til garantier i forbindelse med De olympiske vinterleker i 2014 er ikke endelig bestemt. Kultur- og kirkedepartementet har derfor tatt utgangspunkt i «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010*».

Det må foreligge en rekke garantier for å bli akseptert av IOC som kandidat til å arrangere De olympiske leker. Departementet har lagt til grunn at det er de finansielle garantiene som kreves fra IOC som er avgjørende for Stortingets behandling av spørsmålet om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknaden fra Tromsø 2014 AS om å arrangere OL i 2014. Om finansielle garantier heter det i «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010*»:

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

«Provide financial guarantees which you have obtained from the competent authorities. These guarantees should include:

- coverage of a potential economic shortfall of the OCOG
- a commitment to provide all security, medical, customs and other government related services at no cost to the OCOG
- a commitment to make available all sports and non-sports venues owned by the public authorities to the OCOG either at no cost or at a rental cost to be pre-approved by the IOC
- a commitment to undertake and finance the necessary infrastructure developments.» (del 2, tema 5).

For nærmere omtale av hva som omfattes av en statsgaranti vises det til St.prp. nr. 87 (1986–87) *Om statsgaranti m.v. til Lillehammer kommune i forbindelse med søknad om å bli tildelt arrangement av olympiske vinterleker 1994*.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS av 2. mai i år er det gjort rede for den lokalpolitiske behandlingen av spørsmålet om Tromsø kommunes forpliktelser i forbindelse med gjennomføringen av et eventuelt OL i Tromsø i 2014 (jf. kapittel 2.2). Spørsmålet om hva statsgarantien skal inneholde, inkludert finansielle garantier, er ikke tilfredsstillende omtalt i søknaden.

Det fremgår av IOCs krav at det ikke er tilstrekkelig at staten garanterer for netto kostnader, det vil si gjenstående kostnader etter at forventede inntekter er trukket fra. Et tilsagn om garanti må for å tilfredsstillende IOCs krav være en bruttogaranti, hvor staten garanterer for dekning av alle kostnader som er nødvendige for å gjennomføre lekene. I følge

søknaden av 2. mai 2004 vil totalkostnadene beløpe seg til om lag 15 680 mill. kroner (jf. kapittel 2). Det understrekes at en eventuell statsgaranti ikke kan være beløpsspesifikk – en tilråding om å stille garanti vil innebære at staten må garantere for alle kostnader, ikke bare anslagene som presenteres i søknaden fra Tromsø 2014 AS.

For å gi Tromsø 2014 AS tid til videreutvikling og promotering av en eventuell søknad, er det ønskelig at spørsmålet om statsgaranti blir avklart så tidlig som mulig. NIF har bedt om at saken er avklart innen årsskiftet 2004/2005, jf. sitat fra brev til Kultur- og kirke departementet 16. juni.

1.5 Oppsummering

Saken som presenteres er i stor grad en vurdering av det foreliggende materialet, i form av søknad med vedlegg fra Tromsø 2014 AS av 2. mai 2004, samt ettersendelser. Dokumentasjon av krav til søker fra IOC er hentet fra «*Candidate Acceptance Procedure XXI Olympic Winter Games in 2010 – Report by the IOC Candidature Acceptance Working Group*», «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010*» og «*Olympic Games Study Commission – Report to the 115th IOC Session*» (utrykte vedlegg). I tillegg kommer arbeid som er utført av og for berørte departementer i forbindelse med vurderingen av saken. Gjennomgangen er konsentrert om søknadens mest sentrale tema, og viktige momenter som anses for å være relevante er kommentert. På denne bakgrunn har Regjeringen vurdert om det skal fremmes et forslag for Stortinget om å stille statsgaranti for et eventuelt OL i Tromsø i 2014.

2 Økonomi

2.1 Inntekts- og kostnadsrammer

Budsjettet i søknaden fra Tromsø 2014 AS følger den malen som IOC har fastlagt for søkerbyers budsjetter, jf. «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010*» (del 2, tema 5). Kostnadene ved å gjennomføre arrangementet er ført opp i to forskjellige budsjetter. Oppgaver som er underlagt organisasjonskomiteen er ført under OCOG¹-budsjettet. Offentlige tilskudd for å dekke inn differansen mellom anslåtte kostnader og inntekter er en del av OCOG-budsjettet. Under NON-OCOG-budsjettet er det anslått statlige kostnader som kommer i tillegg. De statlige tilskuddene under NON-OCOG-budsjettet inkluderer blant annet investeringer i infrastruktur. Enkelte prosjekter i for eksempel vegsektoren vil kunne bli realisert uavhengig av et eventuelt OL (jf. kapittel 7). Det foreligger imidlertid bare bindende planer for en mindre del av prosjektene, og departementet mener derfor at det er riktig å inkludere dette elementet som en del av de statlige kostnader som er nødvendige for å gjennomføre arrangementet.

De budsjettmessige vurderingene som lå til grunn for Idrettsstyrets vedtak av 6. januar bygget på beregningene gjort av evalueringsgruppen nedsett av NIF, jf. rapport av 23. desember 2003. Disse beregningene var basert på budsjettet for Tromsøs opprinnelige søknad, men med nedjusterte inntektsanslag og oppjusterte kostnadsanslag.

Idrettsstyrets vedtak av 6. januar 2004 var basert på at lekenes totale kostnadsramme var 13 260 mill. kroner (inkludert NON-OCOG kostnader), med anslått behov for statlige tilskudd på 6 285 mill. kroner.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS av 2. mai 2004 presenteres tre forskjellige OCOG-budsjetter, be-

nevnt som «*optimistisk*», «*realistisk*» og «*pessimistisk*». I NIF-administrasjonens innstilling til vedtak 27. mai anbefales det at Idrettsstyret baserer sin vurdering på det «*pessimistiske*» budsjettet fra Tromsø 2014 AS. Dersom dette budsjettalternativet legges til grunn, er den totale kostnadsrammen for arrangementet 15 680 mill. kroner (inkludert NON-OCOG kostnader), med behov for statlige tilskudd på 9 540 mill. kroner. Den totale kostnadsrammen er økt med 2 420 mill. kroner og inntektsprognosene er redusert med 835 mill. kroner. Anslått behov for statlige tilskudd er dermed økt med 3 255 mill. kroner fra første til andre gangs behandling i Idrettsstyret.

Det er knyttet betydelig usikkerhet til de anslåtte kostnadene. Dette illustreres blant annet ved de nevnte økningene i kostnadsanslagene fra januar til mai 2004. Det tas i søknaden av 2. mai 2004 ikke hensyn til usikkerhet ved anslagene for investeringskostnader gjennom de tre alternative budsjettene. Søkers kostnadsanslag for OCOG-investeringer og NON-OCOG kostnader er de samme i alle tre alternativene. Det er derimot tatt hensyn til usikkerhet ved anslag over drifts- og leiekostnader under OCOG-budsjettet og usikkerhet med hensyn til inntekter. Drifts- og leiekostnader under OCOG-budsjettet varierer med 715 mill. kroner fra det «*optimistiske*» til det «*pessimistiske*» alternativet. Differansen mellom inntektsanslagene i «*optimistisk*» og «*pessimistisk*» alternativ er 2 125 mill. kroner.

På bakgrunn av endringene i budsjettet fra første til andre gangs vedtak i Idrettsstyret, NIF-administrasjonens anbefaling om å basere seg på det «*pessimistiske*» budsjettalternativet og usikkerheter ved kostnadsanslagene, legges det «*pessimistiske*» budsjettalternativet til grunn for Regjeringens vurderinger.

¹ Organising Committee of the Olympic Games

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Tabell 2.1 Hovedendringer i budsjettet fra første til andre gangs behandling i Idrettsstyret (i mill. kroner)

Rammeposter	Rapport av 23.12.2003 fra evalueringsgruppe nedsatt av NIF	Søknad fra Tromsø 2014 AS av 2.5.2004, «pessimistisk» alternativ
<i>Kostnader OCOG-budsjett</i>		
Investeringer	2 940	1 919
Drifts- og leiekostnader	8 575	10 225
Totalt	11 515	12 144
<i>Inntekter</i>		
Statlige tilskudd	6 975	6 140
Statlige tilskudd	4 540	6 004
Totalt	11 515	12 144
<i>NON-OCOG (statlige kostnader som kommer i tillegg)</i>		
Arrangementets anslåtte totaltekstnader	1 745	3 536
Totalt	13 260	15 680

Kilder: Tallene i kolonne 2 er hentet fra vedlegg til rapporten fra evalueringsgruppen nedsatt av NIF. Tallene i kolonne 3 er hentet fra tabeller i kapittel 5 i søknaden av 2. mai 2004.

I søknaden av 2. mai 2004 er behovet for statlige tilskudd under OCOG-budsjettet anslått til 6 004 mill. kroner. I tillegg kommer statlige tilskudd under NON-OCOG-budsjettet som er anslått til 3 536 mill. kroner. Totalt utgjør dette 9 540 mill. kroner i statlige tilskudd. En eventuell statsgaranti må omfatte alle kostnader som er nødvendig for å gjen-

nomføre arrangementet i henhold til forutsetningene (jf. kapittel 1.4). En vurdering av spørsmålet om det skal tilrås garanti må derfor ta utgangspunkt i de anslåtte totaltekstnader i søknaden. Statsgarantien kan imidlertid ikke være beløpsspesifikk, avgrenset til nettoanslagene som presenteres i søknaden fra Tromsø 2014 AS eller Kultur- og kirkedepartementets nettoanslag. Dersom Stortinget stiller en garanti, vil dette innebære at staten må garantere for gjennomføringen av arrangementet i henhold til forutsetningene.

2.1.1 Budsjetterte inntekter

I tabell 2.2 nedenfor er det satt opp en oversikt over budsjetterte inntekter («pessimistisk» alternativ) for det planlagte arrangementet av olympiske vinterleker i 2014.

Endringene på inntektssiden av budsjettet fra første til andre gangs behandling i Idrettsstyret (jf. tabell 2.1) skyldes hovedsakelig en reduksjon i prognosene for tre poster; bidrag fra IOC (salg av fjernsynsrettigheter), nasjonale sponsorer og billettinntekter. Endringene samsvarer med anbefalingene i notatet «Vurdering av inntekspotensialet» (trykt vedlegg nr. 6), utarbeidet på forespørsel fra Tromsø 2014 AS. Notatet er vedlagt søknaden av 2. mai i år.

Til grunn for inntektsvurderingene som presenteres i det «realistiske» og det «optimistiske» budsjettet ligger forventninger om økte inntekter fra fjernsynsavtalene og de internasjonale sponsorsalgene. Det går frem av søknaden at disse anslagene er basert på forutsetninger om at fjernsynsavtalene for vinterlekene i 2010 og sommerlekene i 2012 gir høyere inntekter for arrangøren enn tidligere avtaler.

Tabell 2.2 (i mill. kroner)

Poster	Merknader	Investeringer	Drift
Bidrag fra IOC	Fjernsynsinntekter		2 500
TOP sponsorship	Internasjonale sponsorer		600
Offisielle leverandører	Nasjonale sponsorer		800
Billettsalg			700
Lisensierte produkter	Inkludert myntprogram (50 mill. kroner) ...		225
Salg av eiendeler			80
Offentlig støtte/investeringer		1 504	4 500
Annet	Inkludert innkvarteringsinntekter (525 mill. kroner)		800
Tilskudd spillemidler		415	
Paralympics – billettinntekter			20
Totalt		1 919	10 225

Kilde: Tabell side 48 i søknaden av 2. mai 2004.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

På bakgrunn av ny informasjon om fjernsynsavtaler har Tromsø 2014 AS ettersendt en oppdatert vurdering av inntekspotensialet, datert 19. august 2004 (trykt vedlegg nr. 7). Denne bekrefter mange usikkerhetsmomenter ved inntektssiden i budsjettet, og gir estimater som i hovedsak samsvarer med det «*pessimistiske*» budsjettalternativet i søknaden.

2.1.1.1 Departementets vurdering

Det er stor grad av usikkerhet knyttet til inntektssanslag for olympiske leker ti år frem i tid. På bakgrunn av vurderingene av inntekspotensialet for OL i Tromsø som det er redegjort for ovenfor, er Kultur- og kirke departementet av den oppfatning at viktige usikkerhetsmomenter er hensyntatt i søkers inntektsanslag «*pessimistisk*» alternativ i rimelig grad.

Departementet vil imidlertid påpeke at tilskudd av statlige spillemidler ikke kan føres opp som inntekter og at anslaget for billettinntekter synes høyt.

Spillemidler

Det fremgår av tabell 2.1 at inntektene for arrangementet anslås til 6 140 mill. kroner. Tabell 2.2 viser at dette beløpet inkluderer forventede tilskudd av spillemidler på 415 mill. kroner. Spillemidler er imidlertid tilskudd fra staten og kan ikke føres opp som inntekter i forbindelse med arrangementet. En korrekt fremstilling av totale anslåtte inntekter i søknaden av 2. mai i år er dermed 415 mill. kroner

lavere, det vil si 5 725 mill. kroner. Behovet for statlige tilskudd under OCOG-budsjettet, som i tabell 2.1 anslås til 6 004 mill. kroner, blir tilsvarende høyere og utgjør reelt 6 419 mill. kroner. Anslaget for totale tilskudd stiger tilsvarende til 9 955 mill. kroner. Dette legges til grunn i den videre fremstillingen av søknaden.

Billettinntekter

Tromsø 2014 budsjetterer i søknaden av 2. mai i år med 700 mill. kroner i billettinntekter, mens Lillehammer i sin nasjonale søknad for 2014-lekene har anslått inntekspotensialet til 400 mill. kroner. Lillehammers konsept for billettsalg er en videreføring av løsningen fra 1994, da billettprisene ble lagt relativt lavt ut fra et ønske om at alle skulle ha råd til å løse billetter. De samme betraktningene ligger til grunn for Lillehammers søknad for 2014, med et estimat på 1,5 millioner solgte billetter. Søknaden fra Tromsø 2014 AS opererer med omlag dobbelt så høye billettpriser og et forventet totalt salg på ca. 1,43 millioner billetter. Anslaget for billettinntekter fra Tromsø 2014 AS vurderes som optimistisk med tanke på begrensninger i forhold til transport- og innkvarteringskapasitet i Tromsø (jf. kapittel 6 og 7).

2.1.2 Budsjetterte kostnader

Tabell 2.3, 2.4 og 2.5 viser søkers kostnadsanslag:

Tabell 2.3 Investeringskostnader OCOG-budsjett (i mill. kroner)

Poster	Merknad	Kostnader
Idrettsanlegg		1 919
Den olympiske landsby Mediasenteret	Forutsettes bygget av private og leid inn under OL Forutsettes bygget av staten eller andre. Investeringskostnadene fordelt på drifts- og leiekostnader (35 %) og statens NON-OCOG (65 %)	
Totalt		1 919

Kilde: Tabell på side 48 i søknaden av 2. mai 2004.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Tabell 2.4 Drifts- og leiekostnader OCOG-budsjett (i mill. kroner)

Poster	Merknad	Kostnader
Idrett – arena og drift		750
Den olympiske landsby		600
Innkvartering – media/andre		1 350
Mediasenteret	Inkl. 35 % av kostnadene til mediasenteret som leie (565 mill. kr.)	1 480
Ansatte og frivillige		1 250
Teknologi		1 100
Telekommunikasjon		850
Internett		30
Seremonier og kultur		500
Legetjenester		50
Bespisning		85
Transport		400
Sikkerhet		100
Paralympics		125
Markedsføring		300
Administrering		420
Før-olympiske arrangementer		50
Annet		285
Reserve/etterbruksfond		500
Totalt		10 225

Kilde: Tabell på side 48 i søknaden av 2. mai 2004.

Tabell 2.5 NON-OCOG-budsjettet (statlige kostnader som kommer i tillegg til OCOG-budsjettet) (i mill. kroner)

Poster	Kommentarer	Kostnader
Tromsø og Bardufoss Lufthavn		278
Statlige veginvesteringer		950
Overføringer til berørte kommuner		500
Etterbruksfond		200
Politi og forsvar		510
Mediasenter	65 % av investeringskostnadene	1052
Kunstnerisk utsmykking		21
Arctic Winter Games		25
Totalt		3 536

Kilde: Tabell side 52 i søknaden av 2. mai 2004.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

2.1.2.1 Endringer i budsjetterte kostnader fra evalueringsgruppens rapport til endelig søknad

Kostnadssiden av budsjettet for olympiske leker i Tromsø 2014 har vært gjenstand for større endringer enn inntektssiden fra første til andre gangs behandling av søknaden i Idrettsstyret, jf. tabell 2.1. Hovedbildet er at mange poster er oppjustert. I tillegg kommer at NON-OCOG-budsjettet er mer enn doblet, fra 1745 millioner til 3536 mill. kroner. Dette skyldes delvis at poster er flyttet fra OCOG-budsjettet og delvis at nye poster er kommet til.

I budsjettberegningene gjort av NIFs evalueringsgruppe, som lå til grunn for behandlingen av saken i Idrettsstyret 6. januar i år, var kostnader for bygging av mediasenter ført opp i OCOG-budsjettet. I søknaden av 2. mai i år er investeringskostnadene til medielandshbyen fordelt mellom NON-OCOG-budsjettet og OCOG-budsjettet (drifts- og leiekostnader).² Totale investeringskostnader for medielandshbyen er beregnet til 1 617 mill. kroner.

Investeringskostnader for deltakerlandshbyen (den olympiske landshby) er ikke tatt inn i budsjettet. I vedlegg til søknaden er kostnadene anslått til 2 500 mill. kroner. I følge søknaden er landshbyen planlagt bygget av private investorer i forkant av arrangementet, for deretter å bli leid inn til arrangementet.

De største nye postene i NON-OCOG-budsjettet er «overføringer til berørte kommuner» (500 mill. kroner) og «politi og forsvar» (510 mill. kroner), jf. tabell 2.5.

2.1.3 Departementets vurdering

De omfattende endringene i søknaden fra første til andre vedtak i Idrettsstyret illustrerer at det er betydelig usikkerhet knyttet til budsjettet som ligger til grunn for søknaden fra Tromsø 2014 AS. Dette gjelder spesielt kostnadsanslagene, hvor de største endringene fra første til andre gangs behandling i Idrettsstyret er foretatt. Kostnadsanslagene i søknaden av 2. mai 2004, som er gjengitt i tabell 2.3, 2.4 og 2.5, gir etter departementets vurdering ikke en fullstendig oversikt over totalkostnadene som må påregnes ved et eventuelt OL i Tromsø i 2014. Følgende momenter er lagt til grunn for denne vurderingen:

- Investeringskostnader for deltakerlandshbyen er ikke tatt inn i investeringsbudsjettet.³ Landshbyen er forutsatt bygget ut av private og leid inn til OL, og det er derfor ført opp 600 mill. kroner under OCOG-budsjettet for drifts- og leiekostnader. Grunnlaget for gjennomføringen av dette, for eksempel i form av intensjonsavtaler, er ikke synliggjort i søknaden, jf. tabell 2.3.
- Investeringskostnadene for idrettsanlegg anses som underbudsjettet, jf. kapittel 4.
- Kostnader til drift og vedlikehold av infrastruktur er ikke hensyntatt, jf. kapittel 7.
- Kostnader for å realisere forventede effekter av arrangementet av samfunnsmessig betydning er ikke tilstrekkelig hensyntatt, kapittel 10.
- Kostnader til sikkerhet anses som underbudsjettet, jf. kapittel 9.
- Det fremgår ikke av budsjettet om kostnader til miljøtiltak er tilstrekkelig hensyntatt, jf. kapittel 10.6.

2.2 Behov for tilskudd fra offentlige myndigheter ved et eventuelt OL i Tromsø i 2014

Et eventuelt OL i Tromsø i 2014 vil medføre ekstraordinære oppgaver og kostnader for staten, fylkeskommuner og kommuner.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS er behovet for offentlige tilskudd synliggjort både i OCOG-budsjettet og NON-OCOG-budsjettet. I OCOG-budsjettet er det anslått et behov for statlige tilskudd på 6 004 mill. kroner (ekskl. bruk av spillemidler) for å dekke inn arrangementskostnader. I tillegg er det anslått et behov for 3 536 mill. kroner i statlige tilskudd under NON-OCOG-budsjettet.

Det påpekes i kapittel 2.1 at forventede tilskudd av spillemidler på 415 mill. kroner er inkludert i søkers inntektsanslag, og at bruk av spillemidler ikke er medregnet i anslaget på 9 540 mill. kroner i statlige tilskudd. Dette medfører at behovet for statlige tilskudd i henhold til søkers kostnadsanslag reelt utgjør 9 955 mill. kroner. Usikkerheter knyttet til søkers totale kostnadsanslag vil kunne føre til at behovet for statlige tilskudd øker ytterligere.

I søknaden av 2. mai beskrives de forpliktelser som Tromsø kommune har påtatt seg i forbindelse med gjennomføringen av et eventuelt OL:

² 65 % av investeringskostnadene (1 052 mill. kroner) er ført opp i NON-OCOG-budsjettet (tabell 2.5), og 35 % (565 mill. kroner) under drifts- og leiekostnader i OCOG-budsjettet (tabell 2.4).

³ I vedlegg til søknaden er investeringsbehovet for å realisere landshbyen anslått til 2 500 mill. kroner.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

«Tromsø 2014 AS har gjort seg kjent med de garantier som kreves i «candidature file». Det er i den forbindelse identifisert 23 ulike garantier som kan være relevante i forhold til Tromsø kommune som lokalt forvaltningsnivå (...)

«Kommunestyret i Tromsø har vedtatt å få utarbeidet og oversendt søknaden, og har i en egen kommunestyresak bl.a. behandlet Tromsø kommunes forpliktelser i forbindelse med gjennomføringen av et Vinter-OL i 2014 (...)

Da Tromsø kommunestyre ikke er kjent med innholdet i garantiene på detaljnivå, i tillegg til at det kan finne sted endringer i IOCs regelverk og i oppgavefordelingen innen den offentlige forvaltning, har kommunestyret tatt forbehold for at alle kommunens ekstrakostnader i forbindelse med planlegging og operasjonalisering av kommunens forpliktelser vil bli dekket av statlige garantier.

Videre har kommunestyret tatt forbehold for at offentlige ansvarsoppgaver som ligger på nasjonalt eller regionalt nivå, må oppfylles av andre offentlige myndigheter enn Tromsø kommune.» (s. 31).

Det fremgår av ovenstående at Tromsø kommune forutsetter å få sine kostnader i forbindelse med et eventuelt arrangement dekket av statlige garantier. Kultur- og kirkedepartementet oppfatter dette slik at kommunen forutsetter statlige bevilgninger for å dekke kommunale kostnader til et eventuelt OL.

I søknaden legges det opp til at også andre kommuner og fylkeskommuner enn Tromsø og Troms vil bli omfattet av arrangementet. For eksempel planlegges det ishockeykamper i Nordland og Finnmark. Det er i søknaden ikke gjort rede for hvordan andre politiske myndigheter på fylkeskommunalt og kommunalt nivå enn Tromsø kommune stiller seg til dekning av kostnader i forbindelse med et eventuelt OL. Da dette forholdet ikke er avklart, medfører det økt usikkerhet med hensyn til kostnadsanslagene.

Overføringer til berørte kommuner inngår i NON-OCOG-budsjettet. Det er satt av 500 mill. kroner til denne posten, som er brutt ned i underkategorier, jf. tabell 2.6.

Kategoriene omfatter kommunale oppgaver innenfor områder som miljø, samferdsel og boliginfrastruktur. Kommunal- og regionaldepartementet skriver i brev til Kultur- og kirkedepartementet av 31. august 2004 at søknaden fra Tromsø 2014 AS er for generell i omtalen av behovet for kommunale og fylkeskommunale investeringer og derfor ikke gir et godt bilde av kostnader i forbindelse med et eventuelt OL. Dette innebærer en risiko for ytterligere statlige kostnader utover søkers anslag.

Tabell 2.6 (i mill. kroner)

Gang- og sykkelveier	150
Vann- og avløp	100
Planlegging/overføringer til berørte kommuner	200
Universell utforming	50
Totalt	500

Kilde: Tabell side 52 i søknaden av 2. mai 2004.

2.3 Finansiering av søknadsprosessen

Dersom en søknad fra Tromsø 2014 AS skal fremmes for IOC, er kostnadene ved å utforme endelig søknad og å fremme Tromsøs kandidatur anslått til minimum 75 mill. kroner. Det foreligger imidlertid ikke underlagsmateriale som gjør det mulig å vurdere dette kostnadsanslaget. Det fremkommer ikke av søknaden av 2. mai i år hvordan søknadsprosessen er tenkt finansiert.

Idrettsstyret forutsatte i vedtaket av 27. mai i år at det ikke benyttes spillemidler til å finansiere søknadsprosessen. Regjeringen slutter seg til dette.

Regjeringen legger videre til grunn at det heller ikke er aktuelt å fremme forslag om andre statstilskudd for å finansiere søknadsprosessen.

2.4 Kvalitetssikring

Kvalitetssikring av store statlige investeringer ble innført i 2000. Bakgrunnen var at en rekke store prosjekter hadde hatt betydelige kostnads- og tidsmessige overskridelser. Regjeringen Bondevik I igangsatte derfor i 1997 et interdepartementalt prosjekt, ledet av Finansdepartementet, for å gjennomgå regler og rutiner i de store utførende etater og foreslå forbedringer. Et antall konkrete prosjekter ble også gjennomgått. Prosjektet avleverte sin sluttrapport i 1999. Kvalitetssikringsordningen ble innført som et svar på de utfordringer sluttrapporten avdekket.

Kvalitetssikringen omfatter alle statlige investeringer med anslått kostnad over 500 mill. kr. med unntak for SDØE.⁴ Det er senere gjort unntak også for helseforetakene. Kvalitetssikringen utføres av særlig kvalifiserte private firmaer som Finansdepartementet har inngått rammeavtale med. Oppdragsgivere for den enkelte kvalitetssikring er det ansvarlige fagdepartement og Finansdepartementet i fellesskap.

⁴ Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Kvalitetssikringen settes inn (med unntak for veisektoren) ved fullført forprosjekt. Det er på dette stadiet i prosjektets fremdrift at en normalt forelegger prosjektet for Stortinget til prinsippgodkjenning og første gangs bevilgning. Hovedformålet er å kvalitetssikre kostnadsoverslaget og styringsunderlaget for prosjektet.

Erfaringene har i hovedsak vært gode så langt som ordningen rekker. Men det har vært en svakhet at prosjektene er kommet ganske langt når forprosjektet er ferdig. I forbindelse med at rammeavtalene skulle fornyes har det derfor blitt besluttet å utvide ordningen med en kvalitetssikring av selve konseptvalget (KS 1). Den hittil gjeldende ordning (KS 2) videreføres med bare mindre justeringer. Rammeavtaler om kvalitetssikring etter den utvide ordning forventes inngått høsten 2004.

Som underlag for den politiske beslutningen om å igangsette forprosjektering, skal følgende dokumenter utarbeides:

- Behovsanalyse.
- Overordnet strategidokument.
- Alternativanalyse.

KS 1 går ut på å kvalitetssikre disse dokumentene. I tillegg skal det gis tilråding om føringer for forprosjektarbeidet.

Et eventuelt OL-prosjekt i Tromsø vil bli meget omfattende. Prosjektet vil bli komplisert både teknisk og styringsmessig, og verdien av den eneste tidligere erfaring en har hatt med noe liknende i moderne tid vil være begrenset når det har gått over ti år siden Lillehammer-OL. I mange store prosjekter har en fordel av at det finnes god tilgang på referanseprosjekter, samt at prosjektet preges av et ikke ubetydelig innslag av repetitivitet. Dette gjelder eksempelvis mange veiprojekter og enklere byggesaker. Disse forutsetningene er bare i begrenset utstrekning til stede i det foreliggende tilfellet. Dette innebærer at prosjektet i utgangspunktet er beheftet med mer enn alminnelig høy risiko, og gjør det spesielt påkrevet med en nøye oppfølging i henhold til anerkjente prinsipper for evaluering og god prosjektstyring, som kravene til kvalitetssikring bygger på.

Mangelfull informasjon om bakgrunnen for kostnadsanslagene vanskeliggjør en fullverdig vurdering av søknaden. Søknaden fra Tromsø 2014 AS med vedlegg tilfredsstillende ikke kravene til dokumentasjon i henhold til kvalitetssikringsregimet.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

3 Søkers visjoner for OL i Tromsø i 2014

I søknaden fra Tromsø 2014 AS legges det vekt på at et eventuelt OL-arrangement skal være noe langt mer enn en idrettsbegivenhet: «*OL i Tromsø vil by på et totalkonsept, der visjon og verdier skal prege helheten*» (s. 10).

Om visjonen heter det blant annet: «*Sammen skal vi skape en grensesprengende idrettsfest, og gi verden et øyeblikk arktisk magi*» (s. 8). Følgende verdier knyttes til den overordnede visjonen:

- «– Ekte – i form av medmenneskelig, naturlig, ærlig og upretensjøs.
- Raus – i form av åpen, varm, gjestfri og vennlig.
- Modig – i form av nyskapende, sterk, utforskende og utholdende.
- Artig – i form av humor, glede og energi.
- Kontrastrik – med fjell og hav, uberørt natur versus urbant folkeliv, og varme mennesker i et kaldt klima.» (s. 8).

Søknaden har seks fokusområder med målsettinger:

1. Idrett

- «– OL i Tromsø arrangeres innenfor et svært konsentrert område, med en beliggenhet som med god margin oppfyller IOCs krav til anleggenes tilgjengelighet og «compactness».
- For publikum og utøvere vil et OL i Tromsø by på sportslige opplevelser i en helt ny ramme; naturopplevelsene vil være en integrert del av arrangementene grunnet sin beliggenhet i urørt natur, nært mellom fjell og hav, i et arktisk landskap.» (s. 12).

2. Kultur

- «– Kulturelle og kunstneriske satsinger skal ledsage lanseringen av Tromsøs søknad internasjonalt.
- Det skal utarbeides et fireårig olympisk kulturprogram som teller ned til OL og 200-årsdagen for Norges grunnlov i 2014, med fokus på internasjonal profilering.
- Hele landsdelen og landet for øvrig skal i forkant av og under lekene tas i bruk som arena for et mangfold av kunstneriske genre og uttrykk.

- Kulturprogram og hospitering skal reflektere de arktiske urfolkernes samarbeid på tvers av geografiske, kulturelle, etniske og nasjonale grenser.» (s. 13).

3. Fred

- «– Tromsø 2014 skal bidra til etableringen av et senter for fred og bærekraftig utvikling, hvor både regionale, nasjonale og globale utfordringer står på dagsordenen.
- OL i Tromsø skal bli en arena for konfliktløsning, herunder forebygging, analyse og håndtering basert på ikke-voldelige prinsipper.
- Vinterlekene skal revitalisere begrepet bærekraftig utvikling, og sette fokus på fred, miljø, etikk, sosiale forhold, økonomi og urfolk.» (s. 13).

4. Arktisk natur og miljø

- «– Arkitektur, design og profilering skal komplementere og understøtte de naturlige forhold og stedets egenart og arktiske lokalisering.
- Det skal utvikles nye bærekraftige bygningstyper og løsninger for det arktiske klima og miljø. Bygninger og anlegg skal oppfylle strenge kvalitets- og miljøkrav.
- Anlegg og bygninger skal miljøsertifiseres og forbruke minimalt med ressurser. De skal være i verdensklasse med hensyn til bærekraft.
- Transport og infrastruktur skal i stor grad basere seg på miljøvennlig drivstoff og miljøvennlige transportløsninger.
- Ingen permanente anlegg eller infrastruktur skal ha større kapasitet enn nødvendig for Tromsø etter OL.» (s. 14).

5. Kompakt

- «– Hovedarenaer innen en radius av 15 kilometer fra sentrum.
- Tromsø sentrum er stort nok til at alle får plass, og lite nok til at alle vil møtes i det som vil være storstua under den olympiske idrettsfesten.
- All utendørsidrett under De Paralympiske Leker vil gjennomføres på ett sted, og bidra

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

til publikumsvennlige og flotte paralympiske idrettsopplevelser.» (s. 14).

6. Verdiskaping og utvikling

- «– Aktiv satsing på markedsføring og merkevarerbygging vil sørge for at Norge, kysten og Nord-Norge – og de verdier og kvaliteter vi ønsker å formidle – blir godt kjent over hele verden.
- Merkevarerbygging vil styrke naturbaserte næringer som reiseliv, fiskeri, havbruk, reindrift og arktisk landbruk, og slik bidra til sterkere markedsposisjon og økt verdiskaping.
- OL i Tromsø skal bli en motor i regional utvikling og verdiskaping i nordområdene.
- OL i Tromsø skal sette fokus på en bærekraftig utnyttelse av ressursene i Barentsregionen, og synliggjøre eksisterende og nye samarbeidsmuligheter.
- Det skal legges til rette for at norsk og nordnorsk næringsliv kan lykkes i konkurranse med internasjonale bedrifter om å få en stor del av milliardene som blir investert i Nord-Norge som følge av lekene.
- Universitet, høgskoler og forskningsmiljø og deres globale nettverk skal trekkes aktivt inn og bidra til nyskaping, utvikling og innovasjon.» (s. 15).

I søknaden fra Tromsø 2014 AS forenes planene for olympiske leker med fredsarbeid og konfliktløsning, bærekraftig utvikling i et sårbart, arktisk miljø og urbefolknings historie og kultur. Det vises til Sametingets uttalelse til søknaden fra Tromsø 2014 AS, datert 24. september 2004. Sametinget vedtok en enstemmig uttalelse som Kultur- og kirkedepartementet mottok 15. oktober 2004. Her heter det blant annet:

«Sametinget ser at et OL i Tromsø vil kunne ha en positiv effekt for det samiske samfunnet på mange områder. Vinterlekene vil kunne gi gode muligheter til å profilere moderne samisk kultur- og idrettsliv, bidra til å gi samisk reiseliv et løft, stimulere samisk kunst og duodji-miljøer, tilføre verdifull kompetanse til organisasjoner og arrangementsmiljøer og ikke minst gi oppdrag og markedskanaler til samisk næringsliv.»

Det er positivt at søker har lagt vekt på et helhetlig konsept som forener viktige samfunnsmessige hensyn i søknaden om å arrangere olympiske leker. Planene er imidlertid av overordnet karakter og det er behov for betydelig konkretisering med hensyn til tiltak, kostnader og finansiering.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

4 Anlegg og etterbruk

4.1 Innledning

Det er to hovedmomenter som må inngå i vurderingen av idrettsanlegg som må oppføres for å kunne gjennomføre olympiske leker:

- kostnader
- behovet for anleggene i etterkant av lekene.

Begge disse momentene har stått sentralt i NIFs behandling av saken. Ulike vurderinger av etterbruksplanene var en hovedårsak til dissensen i Idrettsstyrets vedtak 27. mai.

Et OL er i utgangspunktet et idrettsarrangement. Idrettsstyrets vurderinger er derfor viktige som bakgrunn for den videre behandlingen av saken, og det er naturlig at planene for oppføring, finansiering og etterbruk av idrettsanleggene vurderes nøye. Samtidig er olympiske leker noe langt mer enn et idrettsarrangement – andre sektorer av stor samfunnsmessig betydning involveres både i for- og etterkant. Det vises i denne forbindelse til St.prp. nr 87 (1986–87) *Om statsgaranti m.v. til Lillehammer kommune i forbindelse med søknad om å bli tildelt arrangement av olympiske vinterleker 1994*, der Kultur- og vitenskapsdepartementet tilrår at Stortinget gir statsgaranti for OL på Lillehammer i 1994. Sentralt i vurderingen som lå til grunn for tilrådingen sto forventede ringvirkninger av ikke-idrettslig karakter.

Det forutsettes i søknaden av 2. mai at flere av de planlagte idrettsanleggene bygges om til formål av ikke-idrettslig karakter i etterkant av lekene. Mens slike løsninger ikke vil veie positivt ut fra et idrettspolitisk synspunkt, kan det stille seg annerledes i en helhetlig vurdering. Der hvor det foreligger planer for etterbruk av anlegg som ikke skal videreføres til idrettsbruk, er det *formålet* med og *realismen* i de alternative planene som er avgjørende i vurderingen av etterbruk.

Det er imidlertid ikke bare idrettsanlegg som må oppføres. Søker planlegger også store nybygg for andre formål, som medielandsby og deltakerlandsby. I en vurdering av kostnader og etterbruk må disse prosjektene tas med.

IOC har satt fokus på at De olympiske leker er i ferd med å bli et så stort arrangement at det er en utfordring for arrangørene og IOC selv. Det vises i

denne sammenheng til en rapport utarbeidet for IOC av «*Olympic Games Study Commission*». I denne rapporten fokuseres det på virkemidler for å begrense omfanget av lekene uten at det virker negativt inn på arrangementenes kvalitet. Følgende momenter er sentrale i rapporten:

- Planlegging av olympiske leker må ta hensyn til lekene og IOCs ettermøte. Det er i denne sammenheng viktig at arenaplaner tilpasses etterbruksbehov.
- Det skal oppmuntres til provisoriske anleggs-løsninger så langt det er mulig.
- Lekene skal holdes samlet etter prinsippet «one Games – one City».

I søknaden fra Tromsø 2014 AS understrekes det at ovennevnte retningslinjer ligger til grunn for anleggsplanene.

4.2 Idrettsanleggene og statlig idrettspolitik

4.2.1 Kort om anleggsplanene

De fleste idrettsanleggene planlegges lokalisert innenfor en radius av 15 kilometer fra bysentrum. Hovedunntaket er at anlegg for kamper i innledende runder i ishockey er lagt til Nordland og Finnmark.

Det er i alt planlagt 10 ishaller:

Tabell 4.1

Sted	Øvelser
Langnes, Sandnessundet	Skøyter – hurtigløp
Brohodet, Tromsøya	Skøyter – kortbaneløp og kunstløp
Kvaløya	Curling
Brevika/uavklart	Ishockey 1
Finnmark	Ishockey 2
Finnmark	Ishockey – trening
Nordland	Ishockey 3
Nordland	Ishockey – trening
Tromsøhallen	Ishockey – trening
Olympia Park, Tromsdalen	Curling og kunstløp/kortbane – trening

Kilde: Tabell på s. 65 i søknaden av 2. mai 2004.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

I henhold til søkers planer (jf. tabell side 84 i søknaden av 2. mai 2004), vil tre av hallene baseres på provisoriske innretninger i eksisterende idretts-haller. Dette gjelder «Ishockey 2» i Finnmark, «Ishockey 3» i Nordland og Tromsøhallen. De øvrige hallene vil være nybygg.

Utendørsidrettene planlegges gjennomført ved fire forskjellige anlegg; Movika, Kroken, Kantornes/Balsfjord og Håkøybotn, jf. tabell 4.2.

Det fremgår av tabell på side 84 i søknaden at anleggene for slalåm og storslalåm i Kroken vil basere seg på eksisterende anlegg som skal utbedres. De øvrige anleggene vil være nybygg.

I søknaden vises det til at Tromsø Alpinsenter AS har bruksrett på eiendommene for de planlagte øvelsene i Kroken, og at Arctic Center AS har bruksrett på eiendommene for de planlagte øvelsene i Håkøybotn. Det fremgår av søknaden at Tromsø 2014 AS har inngått intensjonsavtaler med Tromsø Alpinsenter AS og Arctic Center AS om bruk av arealene til et eventuelt OL.

De øvrige aktuelle arenaområdene er i kommunalt eller privat eie. Det foreligger ikke intensjonsavtaler som gir Tromsø 2014 AS bruksrett på disse eiendommene, noe som henger sammen med at lokaliseringen for flere av anleggene er uavklart. I søknaden presenteres alternative lokaliseringer for følgende arenaer/anlegg: Konkurranselanlegg for curling, hopp, langrenn, skiskyting og utfor/super-G herrer, hallen for skøyter kortbane/kunsthopp, hallen for skøyter hurtigløp og hovedhallen for ishockey.

De samlede kostnader for idrettsanleggene er i søknaden anslått til 1 919 mill. kroner. I vedlegg til søknaden foreligger det kun kostnadsberegninger for de to største ishallene; hovedhallen for ishockey og skøyter hurtigløp. Tromsø 2014 AS legger til grunn en kostnadsramme på 500 mill. kroner (250 millioner for hver hall) for disse hallene.

Kostnadene for tilsvarende anlegg på Lillehammer var i 1994 (omregnet i 2004-kroner) henholdsvis 282 og 308 mill. kroner.

Tabell 4.2

Sted	Øvelser
Movika Kroken	Hopp/langrenn/kombinert Storslalåm/slalåm/bob/ aking/freestyle
Kantornes, Balsfjord	Utfor/super-G menn/ skiskyting
Håkøybotn	Snowboard/utford kvinner/ super-G kvinner

Kilde: Tabell på side 64 i søknaden av 2. mai 2004

Etter Kultur- og kirkedepartementets vurdering er det flere usikkerhetsmomenter ved anleggsplanene i søknaden av 2. mai som gjør det vanskelig å foreta en fullverdig vurdering av realismen i søknaden. For alle anleggene er det lite bakgrunnsinformasjon om hvordan kostnadsrammene har blitt utarbeidet. Som vist til over, er det også usikkerheter knyttet til lokaliseringen av mange av anleggene.

Etter Kultur- og kirkedepartementets vurdering er kostnadsanslagene for bygging av idrettsanlegg for lave. Kostnadene til ombygging vil kunne bli betydelige. Eksempelvis anslås det i vedlegg til søknaden at ombygging av ishockeyhallen til museum vil koste ca. 165 mill. kroner. Det er senere kommet nye planer for etterbruk av ishockeyhallen, jf. kapittel 4.4, noe som gjør ombygging til museum mindre aktuelt.

Usikkerheter knyttet til lokalisering av anlegg vanskeliggjør vurderingen av kostnader. Ugunstige tomteforhold og miljørelaterte krav kan medføre økte kostnader.

4.2.2 Statlig idrettspolitikk og anvendelse av spillemidler

Det finansielle grunnlaget for den statlige idrettspolitikken kommer fra overskuddet i Norsk Tipping AS, hvorav 50 % fra og med 2005 går til idrettsformål, jf. Lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103 § 10. Stortinget har delegert myndigheten til fordeling av spillemidler til idrettsformål til Kongen i statsråd.

Ved et eventuelt OL i Tromsø i 2014 er det naturlig at idretten selv prioriterer arrangementet økonomisk. Det fremgår av protokollen fra møte 27. mai 2004 at Idrettsstyret er innforstått med at det vil bli benyttet spillemidler i finansieringen av idrettsanlegg. Styret legger til grunn 415 mill. kroner (2004-kroner). Idrettsstyret stiller seg negativt til at det benyttes midler utover dette beløpet.

Kultur- og kirkedepartementet har ikke lagt til grunn et konkret beløp i sin vurdering av anvendelse av spillemidler ved et eventuelt OL i Tromsø i 2014. Departementet har påpekt at anvendelsen av spillemidler minimum bør ligge på samme relative nivå som ved Lillehammer-OL, det vil si 22,3 % av anleggskostnadene. Etter de budsjettendringer som har funnet sted fra første til andre gangs behandling i Idrettsstyret er denne andelen per søknad av 2. mai steget til om lag 430 mill. kroner. Det fremgår videre av kapittel 4.2.1 at søkers kostnadsanslag for idrettsanleggene anses som underbudsjettet. Økte anleggskostnader vil føre til ytterligere bruk av spillemidler utover det nevnte beløp. Departementet påpeker at anvendelse av spillemidler

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

til et eventuelt OL i Tromsø vil innebære en tilsvarende reduksjon av tilskudd til andre idrettsformål. Det vil være urimelig om bygging og rehabilitering av anlegg i kommunene skal bære denne kostnaden alene. Idrettsorganisasjonene må derfor bidra til finansieringen gjennom reduserte tilskudd.

Statlig idrettspolitikk kommer direkte til uttrykk gjennom de nedfelte prinsipper for anvendelse av spillemidlene. Den overordnede visjonen for statlig idrettspolitikk er «*idrett og fysisk aktivitet for alle*», som uttrykt i St.meld. nr. 14 (1999–2000) *Idrettslivet i endring – om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet*, som Stortinget har sluttet seg til, jf. Innst. S. nr. 147 (2000–2001). Det er tre grunnleggende mål for anvendelse av spillemidler:

1. «Staten vil støtte den frivillige, medlemsbaserte idretten økonomisk slik at idrettsorganisasjonene kan opprettholde og utvikle et omfattende og godt aktivitetstilbud, primært på lokalt nivå.
2. Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet. Anleggsmassen bør tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen. Den statlige idrettspolitikken skal bidra til at befolkningen har et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud både i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten og gjennom mulighet for egenorganisert aktivitet.
3. Staten vil støtte norsk toppidrett økonomisk slik at grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø sikres, og at toppidretten fortsatt kan framstå som en kulturell identitetsskaper i det norske samfunn.»

Barn (6–12 år) og ungdom (13–19) år er primære målgrupper. Det er et viktig prinsipp at tilskudd fra spillemidlene ikke skal danne grunnlag for fortjenestebaserte eierformer eller omdannes til fortjeneste for private eiere.

Rapporten fra NIFs evalueringsgruppe fremhever at et nytt OL i Norge vil være positivt for toppidretten:

«For toppidretten vil derfor OL på hjemmebane bety bedre vilkår i tiden forut for lekene i form av mer oppmerksomhet, muligens større støtte over spillemidlene og et økt potensial for å skaffe sponsorer og andre midler. OL på hjemmebane vurderes å ha positiv effekt for toppidretten, da spesielt for vinteridrettene.» (s. 11).

Målene som trekkes spesielt frem i St.meld. nr. 14 (1999–2000) *Idrettslivet i endring – om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet*, er i stor grad rettet mot å gi et lokalt tilbud til barn og ungdom gjennom tilskudd til aktiviteter innenfor den medlemsbaserte idretten og tilskudd til anleggsutbygging.

4.2.3 Etterbruk av idrettsanleggene

Vurderingen av et eventuelt OL i Tromsø i et idrettspolitisk perspektiv må inkludere planene for etterbruk av idrettsanlegg.

Det fremgår av avsnittet om anvendelse av spillemidler at disse primært er ment å bidra til finansieringen av idrettsanleggene. Hvorvidt etterbruksplanene for et eventuelt OL i Tromsø er forenlig med prinsipper og målsettinger for statlig idrettspolitikk bør spesielt vurderes i forhold til følgende momenter:

1. Behov i forhold til eksisterende anlegg lokalt, regionalt og nasjonalt.
2. Behov i forhold til planlagt utbygging, uavhengig av et eventuelt OL i Tromsø.
3. I hvor stor grad de planlagte OL-anleggene er tenkt videreført som idrettsanlegg, herunder også anleggenes eierform i etterkant av lekene.

Nedenfor gjennomgås søkers planer for anleggene, sett i forhold til punktene over. Gjennomgangen er ikke en fullstendig oversikt over etterbruksplanene.

a) Aking/skeleton/bob

«Et akeanlegg nær byen gir et godt kommersielt potensial, spesielt på sommeren, med taxibob og hjulkjelke for turister. I tillegg vil den lange vintersesongen her kunne gi det internasjonale miljøet en mulighet for en utvidet treningssesong.» (s. 67).

Det finnes allerede ett anlegg av samme type og standard på Lillehammer. Akeidrettens utbredelse er begrenset, nasjonalt så vel som internasjonalt. Det er Kultur- og kirkedepartementets vurdering at potensialet i etterbrukssammenheng er overvurdert i søknaden, både i idrettslig og kommersiell sammenheng.

b) Hoppanlegg

«Det hevdes med rette at Norge ikke har behov for flere anlegg av typen «riksanlegg», som skal konkurrere om de få internasjonale storarrangementer vi kan få. På den annen side er det viktig for hoppporten at det finnes større bakker enn K 90 i Nord-Norge. Utviklingen i denne idretten går utvilsomt mot større bakker for begge kjønn. Hoppanlegget i Tromsø er ment å dekke dette behovet for landsdelen. Tilskuerkapasiteten som trengs for et Vinter-OL kan nedskaleres etter lekene.» (s. 20).

På nasjonal basis finnes i dag tre store anlegg som brukes i internasjonale konkurranser (i tillegg

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

til skiflygningsanlegget i Vikersund): Nasjonalanlegget i Holmenkollen, VM-anlegget fra 1997 i Trondheim og OL-anlegget fra 1994 på Lillehammer. I Grønnåsen i Tromsø kommune er det bakker opp til K 70, og det finnes en K 90 bakke i Bardufoss. På bakgrunn av de utfordringene de nevnte anleggene står overfor, kan Kultur- og kirkedepartementet ikke se at det er behov for å bygge nok et stort hoppanlegg i Norge.

c) Ishockey/ishaller

«Innendørs ishaller finnes ikke i Nord-Norge. Norsk ishockey er avhengig av flere haller spredt over hele landet for å utvikle idretten (...) Nord-Norge er den landsdelen hvor ishockey idretten er aller dårligst utviklet. I dag finnes ikke en eneste ishall nord for Trondheim. Idrettsforbundet har nylig gått inn for å støtte en programsatsing som vil gi ekstra tippemidler til de haller som blir valgt ut i denne programsatsingen. Et Vinter-OL i Tromsø 2014 vil passe svært bra inn i dette opplegget.» (s. 20).

I tråd med søknadens fokus på behovet for ishockeyhaller i landsdelen er etterbruksplanene for noen av ishallerne forbeholdt denne idretten:

Curlinghallen planlegges benyttet til ishockey etter lekene. Ishockey står også sentralt i etterbruksplanene for treningshallen for curling og kunstløp/kortbane.

Som det fremgår av tabell 4.1, planlegges det i alt fire ishaller i Nordland og Finnmark. De to konkurransearenaene for ishockey legges til eksisterende fotballhaller som vil bli midlertidig omgjort til ishaller. De to treningshallene skal være kommunenes permanente ishaller etter lekene. Treningshallen i Tromsø (Tromsøhallen) er planlagt tilpasset som midlertidig treningsanlegg for ishockey.

De tre største hallene – hovedanlegget for ishockey, skøyter hurtigløp og skøyter kortbane/kunstløp – har etterbruksplaner som ikke er knyttet til ishockey:

Ishockey 1

«Alternativ etterbruk er grunnskole, kjøpesenter, messe, lagerlokaler, forskning og undervisning, museum, treningslokaler med mer. Den endelige beslutningen vil tas i samarbeid med idretten, Tromsø kommune, grunneiere og næringslivet i Tromsø for å finne god lokalisering og fornuftig etterbruk.» (s. 73).

Skøyter hurtigløp

«Etterbruken vil være som regionalanlegg for hurtigløp, men hvor andre idretter som friidrett og fotball kan kjøpe tid. Hallen drives som et kommersielt prosjekt, også for utstillinger og messer.» (s. 76).

Skøyter kortbane/kunstløp

«Hallen vil bygges om til en multifunksjonshall som vil være med på å utvide Tromsøs kulturscene. En slik har vært etterlyst i Tromsø i lang tid.» (s. 75).

I søkers planer for ishallerne er ishockey prioritert med tanke på etterbruk. Samtidig har Norges Ishockeyforbund (NIHF) et mål om å få en større utbredelse av sin idrett og arbeider derfor med planer for utbygging av 30 nye haller i løpet av 10 år. Kultur- og kirkedepartementet har vurdert innspillet fra NIHF og har for perioden 2004–2007 gitt tilsgitt om ekstra tilskudd av spillemidler på 4 mill. kroner per hall til inntil 12 haller. I tillegg kommer 6 mill. kroner i ordinære spillemidler per hall. Kostnadsnivået for bygging av hallene kan anslås til 25–35 mill. kroner per hall.

Etterbruksplanene for de tre største ishallerne (Ishockey 1, skøyter hurtigløp og skøyter kortbane/kunstløp) er ikke knyttet til ishockey (som vist til ovenfor). Hovedanlegget for ishockey, skøyter hurtigløp og skøyter kortbane/kunstløp er de mest kostnadskrevene anleggene, både i forhold til bygging og drift/vedlikehold. Kultur- og kirkedepartementet påpeker at søknaden ikke gir tilstrekkelig informasjon til at det er mulig å vurdere realismen i etterbruksplanene for disse hallene.

d) Alpint

Øverste del av traseen for utfor og super-G som er planlagt på Blåtinden, vil ikke bli beholdt etter et eventuelt arrangement. Den nederste delen planlegges beholdt til kommersielt reiselivsformål. Anleggene som planlegges utbygget i Håkøybotn og Kroken (alpint, aking, bob, freestyle og snowboard) skal i utgangspunktet overføres til de kommersielle selskapene som har bruksrett i områdene i dag; Tromsø Alpint AS og Arctic Center AS. Søker skal finansiere/delfinansiere utbyggingen som er påkrevd for å arrangere de nevnte OL-øvelsene. Vederlaget for å overføre anleggene til Tromsø Alpint AS og Arctic Challenge AS skal i følge vedlegg til søknaden av 2. mai fastsettes på basis av en vurdering av grad av finansiering og den fremtidige inntjening som anleggene vil gi selskapene.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Tromsø har i dag et alpinanlegg i Kroken. Store deler av løypene som planlegges for 2014 er allerede etablert. Det ligger også et alpinsenter i Narvik som fungerer som hovedanlegg for landsdelen. Dette har blant annet blitt benyttet til avvikling av World Cup arrangementer. Det er Kultur- og kirkedepartementets vurdering at de eksisterende alpinanlegg tilfredsstillende behovet for konkurranseanlegg på dette nivået i landsdelen.

Kultur- og kirkedepartementet anser det som lite realistisk at kommersielle selskaper vil ha kapital til å gå inn med vederlag for å overta anleggene som gjenspeiler investeringene som blir gjort i forkant av lekene. Dermed er det en reell mulighet for at staten bidrar med investeringer som omdannes til fortjeneste for private eiere i etterkant av lekene. En slik utvikling ville være i strid med den statlige idrettspolitikken slik den er uttrykt av komitéflertallet i Innst. S. nr. 147 (2000–2001).

Gjennom EØS-avtalen er Norge forpliktet av EUs konkurranselovgivning. Reglene om offentlig støtte setter i utgangspunktet forbud mot å gi støtte i form av statsmidler til foretak når denne kan true med å vri konkurransen i markedet. Støtte til idrettsanlegg som ikke benyttes i kommersielt øyemed vil normalt ikke være støtte i artikkel 61 (1) EØS' forstand. Motsatt er det hvis idrettsanlegget utnyttes kommersielt eller til vinningsformål i konkurranse med andre kommersielle aktører. Hvis det er en reell mulighet for at staten bidrar med investeringer som omdannes til fortjeneste for private eiere i etterkant av lekene, vil dette være i strid med EØS-reglene om offentlig støtte.

Anleggsplanene for langrenn og skiskyting anses som gode.

4.3 Andre nybygg – kostnader og etterbruk

Av andre nybygg er medilandsbyen og deltakerlandsbyen de største og mest krevende prosjektene med tanke på oppføring, finansiering og etterbruk.

Det fremgår av søknaden at det ikke er tatt noen beslutning med hensyn til lokalisering av medilandsbyen. I søknaden beskrives tre aktuelle alternativer; langs Stakkevollveien, på Tromsdalsfyllingen eller i Breivika.

Medilandsbyen er i søknaden planlagt bygget ved hjelp av statlige investeringsmidler, hvor arrangøren leier bygget i forbindelse med lekene. En slik løsning innebærer at staten er ansvarlig for en investering på 1 617 mill. kroner. I søknaden presenteres en rekke mulige etterbruksformål:

«Følgende tematiske etterbruksalternativer er vurdert, og vil stå sentralt i den videre diskusjonen:

- Næringsarealer, kontorarealer, olje/gass- og maritime næringer.
- En ny forskningspark. Nåværende område er lite og har begrensede utviklingsmuligheter. Gjennom målrettet satsing kan en ny forskningspark utvikles på linje med tilsvarende område som f.eks. i den finske byen Oulu, som har 120 000 m² til slikt formål.
- Undervisningsinstitusjoner. Høgskole med ingeniør- og økonomifag, kunsthøgskole og lærerhøgskole kan tenkes utviklet her. Området kan også bli utvidelsesareal for Universitetet med et vitensenter. Et internasjonalt fredssenter kan også være en del av dette konseptet.» (s. 141).

En statlig investering i denne størrelsesorden bør forutsette klare planer for etterbruken. Det er stor grad av usikkerhet knyttet til de skisserte planene.

Deltakerlandsbyen er av søker forutsatt utbygget på Tromsdalsfyllingen av private investorer i forkant av lekene og lagt ut for salg på det private boligmarkedet, for deretter å leies inn i forbindelse med De olympiske leker. Finansielt er det parallellt til medilandsbyen, hvor arrangøren leier bygget i OL-perioden. I motsetning til planene for medilandsbyen, er de nødvendige investeringer ikke tatt inn i budsjettet. Det er heller ikke vist dokumentasjon på konkrete planer, i form av for eksempel intensjonsavtaler. Det fremgår av vedlegg til søknaden at investeringskostnadene er anslått til 2 500 mill. kroner.

Det er departementets vurdering at kostnadene til bygging av deltakerlandsby burde vært tatt inn i budsjettet. Det fremgår av tidligere omtale av statsgarantien at denne gjelder alle kostnader som er nødvendige for å gjennomføre arrangementet. På denne bakgrunn må det tas høyde for investeringskostnadene til deltakerlandsbyen i vurderingen av om det skal stilles statsgaranti for søknaden. Det foreligger ikke bakgrunnsmateriale som gjør det mulig å vurdere de totale kostnadene til deltakerlandsbyen og usikkerheter knyttet til det foreslåtte konseptet.

I forordet til søknaden fremheves det at fremtidige behov ved Universitetet i Tromsø (UiT) og Høgskolen i Tromsø (HiT) vil være sentrale i etterbruksammenheng. Det antydes videre at hovedarenaen for ishockey og deler av medilandsbyen er bygg som helt eller delvis kan overtas av disse institusjonene i etterkant av lekene. Videre er det vedlagt brev fra både UiT og HiT, som beskriver betydelige arealbehov i tiden fremover.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Utdannings- og forskningsdepartementet har vurdert arealsituasjonen ved UiT og HiT. Departementet er av den oppfatning at arealsituasjonen ved institusjonene er tilfredsstillende ved ferdigstillelse av planlagte arealutvidelser. Vurderingen er gjort under forutsetning av at studenttallet vil være omlag det samme i 2015 som i dag, noe som betraktes som usikkert.

På bakgrunn av Utdannings- og forskningsdepartementets vurdering, må søknadens etterbruksplaner knyttet til utdanningsinstitusjonene vurderes som usikre.

Kultur- og kirke departementet påpeker at det er stor grad av usikkerhet knyttet til både kostnader og etterbruk av anleggene som planlegges oppført til OL i Tromsø i 2014. Et eventuelt arrangement krever omfattende investeringer i nybygg og skaper store utfordringer i forhold til etterbruk. Tromsø 2014 AS har søkt løsninger i tråd med retningslinjer fra «*Olympic Games Study Commission*», med bruk av provisoriske løsninger og ombygging av idrettshaller i henhold til behov i etterkant av lekene. Løsningene som presenteres i søknaden er etter departementets vurdering mindre tilfredsstillende, tatt i betraktning usikkerhetene knyttet til kostnader og etterbruk.

4.4 Ettersendt materiale om etterbruk

Kultur- og kirke departementet mottok 17. august et møtereferat fra Tromsø 2014 AS vedrørende en dagskonferanse om etterbruk som ble avholdt 26. juli 2004. I referatet identifiseres hallene som plan-

legges oppført i Tromsø som hovedutfordringen med tanke på etterbruk, og det legges frem nye planer for disse. Førbruk lanseres som et nytt begrep, hvor haller bygges og brukes i forkant av et eventuelt OL, for bare midlertidig å konverteres til OL-bruk i 2014. Dette knyttes til dagens behov for økt hallkapasitet i Tromsø. Fleksibilitet i bruk og etterbruk av hallene fremheves ytterligere, både i forhold til delt bruk mellom forskjellige idretter, og i samarbeid mellom idretten og andre sektorer.

I referatet fra etterbrukskonferansen er det redegjort for nye planer for de to største ishallene. Ombygging til badeland blir her lansert som et alternativ for etterbruk av hovedhallen for ishockey, begrunnet med at Tromsø kommune har stor mangel på svømmehaller for undervisning av skoleelever. Hallen for hurtigløp på skøyter er tett knyttet til førbruksbegrepet. Anlegget planlegges bygget som en fotballhall i perioden 2006 til 2008. Planleggingen tar hensyn til å bygge en skøytebane senere som skal stå ferdig til 2014. I følge dette forslaget vil skøyteanlegget bli rigget ned etter lekene, og kjøleanlegget anvendt i et nytt utendørs kunstis anlegg i Tromsø. Utenom fotballsesongen planlegges hallen brukt til håndball, volleyball og/eller basketball. Alternativt planlegges hallen ombygget til nasjonalarena for innendørs friidrett.

I et idrettspolitisk perspektiv er det positivt at de nye etterbruksplanene i større grad tar hensyn til mulig etterbruk av idrettslig karakter, selv om det i stor grad er sommeridretter som tilgodeses. Etter Kultur- og kirke departementets vurdering er det ettersendte materialet likevel ikke tilstrekkelig konkret til at det kan endre departementets vurdering av søknadens planer for etterbruk av anlegg.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

5 Miljø

Et av fokusområdene i søknaden fra Tromsø 2014 AS er «arktisk natur og miljø» (jf. kapittel 3). Det er derfor rimelig at miljøaspektet inngår i en vurdering av søknaden. Kapittelet er utarbeidet i samarbeid med og basert på vurderinger fra Miljøverndepartementet.

På oppdrag fra Miljøverndepartementet har forsker Jon Teigland vurdert potensielle miljøeffekter av et vinter-OL i Tromsø i 2014. Rapporten «Miljøeffekter av Vinter-OL 2014 i Tromsø» forelå 6. september 2004 (uttrykt vedlegg). Som et ledd i denne vurderingen har Teigland gitt en oppdatert oversikt over miljøkrav som stilles fra IOC (for Teiglands vurderinger av effekter, se kap. 10.6):

«De mangelfulle kunnskapene om hva som egentlig er effektene av OL-arrangementene gjør at den internasjonale olympiske komité (IOC) nå har vedtatt å innføre et nytt rapporteringssystem som pålegger arrangørene å innrapportere hvilke totalvirkninger arrangementet har – før, under og også etter OL. Rapporteringen er imidlertid begrenset i tid til effekter ikke mer enn til seinest 2 år etter arrangementet hvor sluttrapporten skal foreligge (...) Det nye rapporteringssystemet har fått betegnelsen Olympic Games Global Impact (OGGI) og fokuserer på «total bærekraft» hvor det inngår tre hovedelementer; økonomiske, sosiale og miljømessige (bærekraftmessige) konsekvenser» (Teigland 2004, s. 6)

På bakgrunn av kravene fra IOC etter det nye rapporteringssystemet, fremhever Teigland at «Hovedformålet med IOCs regelverk er at de olympiske lekene ikke skal ha noen negativ effekt på miljøet, men også bidrar positivt til å forbedre miljøet» (Teigland 2004, s. 7)

Teigland fremhever følgende viktige krav som må være tilfredsstillt og dokumentert ved en endelig søknad fra Tromsø 2014 AS:

- gjennomføring av foreløpige konsekvensanalyser av miljøvirkninger hvert enkelt OL-anlegg har lokalt og regionalt (ikke nasjonalt og internasjonalt).
- gjennomføring av en foreløpig handlingsplan for miljøtiltak som viser hvordan byen (og berørte kommuner) vil redusere eksisterende miljøproblemer og også verne/forbedre eksisterende miljøkvaliteter.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS er som nevnt regionens arktiske natur og miljø ett av seks fokusområder i totalkonseptet. Den overordnede strategien for et OL i Tromsø i 2014 presenteres på følgende måte i søknaden:

«Ambisjonen er å revitalisere bærekraftbegrepet, slik at dette blir integrert på en naturlig måte både i OL og i regionen. Med bærekraft menes et helhetlig grep på samfunnet hvor økologi, økonomi, etikk og sosiale forhold sees i sammenheng» (s. 37).

I søknaden presenteres det også mer konkrete tiltak som skal gjennomføres, blant annet:

- miljøsertifisering, med krav til bruk av miljøsertifiserte leverandører og samarbeidspartnere.
- alternative, bærekraftige energikilder skal brukes i så mange anlegg som mulig.
- miljøvennlig transport skal tas i bruk, som for eksempel kollektivtransport uten utslipp ved hjelp av hydrogen.
- minimalisering av restavfall.

På bakgrunn av søknaden fra Tromsø 2014 AS har Miljøverndepartementet vurdert aspekter knyttet til bærekraftig utvikling og planlegging. Departementet påpeker at omtalen av bærekraftig utvikling og miljø er på et svært overordnet nivå, og at det er et stort behov for å konkretisere søknaden, for eksempel når det gjelder hvordan bærekraftig utvikling skal revitaliseres gjennom OL. I søknaden fra Tromsø 2014 AS er det budsjettet med statlige tilskudd som faller utenfor OCOG-budsjettet. Posten «Overføringer til de berørte kommuner» (jf. kapittel 2.1, tabell 2.5) omfatter kommunale oppgaver som miljø, samferdsel og boliginfrastruktur. Søknaden gir for lite informasjon til at det kan gis en reell vurdering av om disse midlene vil være tilstrekkelig til å dekke kommunenes oppgaver på miljøsidene.

Miljøverndepartementet støtter søknadens punkt om miljøsertifisering. Ved å miljøsertifisere organisasjonen som opprettes for å gjennomføre arrangementet, bidrar man til å sikre at miljøhensyn blir ivaretatt i alle ledd i gjennomføringen. Departementet presiserer at miljøfokus må opprettholdes også etter at et eventuelt OL er avsluttet, jevnfør kravene fra IOCs nye rapporteringssystem hvor det skal rapporteres om økonomiske, sosiale og miljø-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

messige konsekvenser før, under og inntil to år etter lekene.

Et OL i Tromsø vil føre til økt behov for planlegging etter Plan- og bygningsloven i kommuner og fylkeskommuner. Det vil blant annet være behov for alternative scenarier med ulike lokaliseringsvalg. Det bør legges til rette for at det finnes tilstrekkelig plankompetanse i regionen som kan sikre at miljøvennlige og lokalt tilpassede løsninger blir funnet.

I følge Plan- og bygningsloven skal det utarbeides konsekvensutredninger for planer og tiltak som har vesentlige virkninger for miljø, naturressurser og samfunn. Dette vil bli aktuelt når den konkrete planleggingen eventuelt starter opp. Kost-

nadene knyttet til å utføre konsekvensutredninger ligger på utbyggeren.

Søknaden fra Tromsø 2014 AS omfatter også Paralympiske leker. I disse lekene er universell utforming, med tilgjengelighet for alle, en svært viktig dimensjon. Miljøverndepartementet mener at søknaden omtaler arbeidet med dette på en god, men overordnet måte.

Utbygging av anlegg, bygg og ny infrastruktur vil innebære betydelige arealinngrep. Miljøverndepartementet vil understreke Norges forpliktelser og ansvar for at hele prosjektet i alle faser er i tråd med internasjonale konvensjoner som FN-konvensjonen om biologisk mangfold og den europeiske landskapsvernkonvensjonen.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

6 Innkvartering

6.1 Bakgrunn – krav fra IOC

Planene for innkvartering var ett av de fire punktene Idrettsstyret i sitt foreløpige vedtak 6. januar 2004 ønsket ytterligere utredet. I rapporten fra NIFs evalueringsgruppe, som lå til grunn for vedtaket, påpekes det at de største usikkerhetsmomentene ved Tromsøs søknad knyttet seg til innkvartering. I IOCs «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010*» beskrives innkvarteringskravet som en av de største utfordringene for arrangører av olympiske leker (del 2, tema 13).

Til grunn for innkvarteringskonseptet i søknaden til Tromsø 2014 AS ligger kravene fra IOC. Disse er beskrevet i «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010*». Her spesifiseres kravet til å gjelde ca. 20 000 rom for ulike gjestegrupper.¹ I tillegg kommer innkvartering for frivillige, leverandører, politi og militære. Under OL på Lillehammer utgjorde disse gruppene ca. 10 000 personer. IOCs arbeidsgruppe for evalueringen av 2010-kandidatene baserte sine konklusjoner på at rommene må ligge innenfor 50 km fra arenaene. Tellende er eksisterende romkapasitet og sannsynlig ny romkapasitet (jf. «*Candidature Acceptance Procedure XXI Olympic Winter Games in 2010 – Report by the IOC Candidature Acceptance Working Group*»).

Det er imidlertid behov for langt flere rom enn hva som fremgår av IOCs formelle krav, blant annet til:

- Akkrediterte gjester som ikke er inkludert i det tallfestede kravet på 20 000 rom. Totalt må det påregnes minimum 50 000 akkrediterte gjester til OL i 2014 (jf. kapittel 6.2.2).
- Ordinære tilskuere: I IOCs «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010*» beskrives spørsmålet om innkvartering for tilskuere som følger:

«Whilst the OCOG is not responsible for providing rooms for spectators, the Host City must

have sufficient rooms available, at reasonable prices, and within reasonable distance from the competition sites. It should be borne in mind that the quality of rooms available and distance from the competition sites will have an effect on ticket sales» (del 2, tema 13).

6.2 Søkere planer for innkvartering

6.2.1 Innkvartering for å dekke IOCs formelle krav

I søknaden av 2. mai 2004 redegjøres det i alt for 33 400 rom/lugarer, herunder 6 650 lugarer på skip og 3 000 på ferger. I forhold til den opprinnelige søknaden er bruk av skip og ferger betydelig redusert.

22 900 rom, inkludert 3 000 private rom til tilskuere, skal dekke IOCs formelle krav til innkvartering for de ulike gjestekategoriene. Om lag 20 000 rom dekkes i henhold til innkvarteringsplanen av 6 650 lugarer på skip og 700 på ferger, 3 000 rom i den planlagte deltakerlandsbyen, 4 000 i planlagt medielandtby, 450 rom i en dommerlandsby, 1 987 hotellrom og 1 000 studenthybler i Tromsø samt om lag 1 900 rom i hotell og hytter i Håkøybotn og på Sommarøya.

Det går frem av søknaden at det foreligger intensjonserklæringer for 2 767 lugarer i hovedsak med Hurtigruten² samt et «letter of interest» som skisserer en fremdriftsplan med hensyn til hvordan de minimum resterende 3 883 lugarer på skip kan avtales innen høsten 2006. Det foreligger videre en intensjonserklæring for innkvartering på ferger beregnet til 3 000 sengeplasser, hvorav 700 er forutsatt disponert til en av de offisielle gjestekategoriene og 2 300 til leverandører og politi.

Av den øvrige planlagte innkvartering for gjestekategoriene dekkes 1 172 av eksisterende hotellrom i Tromsø samt en forutsatt kapasitetsøkning på 815 rom til 1 987 rom. I søknaden opplyses det at det foreligger reguleringsendring for 350 rom, men det er ikke lagt frem informasjon om andre konkrete planer.

¹ Dette er rom for utøvere og støtteapparat, «Olympic family», internasjonale forbund, gjester, dommere, media, sponsorer, statsoverhoder og fremtidige arrangører.

² Av hensyn til behovet for å holde hurtigruteskipene i vanlig drift må avtaler om 1 500 av denne lugarkapasiteten inngås med andre rederier (søknad 2. mai 2004, s. 115).

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Tabell 6.1 Planene for innkvartering – eksisterende og planlagt kapasitet

	Eksisterende/ intensjonsavtale	Planlagt	Totalt
Skip/ferge	2 767	4 583	7 350
Hotell/hytter	1 214	2 664	3 878
Studenthybler	1 000		1 000
Privat innkvartering	3 222		3 222
Landsbyer for media, deltakere og dommere		7 450	7 450
Totalt	8 203	14 697	22 900

I tillegg kommer planer for dekning av 10 500 rom/lugarer til frivillige, leverandører, politi og militære i ferger, skoler, kaserner og hos private utleiere. Som nevnt ovenfor er det opplyst i søknaden at det foreligger intensjonsavtale for innkvartering av 3000 på ferger, hvorav 2 300 er forutsatt brukt til leverandører og politi. Det er videre forutsatt brukt 470 klasserom i sentrumsnære skoler og at Forsvaret ordner sine innkvarteringsbehov i omkringliggende militærforlegninger samt ombord på Sjøforsvarets fartøy.

6.2.1.1 Departementets vurdering

Det går frem av tabell 6.1 at av 22 900 rom/lugarer planlagt for å dekke IOCs formelle krav, er det nødvendig at en betydelig andel – 14 697 rom – skaffes til veie gjennom nybygg og avtaler med rederier om leie av skip/ferger. Det vil være opp til søker å sannsynliggjøre overfor IOC at det er mulig å realisere planene slik at et eventuelt OL kan gjennomføres.

Planene forutsetter bygging av dommer-, deltaker- og medielandsby med i alt 7 450 rom – en utbygging som må bli omfattet av den statlige garantien, jf. kapittel 2. I tillegg omtaler søknaden planer om en reiselivssatsing i Håkøybotn 16 km fra Tromsø sentrum som skal gi 1 616 rom. Av disse foreligger det i følge søknaden godkjent reguleringsplan for 140 rom, mens det for 400 hytter med 3–5 sove-rom i hver ennå ikke foreligger godkjente planer.

Innkvartering på skip/ferger utgjør et eget usikkerhetsmoment. I brev til Tromsø 2014 AS av 7. februar 2004 utdyper NIF vedtaket 6. januar og beskriver erfaringene ved bruk av skip slik: «Konseptet med en betydelig andel overnattende på skip er lansert og testet i ulike sammenhenger. Resultatene har nok gitt denne overnattingsløsningen et noe tvilsomt rykte – planene har alltid blitt kraftig endret og bruk av skip redusert.» Et annet element er at kostnadene ved å basere seg på denne form for innkvartering kan bli svært høye. Dette påpekes også av NIFs administrasjon i innstillingen til styrebehandling 27. mai 2004.

Deltakere og medieakkrediterte utgjør de største gruppene arrangøren skal besørge innkvartering for. Det er planlagt en felles deltakerlandsby hvor alle deltakerne skal bo. Dette anses som en styrke ved Tromsøs konsept, men det er også store utfordringer knyttet til den planlagte løsningen. Som omtalt i kapittel 2, er leilighetene forutsatt bygget og solgt i forkant av lekene. Det medfører at beboere i opptil 1 000 leiligheter må flytte ut i forbindelse med arrangementet. Planene er juridisk gjennomførbare, men de vil kunne by på praktiske utfordringer. Videre skal også utøverne i Paralympics innkvarteres i landsbyen, som skal bygges med formålet «tilgjengelighet for alle». Dette fordrer bygningsmessige løsninger utover hva som er vanlig for ordinære leilighetsprosjekter.

IOCs krav til innkvartering for media er 8 000 rom av hotellstandard. I tillegg kommer 1 000 rom til vertskringkasters gjester. Tromsøs søknad tilfredsstiller disse kravene i forhold til det antall rom som det blir redegjort for. 4 000 rom planlegges anlagt i medielandsbyen, nær 4 000 på skip, 1 000 på studenthybler og 222 privat.

Kultur- og kirke departementet har lagt til grunn at de formelle krav fra IOC kan ivaretas, men at det er betydelige utfordringer og usikkerheter knyttet til løsningene.

6.2.2 Øvrig innkvartering

IOCs formelle krav omfatter i liten grad tilskuere, men det er nødvendig å synliggjøre kapasitet for flere tilreisende enn de som vil bli innkvartert i de obligatoriske 20 000 rommene. Dette er særlig aktuelt for små søkerbyer, hvor det er utilstrekkelig å basere seg på at lokalbefolkningen vil utgjøre en større del av publikum til arrangementet.

Det fremgår av NIF-administrasjonens innstilling til styremøte 27. mai 2004 at det i 2014 må påregnes minst 50 000 akkrediterte totalt. 20 000 av disse dekkes av IOCs krav om 20 000 rom. Noen av de øvrige akkrediterte vil være personer bosatt i Tromsø, men det må finnes løsninger for de reste-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

rende akkrediterte. I tillegg kommer ordinære tilskuere.

Alle ordinære tilskuere vil ikke ha innkvarteringsbehov i Tromsø for hele perioden. I søknaden av 2. mai i år er ikke det totale behovet for innkvartering tallfestet. Kultur- og kirkedepartementet baserer seg på derfor på opplysninger gitt i vedlegg til opprinnelig søknad med anslått behov for innkvartering for 50 000 tilreisende. Dette anses som et minimumsanslag, gitt betraktningene ovenfor.

I søknaden av 2. mai skisseres fire hovedformer for innkvartering utover løsningene for å tilfredsstille IOC's formelle krav.

1. Kommersielle gjestesenger i Tromsø og områdene rundt Tromsø
2. Privat overnatting
3. Bosatte i Tromsø
4. Andre/spesielle tilbud

Kommersielle gjestesenger i Tromsø og områdene rundt Tromsø

I søknaden omtales informasjonen i tabell 6.2 som «*tilgjengelig kommersiell sengekapasitet innenfor rimelige tids- og avstandsfaktorer fra Tromsø med henholdsvis bil, båt og fly.*» (s. 117). Det fremgår imidlertid også av søknaden at «*[N]år det gjelder fly, vil tilgjengelighet og landingstider på flyplassene kunne innvirke på antallet tilreisende.*» (s. 117). Det fremgår av omtalen av transportplanene i kapittel 7

nedenfor at belastningen på flyplassene vil være meget stor, men det er ikke eksplisitt tatt hensyn til kapasitetsbehov som følge av dagpendlende gjester.

Privat overnatting

I søknaden presenteres resultatene fra en opinionsmåling som viser potensiell tilleggsinnkvartering gjennom privat innkvartering. Etter Kultur- og kirkedepartementets vurdering indikerer denne målingen et stort potensial, men det presiseres at en opinionsmåling ikke nødvendigvis avspeiler reelle muligheter. Selv om IOC ikke stiller de samme krav til dokumentasjon for innkvartering av tilskuere som til det formelle kravet på 20 000 rom, vil det kunne være problematisk å sikre ønsket grad av forutsigbarhet i form av forpliktende avtaler om utleie fra private huseiere.

Bosatte i Tromsø

Bosatte i Tromsø kommune og nabokommunene er også potensielle publikummere under et eventuelt OL-arrangement. Det må imidlertid påregnes at en relativt stor andel av lokalbefolkningen ved et eventuelt arrangement vil ha støttefunksjoner som hindrer dem i å være ordinære tilskuere. En annen begrensende faktor er de relativt høye billettpriser søker har lagt seg på. Denne vil kunne virke begrensende i forhold til lokalt publikumsoppmøte.

Tabell 6.2 Kommersielle gjestesenger i Tromsø og områdene rundt Tromsø

Avstand	Hotell	Vertshus	Hytter/rorbu	Sum
Radius 10 km			205	205
Radius 10–50 km			226	226
Radius 50–100 km	50	35	123	208
Radius 100–150 km	280	42	604	926
Hurtigbåt innen 1 time	154	51	205	410
Hurtigbåt innen 2 timer	899	184	122	1205
Innen 1 time m/fly Norge	5545	352	2212	8109
Innen 1 time m/fly Sverige				2967
Innen 1 time m/fly Finland				19600
Radius 150–300 km sørover (inkludert Sverige)				2890
Radius 150–300 km nordover (inkludert Finland)				961
Sum				37707

Kilde: Tabell på side 117 i søknaden av 2. mai 2004

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Andre/spesielle løsninger

Bruk av campingvogner og private småbåter skisseres som andre mulige innkvarteringsløsninger. Søknaden viser til at det finnes over 80 000 campingvogner i Norge per 31. desember 2002. Dersom disse tas i bruk, vil det medføre redusert press på ordinære innkvarteringsløsninger. Departementet antar at den begrensende faktoren i denne sammenheng primært er knyttet til bekvemmelighet, foruten de transportmessige utfordringer utstrakt bruk av campingvogner fører med seg i forkant og etterkant av lekene.

Til de mer eksotiske løsninger regnes lavvolei-
rer og ishoteller. Slike løsninger bygger opp under særpreget ved Tromsøs konsept, men kapasitetsmessig vil disse tilbudene ha marginal betydning.

6.2.3 Oppsummering innkvartering

I innstillingen til styrebehandling av saken 27. mai 2004, vurderer NIFs administrasjon de nye elementene i Tromsøs søknad:

«Ny løsning: Innkvarteringskonseptet baserer seg i mindre grad på passasjerskip. IOCs krav om 22 000 senger innen rimelig rekkevidde anser Tromsø 2014 AS som oppfylt. Spørsmålet ble reist med bakgrunn i det opprinnelige innkvarteringsforslaget. Det ble knyttet betenkeligheter til at en så stor del av sengene var plassert på skip. Videre var og er det stor usikkerhet omkring kostnadene ved å gjøre seg avhengig av cruiseskip. De tall som foreligger vurderes som troverdige, men det må anmerkes at foreliggende estimerer ikke vil kunne bli verifisert før tidligst høsten 2006. Det er viktig og positivt at det synliggjøres en større andel landbaserte overnattingstilbud for de senger som IOC krever. Det er nødvendig å opplyse om at det med stor sannsynlighet vil være over 50 000 akkrediterte til stede under lekene. IOCs 22 000 senger er inkludert i disse. Noen av de akkrediterte vil være lokale (fra Tromsø), men det er et underskudd på senger til akkreditert personell.

Administrasjonen er også usikker på overnattingstilbudet for tilreisende publikum. Under lekene på Lillehammer reiste mange til og fra byen på dagen, og hadde derfor ikke behov for senger. I Tromsø er ikke dette mulig i samme skala. Mange av sengene som presenteres i søknaden er i betydelig avstand til byen, trolig for lang avstand til at det vil være den helt store interessen (...)

Konklusjon: det er positivt at flere senger er å finne på land. NIFs administrasjon mener at Tromsø 2014 AS fortsatt har en utfordring relatert til senger for akkrediterte og for tilskuere.»

Kultur- og kirke departementet er av den oppfatning at søknaden av 2. mai 2004 er forbedret i forhold til den første søknaden når det gjelder IOCs formelle krav til 20 000 rom.³ Flere landbaserte tilbud er synliggjort, og avhengigheten av skip er redusert. Det er fremdeles store utfordringer knyttet til det totale innkvarteringskonseptet. Ved å redusere antall sengeplasser på skip har det blitt en større utfordring å presentere gode innkvarterings-
tilbud for andre besøkende i rimelig avstand fra Tromsø.

Som det går frem av kapittel 2, er investeringer knyttet til bygging av deltakerlandsbyen ikke inkludert i budsjettet fra Tromsø 2014 AS, men investeringskostnadene er estimert til 2 500 mill. kroner i vedlegg til søknaden. Det foreligger ingen intensjonsavtaler med entreprenører for bygging av landsbyen. Kultur- og kirke departementet legger til grunn at denne kostnaden burde vært inkludert i søknadens totalbudsjett, og at den må omfattes av en eventuell statsgaranti.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS presenteres det ikke kostnadsbetraktninger for innkvartering utover et rammebeløp for posten som helhet. Det har av den grunn ikke vært mulig å vurdere de anslåtte kostnadene til innkvartering. På bakgrunn av ovenstående gjennomgang legges det imidlertid til grunn at kostnadsanslagene for innkvartering er beheftet med stor usikkerhet.

³ NIF-administrasjonen har lagt til grunn 22 000 rom på bakgrunn av kravene som presenteres i «*Candidature Acceptance Procedure XXI Olympic Winter Games in 2010 – Report by the IOC Candidature Acceptance Working Group*»

7 Transport

7.1 Innledning

Et eventuelt OL-arrangement vil by på betydelige utfordringer for og nødvendiggjøre investeringer i vegnettet i og rundt Tromsø-området og på flyplassene i Tromsø og Bardufoss. Kapittelet er utarbeidet i samarbeid med og basert på vurderinger fra Samferdselsdepartementet.

På forespørsel fra Tromsø 2014 AS har Statens vegvesen og Avinor AS levert rapporter om transportutfordringer i forbindelse med et eventuelt OL i Tromsø (vedlegg til søknaden av 2. mai). Om dette arbeidet står det i forordet i søknaden av 2. mai: «Avinor, Statens Vegvesen – Region Nord og Tromsø Havnevesen har kvalitetssikret opplegget.»

Arbeidet som er utført av Avinor og Statens vegvesen – Region Nord er imidlertid ikke å regne som kvalitetssikring i den betydningen som ligger i Regjeringens etablerte kvalitetsregime (jf. kapittel 1.4).

I det følgende vil sentrale utfordringer ved Tromsøs transportkonsept presenteres, med utgangspunkt i rapportene som er vedlagt søknaden. Verken Avinor eller Statens vegvesen har foretatt noen selvstendige beregninger av den publikumstilstrømning som et eventuelt OL vil medføre. Virksomhetene har vurdert kapasitetsbehovet i infrastrukturen ut fra de premisser de er blitt forelagt fra Tromsø 2014 AS.

7.2 Forhold av betydning for avvikling av flytrafikk

Avinors rapport «OL i Tromsø 2014 – Utfordringer for Avinor», samt tilleggsrapporten «Addendum», redegjør for forhold omkring Tromsø Lufthavn Langnes og Bardufoss Lufthavn. Disse tar utgangspunkt i erfaringer fra Lillehammer-OL. De mest sentrale tema som drøftes er kapasitet og kostnader.

I innledningen til hovedrapporten fra Avinor presiseres hvilke premisser som ligger til grunn for utarbeidelsen av rapporten:

«Foreliggende rapport og presentasjon er utarbeidet i løpet av et par ukers tid i mars og april 2004. Det er lagt vekt på å finne de viktige pro-

blemstillingene et slikt arrangement vil medføre, og mindre vekt på selve løsningene. På nåværende tidspunkt er det selvfølgelig en rekke usikkerheter, det er dermed lagt til grunn en rekke forutsetninger og antagelser for våre arbeidere. Kostnadsestimatene må derfor anses som svært usikre, og bør kun gi grunnlag for størrelsesmessige betraktninger.» (s. 2).

Hovedrapporten fra Avinor har som utgangspunkt at det i hovedsak er Tromsø Lufthavn som tar seg av flytrafikken under et eventuelt OL. I tilleggsrapporten er det skissert kostnadsbetraktninger ved en modell der Bardufoss Lufthavn anvendes i større grad.

7.2.1 Kapasitet

Avinors rapporter tar utgangspunkt i at OL i 1994 medførte en økning på ca. 160 000 terminalpassasjerer for flyplassene Fornebu og Gardermoen (80 000 ankomst og 80 000 avgang). Dette fordelte seg på 40 000 akkrediterte og sponsorgrupper, samt 40 000 øvrige tilreisende/tilskuere. I tillegg kom ordinær flytrafikk.

Til grunn for Avinors beregninger for et eventuelt OL i Tromsø i 2014 ligger en forventet økning i ordinær flytrafikk på 40 %. Av OL-tilreisende flypassasjerer forventes det at antall akkrediterte og sponsorgrupper vil øke til 50–60 000, og at antall øvrige tilreisende/tilskuere av kostnadshensyn muligens vil være noe lavere enn under Lillehammer-OL. Samlet antall OL-reisende anslås på denne bakgrunn til 200 000 terminalpassasjerer.

Avinor synliggjør kapasitetsforskjellene mellom flyplassene som ble benyttet til Lillehammer-OL og de som vil bli brukt ved et eventuelt arrangement i Tromsø:

«Fornebu og Gardermoen til sammen hadde betydelig kapasitet i 1994, og det var betydelig trafikk på Fornebu. Tillegget som OL-trafikken medførte utgjorde en relativt lav andel i forhold til andre trafikktopper. For Tromsø sin del vil OL-trafikken utgjøre en vesentlig større del, faktisk en 3-dobling av dagkapasiteten i forhold til en gjennomsnittlig februar dag.» (s. 8).

Et annet moment er avlastningsflyplassenes lokalisering. Mens tilreisende som ankom Garder-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

moen hadde en time kortere reisetid til OL-arenaene i forhold til Fornebu, vil tilreisende som ankommer Bardufoss ha om lag to timer lengre reisetid til arenaene i forhold til Tromsø Lufthavn. Avinor påpeker at dette vil gjøre Bardufoss relativt lite attraktiv som lufthavn for de fleste reisende.

For at Tromsø og Bardufoss Lufthavn skal kunne håndtere den trafikken som forventes under et eventuelt OL i Tromsø i 2014, jf. Avinors betraktninger, er det nødvendig med kapasitetsutvidelser og tilrettelegging ved begge flyplassene. Ved Tromsø Lufthavn må blant annet taksebanen forlenges, nye avisingsplattformer anlegges og nye flyoppstillingsplasser etableres. På Bardufoss vil det være behov for en provisorisk ankomst-/avgangshall med tilhørende sikkerhetstiltak.

Avinors beregninger tar ikke eksplisitt hensyn til besøkende som er innkvartert i flyavstand fra Tromsø. Som vist til i tabell 6.2, er det i søknaden gjort rede for innkvarteringsmuligheter for over 30 000 tilreisende/tilskuere i flyavstand – i Finland, Sverige og Norge. Her presiseres det at tilgjengelighet og landingstider på flyplassen vil kunne innvirke på antallet tilreisende. Full utnyttelse av det anslåtte potensialet for innkvartering i flyavstand til Tromsø vil alene innebære en belastning av kapasiteten ved flyplassene på 60 000 terminalpassasjerer per dag. I Avinors kapasitetsvurderinger er dette ikke tatt hensyn til. Det er derfor betydelig tvil om søkers planer om innkvartering av gjester i flyavstand fra Tromsø vil være gjennomførbare.

7.2.2 Kostnader

I følge Avinors beregninger i hovedrapporten vil nødvendige investeringer beløpe seg til 366–494 mill. kroner. Som beskrevet ovenfor forutsetter denne vurderingen at Tromsø Lufthavn skal være hovedflyplass, med noe avlastning fra Bardufoss på kritiske dager. I tillegg rapporten er det foretatt vurderinger som baserer seg på at bruken av Bardufoss Lufthavn økes. Dette vil føre til kostnadsbesparelser. I tillegg rapporten anslås total kostnader til 250–300 mill. kroner.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS av 2. mai er det budsjettet med 278 mill. kroner i statlige investeringer ved flyplassene. Dette er i tråd med anslaget fra Avinor for en delt modell, med betydelig bruk av Bardufoss Lufthavn. Løsningen tar imidlertid ikke hensyn til Avinors påpekning av at avstanden fra Bardufoss Lufthavn til de ulike arenaene vil gjøre flyplassen relativt lite attraktiv for de fleste tilreisende.

Basert på Avinors vurderinger anslår Samferdselsdepartementet kostnadene til 435 mill. kroner, fordelt på 350 millioner til investeringer med antatt

etterbruksverdi, og 85 millioner til investeringer som følge av et OL. I den sammenhengen presiseres det at det for Tromsø Lufthavn ikke foreligger umiddelbare planer om større utvidelser eller investeringer, og videre at Avinor kun vil vurdere finansiering av tiltak knyttet til OL i 2014 dersom det er forretningsmessig grunnlag for det. På den bakgrunn vil staten måtte yte tilskudd til Avinor av vesentlig størrelse og betydning for å få gjennomført de nødvendige investeringer i forbindelse med et OL.

Differansen mellom søkers kostnadsanslag på 278 mill. kroner og Samferdselsdepartementets anslag på 435 millioner skyldes i hovedsak at det høyeste kostnadsanslaget er basert på at Tromsø Lufthavn tar tyngden av trafikken, mens Bardufoss Lufthavn mer er å betrakte som avlastningslufthavn ved de største trafikktoppene (særlig ved start og slutt av lekene). Dette er i tråd med nevnte påpekning fra Avinor vedrørende avstanden fra Bardufoss Lufthavn til de aktuelle arenaene.

Avinors beregninger inkluderer ikke økte driftskostnader for arrangementet, da selskapet understreker at det per dato ikke har grunnlag for å beregne disse.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS er det budsjettet med investeringskostnader i tråd med det laveste anslaget fra Avinor, som forutsetter betydelig bruk av Bardufoss Lufthavn. Det er ikke tatt hensyn til økte driftskostnader. På denne bakgrunn vurderes kostnadsanslagene i søknaden til å være for lave.

7.3 Forhold av betydning for avvikling av vegtrafikk

Rapporten fra Statens vegvesen – Region Nord (Vegvesenet), «*Samferdselsutfordringer i forbindelse med et OL i Tromsø i 2014*» (vedlagt søknaden), skisserer trafikale løsninger knyttet til vegnettet for å møte de utfordringer et eventuelt OL-arrangement vil innebære. Rapporten tar for seg kapasitetsberegninger, problemstillinger knyttet til drift og vedlikehold, samt nødvendige utbygginger. Den er en utdypning av de samferdselsløsninger som ble presentert i rapporten «*Regionale effekter av OL 2014 i Tromsø, Samferdsel/Infrastruktur*», utarbeidet av Barlindhaug Norfico AS m.fl. (vedlagt søknaden).

7.3.1 Kapasitetsberegninger

Som grunnlag for å vurdere tiltak og investeringer har Vegvesenet beregnet den nødvendige kapasitet

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

på viktige vegstrekninger i Tromsø-området gitt den publikumstilstrømning etaten har blitt forelagt og for å sikre at det nødvendige antall mennesker skal kunne komme seg til arenaene i tide. Sannsynlige «flaskehals» er påpekt, og det er synliggjort hvordan ulik grad av benyttelse av kollektivtrafikk har innvirkning på totalkapasiteten.

7.3.2 Drift og vedlikehold

Foruten å sikre at vegnettet er godt nok utbygget til å håndtere trafikale utfordringer, presiserer Vegvesenet behovet for å være forberedt på uvær og trafikkuhell som kan medføre ubeleilige forsinkelser i trafikkavviklingen. Det kan bli aktuelt med økt driftsberedskap ved ekstreme værforhold og økt trafikkavviklingsberedskap ved trafikkuhell.

Når det gjelder driftsberedskap, påpeker Vegvesenet at viktige forutsetninger er endret siden Lillehammer-OL. Statens vegvesen besitter etter 2003 ikke egen produksjonsvirksomhet. Dette medfører at økt driftsberedskap må bestilles fra de entreprenørene som har kontrakter med Vegvesenet. Det utvidete OL-området som er vurdert i rapporten (Alta-Tromsø-Narvik) består av 7 kontraktsonråder.

Disse organisatoriske endringene innebærer større usikkerhet for kostnader knyttet til økt driftsberedskap. Slike kostnader er ikke inkludert i Vegvesenets kostnadsanslag.

Tilfredsstillende trafikkavvikling krever et opplegg som sikrer at alle stopp i trafikken blir oppdaget og løst hurtigst mulig. Det er av stor betydning for arrangementet at konkurranser ikke blir utsatt. For å sikre tilfredsstillende koordinering av trafikkavviklingen, med de krav det stiller til informasjonsflyt, er det nødvendig at arbeidet ledes av en trafikkentral. Kostnader for økt trafikkavviklingsberedskap er ikke inkludert i Vegvesenets kostnadsanslag.

7.3.3 Utbyggingsbehov

Statens vegvesen vurderer det samlede investeringsbehovet innen 2014 til 1 155 mill. kroner, inkludert prosjektene som er sikret investeringsmidler gjennom Tromsøpakke 2 (95 mill. kroner). I tillegg kommer nødvendige investeringer i tilfartsparkeringer på 60 mill. kroner.

Ovennevnte kostnadsoverslag gjelder investeringer som Vegvesenet betrakter som nødvendige investeringer, forutsatt et kompakt OL i Tromsø. Det er i tillegg skissert en rekke mulige tilleggsinvesteringer, inkludert investeringer på en større del av riks- og fylkesvegnettet i Tromsøområdet,

samt en del prosjekter på stamvegnettet fra Alta i nord til Narvik i sør. Totalt beløper disse prosjektene seg til om lag 2 500 mill. kroner.

I forbindelse med de ulike arenaene vil det måtte bygges tilførselsveger, gangveger og parkeringsplasser. Disse kostnadene inngår ikke i Vegvesenets beregninger av vegkostnadene, da de forutsettes å inngå i arenakostnadene. Totalt beregner Vegvesenet disse kostnadene til 230 mill. kroner.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS er det satt av 950 mill. kroner i statlige veginvesteringer. Dette er for lavt i henhold til den gjennomgang og kvalitets-sikring av materialet som Vegdirektoratet senere har foretatt (se nedenfor). Kostnader knyttet til økt driftsberedskap og økt trafikkavviklingsberedskap, som ikke inngår i Vegvesenets kostnadsbetraktninger, er ikke hensyntatt i søkers kostnadsbudsjett. Det samme gjelder for vegkostnader knyttet til OL-arenaene.

Med tanke på hvilke av de nødvendige investeringene som må anses som OL-spesifikke, og hvilke investeringer som vil komme uavhengig av et OL, har Samferdselsdepartementet bedt Vegdirektoratet gjennomgå rapporten fra Statens vegvesen – Region Nord.

Vegdirektoratet kommer frem til at investeringer for 845 mill. kroner er prosjekter som vil komme uavhengig av OL, mens investeringene for de resterende 310 mill. kroner er OL-spesifikke. Det er per dato ikke mulig å klargjøre om prosjektene som vil komme uavhengig av OL vil bli prioritert innen 2014.

I vurderingen av tilleggsinvesteringer har Vegvesenet som nevnt vurdert mulige tiltak på en større del av riks- og fylkesvegnett i Tromsøområdet, samt en del prosjekter på stamvegnettet fra Alta i nord til Narvik i sør. På bakgrunn av forutsetningen om et kompakt OL i Tromsø, anser Vegdirektoratet det ikke som nødvendig å gjennomføre storstilte investeringer på stamvegnettet mellom Alta og Narvik utover det som er forutsatt prioritert i handlingsprogrammet frem til 2014. Vegdirektoratet påpeker at det vil være mulig å sikre god regularitet og fremkommelighet på stamvegnettet gjennom å styrke innsatsen på driftssiden og gjennom punkttiltak av mer midlertidig karakter. Vegdirektoratet understreker imidlertid at det kan bli nødvendig å vurdere behovet for investeringer på riks- og fylkesvegnettet på nytt, avhengig av den endelige utformingen av et eventuelt OL. Det er foreløpig ikke konkretisert anslag for mulige investeringer her.

I tillegg til tiltak (trafikkavvikling, drift og vedlikehold) på riksvegnettet, vil det også være nødvendig med tiltak på det kommunale og fylkeskommunale vegnettet.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

På bakgrunn av ovenstående gjennomgang er det departementets vurdering at søkers kostnadsanslag for forhold av betydning for vegnettet er for lavt.

7.4 Kollektivtrafikk

Avvikling av kollektivtransporten under et eventuelt OL er en viktig bærebjelke for at transporten skal fungere. Dette fremheves i søknaden av 2. mai: «*Et grunnleggende hovedprinsipp er prioritering av gående og av kollektivtrafikken, hvor hele hovedvegnettet i Tromsø vil bli forbeholdt OL i perioden 06.00 til 23.00.*» (s. 127).

7.4.1 Kapasitetsberegninger

I rapporten «*Regionale effekter av OL 2014 i Tromsø – Samferdsel/Infrastruktur*», som er vedlagt søknaden av 2. mai, anslås et behov for 1900 busser for å få til en tilfredsstillende trafikkavvikling. Til sammenlikning ble det benyttet 1800 busser under Lillehammer-OL. Kultur- og kirkedepartementet har i sin gjennomgang fått opplyst at Tromsø 2014 AS baserer seg på 1200 busser.

Behovet for et mindre antall busser enn hva som ble benyttet under Lillehammer-OL begrunnes i søknaden ut fra mulighetene for benyttelse av sjøveis transport, i form av hurtigbåter. Det er planlagt en ny distriktsterminal på Prostneset som i følge søknaden vil stå ferdig i 2008. Denne skal betjene hurtigrutene, hurtigbåter og distriktsbusser.

Uansett hvilke anslag for busser som legges til grunn, understreker Samferdselsdepartementet be-

hovet for å flytte et betydelig antall busser og sjåførere fra resten av landet til Tromsø. Det fremgår ikke i materialet fra Tromsø 2014 om det er drøftet hvilke konsekvenser dette vil få for transportavviklingen i resten av landet i den aktuelle perioden. Under Lillehammer-OL var en langt større del av bussparken i Norge disponert og sjåførere i stor grad bosatt i relativt kort avstand fra OL-området. Det fremgår ikke i hvilken grad det eventuelt er tatt høyde for busstransport til og fra andre flyplasser enn Tromsø Lufthavn.

7.4.2 Kostnader

I søknaden fra Tromsø 2014 AS er det budsjettert med 400 mill. kroner til transport (jf. tabell 2.4). Det foreligger ikke kalkyleunderlag for denne posten. Det er tatt utgangspunkt i kostnadsanslagene fra Lillehammers nasjonale søknad for 2014-lekene, hvor det er budsjettert med 385 mill. kroner til tilsvarende post.

Samferdselsdepartementet understreker at det normalt tilligger fylkeskommunene å sikre opprettholdelse av lokale bussruter og hurtigbåtruter, herunder å gi tilskudd til drift av bedriftsøkonomisk ulønnsomme ruter. Dette har betydning i forhold til om en eventuell statsgaranti også skal dekke eventuelle subsidier av bussruter og hurtigbåtruter i forbindelse med avviklingen av et eventuelt arrangement. Forholdet synes ikke å være belyst i søknadsmaterialet fra Tromsø 2014 AS.

Det gis ikke tilstrekkelig informasjon i søknaden til å gi en reell vurdering av kostnadsanslagene tilknyttet kollektivtransporten under et eventuelt OL i Tromsø.

8 Tidspunktet for arrangementet

8.1 Innledning

Tidspunktet for avvikling av et eventuelt OL i Tromsø i 2014 har vært omdiskutert i behandlingen av søknaden i NIF. Fra første til andre gangs behandling i Idrettsstyret har Tromsø 2014 AS endret avviklingstidspunkt. Mens lekene i opprinnelig søknad i sin helhet var lagt til mars måned, er arrangementet i søknaden av 2. mai fremskyndet til perioden fra 21. februar til 9. mars.

I brev fra NIF til Tromsø 2014 AS av 7. februar i år presenteres problemstillingene knyttet til avviklingstidspunkt:

«IOC har signalisert at det er mulig å gjennomføre lekene i mars, men anmerker at dette er et punkt de respektive internasjonale særforbund må godkjenne. Det har aldri vært noen olympisk dag i mars måned, og det er derfor usikkerhet knyttet til hvilken respons dette forslaget vil få. Kontakt mot internasjonale særforbund er her av stor viktighet. Sannsynliggjøring av at å gjennomføre OL i mars er akseptert av viktige parter, som det internasjonale ishockeyforbundet, må foreligge.

Det er viktig å få kartlagt de økonomiske konsekvensene av leker i mars. Det er grunn til å tro at tidspunkt for lekene er avgjørende for inntektene, da spesielt fra TV-avtalen.

Dersom åpning av lekene skal flyttes frem til ca. 20. februar, som det er tanker om, må lys- og skyggeforhold kartlegges. Dette for å sikre gode TV-bilder m.m. NIF anbefaler sterkt at Tromsø 2014 iverksetter undersøkelser slik at lys- og skyggeforhold kan analyseres i perioden 20.2 til 10.3. d.å. Dette vil kunne være et viktig underlag for den politiske behandlingen.»

8.2 Departementets vurderinger

I ny søknad av 2. mai har som nevnt Tromsø 2014 AS fremskyndet avviklingstidspunktet til perioden fra 21. februar til 9. mars. En vurdering av Tromsøs valg om å flytte tidspunktet for arrangementet må basere seg på i hvilken grad dette har løst problemstillingene som skissert av NIF.

Det fremgår ikke av søknaden om internasjonale

le særforbund kan akseptere det nye tidspunktet. Dette kan innebære usikkerhet knyttet til blant annet inntekter fra fjernsynsavtaler.

Når det gjelder vær- og lysforhold, heter det følgende om det nye avviklingstidspunktet i søknaden:

«Utredningen fra Norges Meteorologiske Institutt og vurderinger gjort av EBU ved Odd Kaldefoss viser at det er fullt mulig å avvikle lekene i perioden 21. februar til 9. mars i Tromsø, både med tanke på vær- og lysforhold» (s. 39).

Utredningen det vises til er en rapport fra Meteorologisk Institutt – Vervarslinga for Nord-Norge, som er vedlagt søknaden av 2. mai. Denne gir en oversikt over værforhold som kan forventes for den aktuelle OL-perioden i 2014.

I innledningen til rapporten understrekes følgende:

«Denne rapporten fra Meteorologisk institutt v/ Vervarslinga for Nord-Norge gir en generell oversikt over de klimatiske forhold i Tromsø by og nærmeste omgivelser. Den bygger på observasjoner foretatt på Vervarslinga for Nord-Norge der det er en sammenhengende målerekke fra 1920 for de fleste parametre, mens solskinnsmålingene startet opp i 1943. En oversikt over klimaet ut fra ett målepunkt blir for grovt til å gi spesifikke verdier for de ulike påtenkte idrettarenaer, men en ide om hvilke værforhold som råder vil den gi. Bare instrumentmålinger på aktuelle arenaer vil kunne gi nøyaktig oversikt over mikroklimaet.»

Nedenfor presenteres noen nøkkeltall for gjennomsnittlige verdier i den aktuelle perioden:

- Daglig vindhastighet: 2–3 meter per sekund (svak vind).
- Døgnet minimumstemperatur: -6 til -5 grader celsius.
- Daglig maksimumstemperatur: -1, 5 til -0, 5 grader celsius.
- Total forventet nedbør for perioden: 45 millimeter.
- Forventet antall dager med nedbør for perioden: 8, 5.
- Snødybden – gjennomsnitt først og sist i perioden: 90 til 97 centimeter.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

- Forventet antall klarværsdager for perioden: 2.
- Forventet antall dager med helt overskyet vær for perioden: 7.

Det fremgår av de statistiske observasjonene at det kan forventes 2 klarværsdager og at det i deler av perioden må påregnes overskyet vær og nedbør. Temperatur og vindforhold skal statistisk sett ikke utgjøre problemer. Kultur- og kirkedepartementet vil imidlertid ta forbehold om at observasjonene må ses i forhold til premissene som gis i ovennevnte sitat fra Meteorologisk Institutt v/Vervarslinga for Nord-Norge, hvor det understrekes at oversikten ikke gir nøyaktig oversikt over mikroklimaet.

Det har vært stor grad av usikkerhet knyttet til hvorvidt lysforholdene tilfredsstillende kravene til fjernsynsproduksjon i den planlagte avviklingsperioden, jf. brev fra NIF til Tromsø 2014 AS av 7. februar i år. Rapporten fra Meteorologisk Institutt viser at daglengden (tiden fra soloppgang til solnedgang) vil være 8 timer og 30 minutter 23. februar, og 10 timer og 45 minutter 10. mars.

I brev til Kultur- og kirkedepartementet fra Norsk rikskringkasting (NRK), datert 16. septem-

ber 2004, fremgår det at nødvendige vær- og lysmålinger ikke er foretatt per dato, og at det i søknaden av 2. mai ikke presenteres dokumentasjon som gir grunnlag for å vurdere om lysforholdene ved de aktuelle arenaer tilfredsstillende kravene til fjernsynsproduksjon.

I perioden 19.-22. oktober 2004 utførte NRK lysmålinger på de aktuelle utendørsarenaene på oppdrag fra Tromsø 2014 AS. I brev fra NRK til Tromsø 2014 AS med kopi til Kultur- og kirkedepartementet blir det konkludert med at det er tilstrekkelig lys til å gjennomføre fjernsynsproduksjon i forbindelse med et eventuelt OL i Tromsø. Dette er under forutsetning av at øvelsesprogrammet tilpasses den informasjonen om lysforholdene som nå foreligger. NRK anbefaler at kontrollmålinger foretas i februar/mars 2005.

På bakgrunn av de ovennevnte opplysninger synes usikkerhet vedrørende lysforhold redusert. Det er imidlertid ikke dokumentert at internasjonale særforbund aksepterer avviklingstidspunktet, noe som kan redusere inntektene fra fjernsynsavtaler.

9 Sikkerhet

Å arrangere olympiske leker innebærer betydelige utfordringer i forhold til sikkerhetsopplegg. Gjennomgangen av søkers planer for sikkerhet er utarbeidet i samarbeid med og basert på vurderinger fra Justis- og politidepartementet.

Tabell 9.1 viser søkers anslag for kostnader til sikkerhet, sett i sammenheng med kostnader til sikkerhet under OL på Lillehammer. De budsjetterte kostnader til sikkerhet er noe oppjustert i forhold til kostnadene under OL på Lillehammer i 1994.

På forespørsel fra Tromsø 2014 AS har Troms politidistrikt gitt en sikkerhetsvurdering i forbindelse med et eventuelt OL i Tromsø i 2014. Denne er vedlagt søknaden. I oversendelsesbrevet gis følgende oppsummering:

«Det sier seg selv at det er vanskelig å vite hvilke sikkerhetsmessige utfordringer som vil foreligge om 10 år. I vurderingen er det tatt hensyn til det man vet i dag om tenkelige sikkerhetsmessige utfordringer. Sikkerheten under et slikt arrangement vil være en nasjonal oppgave på samme måte som OL i 1994 på Lillehammer.

Ut fra de ovennevnte forutsetningene vil man konkludere med at sikkerheten vil være like godt ivaretatt under et eventuelt OL i Tromsø som på Lillehammer i 1994.»

Vurderingen fra Troms politidistrikt inkluderer ikke kostnadsberegninger.

I likhet med vurderingen fra Troms politidistrikt, legger Justis- og politidepartementet til grunn løsningen av sikkerhetsutfordringene under lekene i Lillehammer i 1994 i fremstillingen av hvilke krav som forventes å melde seg på dette området i et mulig arrangement i Tromsø i 2014.

Den senere tids utvikling på terrørsiden har

imidt vist at man også i idrettssammenheng må planlegge for et betydelig økt sikkerhetsnivå sammenliknet med situasjonen i 1994. Justis- og politidepartementet regner med at både planleggingsprosessen og gjennomføringsfasen for sikkerhet blir klart mer omfattende enn hva tilfellet var for 10 år siden. Konkret vil det måtte legges ned mer ressurser både i grensekontroll, vakt- og sikringsoppgaver samt andre sikkerhetsrelaterte funksjoner enn man gjorde på Lillehammer. Det blir i denne sammenheng helt avgjørende at relevante instanser, for politiets del PST (politiets sikkerhetstjeneste), jevnlig utarbeider trusselvurderinger som kan peke frem mot et antatt trusselbilde i 2014. På denne basis vil man løpende måtte vurdere om politiet skal investere i nytt materiell og utstyr over tid eller som en kraftinnsats rett før lekene. Dette gir grunnlag for usikkerhet omkring behovet for øremerkede budsjettressurser til sikkerheten under et olympisk arrangement i Tromsø.

På samme måte som Lillehammer-OL i større eller mindre utstrekning påvirket alle landets politidistrikter gjennom ressurstapping, regner Justis- og politidepartementet med at også avvikling av lekene i Tromsø vil få konsekvenser for de øvrige deler av landet når det gjelder avgivelse av ressurser og økte sikkerhetsoppgaver. I denne sammenheng vil det være av stor viktighet å kunne benytte mannskaper fra politireserven til relevante oppgaver under lekene, slik at tappingen av ordinært personell i noen grad kan begrenses.

Justis- og politidepartementet legger til grunn at konseptet for planleggingsfasen fra Lillehammer kan anvendes for planleggingsprosessen forut for Tromsø i 2014. Men gjennomføringsfasen med både investeringer og drift vil åpenbart preges av betydelige budsjettbehov.

Tabell 9.1 (i mill. kroner)

	Lillehammer '94 (i 2004-kroner)	Tromsø 2014
OCOG-budsjett, drifts- og leieutgifter for sikkerhet	97	100
NON-OCOG budsjett, politi og forsvar (inkludert reise og innkvartering)	438	510

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Investeringskostnadene for politiinnsatsen på Lillehammer beløp seg totalt til ca. 157 mill. kroner. Etter Justis- og politidepartementets vurdering er det ikke urealistisk å regne med minst en fordobling av dette beløpet ved et eventuelt arrangement i Tromsø i 2014.

På personell- og driftssiden ble det brukt om lag 220 mill. kroner over departementets budsjett i 1994. Dette må økes vesentlig under et arrangement i Tromsø. Justis- og politidepartementet tar også her utgangspunkt i minst en fordobling av budsjettet.

På dette grunnlag må det forventes at sikkerhetsarbeidet under et OL i Tromsø i 2014 vil koste minst 700 mill. kroner. Justis- og politidepartementet presiserer at det er store usikkerhetsmomenter knyttet til kostnadsanslaget. I tillegg må det forventes

økte driftskostnader ved flyplassene som følge av ekstraordinære sikkerhetstiltak.

Det er problematisk å foreta en direkte sammenlikning av kostnader til sikkerhet mellom Lillehammer-OL i 1994 og et eventuelt arrangement i Tromsø i 2014 ut fra opplysningene som kommer frem i søknaden (jf. tabell 9.1). Dette skyldes at de oppførte NON-OCOG kostnadene gjelder både politiets og forsvarrets ressursbruk. Basert på opplysningene fra Justis- og politidepartementet er det rimelig å konkludere med at Tromsø 2014 AS ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til de endrede forutsetninger av sikkerhetsbildet siden 1994. Kostnadsprognosene for sikkerhetsutfordringer ved et OL i Tromsø i 2014 er beheftet med betydelig usikkerhet, men det må påregnes langt større kostnader enn hva som var tilfelle under Lillehammer-OL.

10 Forventede effekter av samfunnsmessig betydning

10.1 Innledning

En eventuell søknad fra Tromsø 2014 AS til IOC om å arrangere OL i 2014 betinger en statlig bruttoga-ranti og omfattende statlige tilskudd. En vurdering av de samfunnsmessige og regionale effektene av et eventuelt OL i Tromsø i 2014 er derfor et viktig moment i vurderingen av søknaden fra Tromsø 2014 AS. Kapitlet er utarbeidet i samarbeid med og basert på vurderinger fra Kommunal- og regionaldepartementet, med unntak av kapittel 10.6 som er utarbeidet i samarbeid med og basert på vurderinger fra Miljøverndepartementet.

10.2 Dokumentasjon

I søknaden av 2. mai i år er det i liten grad informasjon om vurderingen av potensielle effekter av å arrangere OL i Tromsø i 2014. Det foreligger imidlertid flere bakgrunnsnotater om ulike typer potensielle effekter som vedlegg til og i form av ettersendelser til den første søknaden (notatene er utrykte vedlegg):

- «*Sysselsetting og arbeidsmarked.*» (Norut Samfunnsforskning AS/Troms fylkeskommune, udatert).
- «*Regionale effekter av OL 2014 i Tromsø – Samferdsel/Infrastruktur.*» (Avinor AS, Barlindhaug Norfico AS m.fl., datert 6. mars 2004).
- «*Konsekvenser av OL på nordnorsk næringsliv.*» (Norut Samfunnsforskning/Sparebanken 1 Nord-Norge, datert 6. mars 2004).
- «*Kompetanse – forutsetninger og regionale konsekvenser.*» (Norut Samfunnsforskning AS, datert 3. oktober 2003).
- «*Tromsø 2014 og reiselivsnæringen.*» (udatert).
- «*De Olympiske Leker i Tromsø 2014 – løftet innad i landsdelen.*» (Bedriftskompetanse, udatert).
- «*Effektene av et OL i Tromsø.*» (Tromsø 2014 AS, udatert). Notatet er en oppsummering av forventede effekter på bakgrunn av de ulike notatene.

I etterkant av den nye søknaden av 2. mai i år har Tromsø 2014 AS også bestilt ytterligere eksterne vurderinger. To notater er spesielt relevante i for-

hold til spørsmålet om effekter: Notatet «*Hvilke muligheter gir OL Tromsø 2014 for reiselivet?*», vedlagt brev fra Tromsø 2014 AS av 5. august i år (utrykt vedlegg), og notatet «*Vinter-OL i Tromsø – samfunnsøkonomiske vurderinger.*», vedlagt brev fra Tromsø 2014 AS av 17. august 2004 (utrykt vedlegg).

På bakgrunn av de forventede effektene som kan identifiseres i arbeidet gjort av og for Tromsø 2014 AS, har Transportøkonomisk Institutt (TØI) utarbeidet en rapport på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet. Rapporten «*Regionale virkninger av OL i Tromsø.*» forelå 6. september 2004 (utrykt vedlegg). På oppdrag fra Miljøverndepartementet har forsker Jon Teigland utarbeidet en rapport om «*Miljøeffekter av Vinter-OL 2014 i Tromsø.*» Denne forelå også 6. september 2004 (utrykt vedlegg).

Det er store usikkerheter knyttet til å forutsi effekter av et OL ti år frem i tid. Det er spesielt vanskelig å anslå de langsiktige virkningene. Rapportene som er utarbeidet for Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet behandler forhold som mangler eller er mangelfullt utredet i materialet som er levert av og for Tromsø 2014 AS, og vurderer prognosene som legges frem i søknadsmaterialet vedrørende ringvirkninger av et eventuelt OL i Tromsø.

10.3 Erfaringer fra Lillehammer-OL 1994

I St.prp. nr. 87 (1986–87) *Om statsgaranti m.v. til Lillehammer kommune i forbindelse med søknad om å bli tildelt arrangement av olympiske vinterleker 1994*, inngår samfunnsøkonomiske vurderinger som et viktig element i Kultur- og vitenskapsdepartementets tilråding om å gi statsgaranti. Det heter blant annet:

«På tross av den usikkerhet som knytter seg til anslagene, er det ut fra en samlet vurdering ikke usannsynlig at avholdelse av et slikt arrangement kan gi et godt økonomisk resultat, når man tar ringvirkningene og Lillehammer- og Norges-reklamen i betraktning (...) De lokale og regionale konsekvenser av olympiske vinter-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

leker på Lillehammer vil være betydelige. Nordli-utvalget påpekte i sin innstilling «Næringslivets utviklingsmuligheter i innlandet» (NOU 1983:21) innlandsfylkenes behov for særlige stimulerings tiltak. Investeringene vil utgjøre en betydelig og varig verditilføring til området. Det er rimelig å regne med at det vil bli skapt et betydelig antall nye arbeidsplasser, i en lokal konsekvensanalyse anslått til 1 200 omkring år 2000, fordelt mellom tradisjonelle basisnæringer som industri, bygg og anlegg og reiselivsnæringen og nye basisnæringer som OL-næringen og kunnskapssektoren (fremst databransjen og forsknings- og undervisningssektoren).»

Netto direkte statlige utgifter i forbindelse med Lillehammer var omlag 4 663 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 1 (1994–95) *Kulturdepartementet – De olympiske vinterlekene 1994*.

Beløpet fremkommer slik (alle tall i mill. kroner):

Utgifter til selve arrangementet (LOOCs budsjett)	6 422
OL-relaterte utgifter over andre fagdepartementers budsjett	952
Sum brutto OL-utgifter	7 374
Inntekter	2 711
Netto statlige utgifter	4 663

Omregnet med en faktor på 1,27 til 2004-priser utgjorde netto statlige utgifter 5 992 mill. kroner.

I tillegg kom statlige investeringer i infrastruktur (veier m.m.) som var nødvendig for å gjennomføre OL i 1994 med 1 850 mill. kroner, dvs. 2 350 mill. kroner omregnet til 2004-priser med en faktor på 1,27.

De analysene som er gjort av effektene av OL på Lillehammer er først og fremst fra tiden før og umiddelbart etter avviklingen av arrangementet. Det er i liten grad foretatt analyser av de langsiktige effektene i forhold til de omfattende investeringene i en bredere samfunnsøkonomisk sammenheng. I rapporten fra TØI, «*Regionale virkninger av OL i Tromsø*», er tilgjengelig dokumentasjon om effekter av Lillehammer-OL benyttet som bakgrunnsmateriale. I rapporten oppsummeres det at det er stor grad av usikkerhet knyttet til de langsiktige effektene av arrangementet: «*Erfaringene fra Lillehammer er usikre, slik at man ikke kan si at OL der hadde entydig positive effekter for næringsliv og sysselsetting.*» (TØI 726/2004, s. 80).

På den ene siden er erfaringer fra Lillehammer-OL et naturlig referansepunkt i vurderingen av mulige effekter av et OL i Tromsø. Det er imidlertid også nødvendig å ta hensyn til at forutsetningene

for et eventuelt OL i Tromsø i 2014 ikke vil være de samme som for Lillehammer-OL i 1994. I både TØI-rapporten og notatet «*Vinter-OL i Tromsø – samfunnsøkonomiske vurderinger*» fremheves aspekter ved det planlagte arrangementet i Tromsø i 2014 som skiller dette fra arrangementet i Lillehammer i 1994, herunder:

1. Tromsø-regionen og Nord-Norge som arktisk region har en særskilt appell som skiller den fra Lillehammer-regionen som reisemål.
2. På tross av en del fellestrekk, er det også viktige forskjeller mellom Tromsø og Lillehammer med hensyn til demografiske forhold som sysselsetting, nærings- og befolkningsstruktur.

10.4 Forventninger om effekter

Notatet «*Effektene av et OL i Tromsø*» fra Tromsø 2014 AS, jf. kapittel 10.2, oppsummerer potensielle effekter identifisert i ovennevnte bakgrunnsnotater. Disse ligger til grunn for utredningsmandatet til TØI:

- a) «Arrangementet vil ha effekter for turismen og de fleste eksportnæringer, inkludert fiskeindustrien. Eksportomsetningen kan i årene etter OL bli over 30 % over dagens i hele landet. Sysselsettingen øker tilsvarende.
- b) Merkevarerbygging/markedsføring av landet, kysten og regionen.
- c) De fleste kontrakter tilknyttet OL tilfaller Norge generelt og regionen spesielt.
- d) Aktiviteten under gjennomføringen av OL vil være mellom 11 000 og 12 000 årsverk.
- e) OL kan bidra til å bygge opp kompetansebedrifter med overskuddskompetanse i Nord-Norge som kan bli sterke nasjonale og internasjonale aktører på sine områder.» (TØI 726/2004, s. 2).

I notatet «*Hvilke muligheter gir OL Tromsø 2014 for reiselivet?*» beskrives potensielle effekter for reiselivsnæringen slik:

«Et OL i Tromsø vil gi store utviklingsmuligheter for reiselivet i byen, Nord-Norge og hele Norges kyst. Mulighetene som beskrives nærmere i dette notatet forutsetter at OL over tid mer blir en katalysator for reiselivet enn et enkeltstående arrangement og at innsatsen hovedsakelig gjøres før selve OL starter. Reiselivets muligheter knyttet til OL i Tromsø handler om flere betalingssterke besøkende gjennom hele året som følge av markedsorientert produktutvikling, innovasjon, ny og tilpasset distribusjon, effektiv markedsføring og en sterk nordnorsk merkevare.» (s. 1).

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

I følge notatet er imidlertid bevisst produktutvikling og mer effektiv markedsføring nødvendige forutsetninger for at utviklingsmulighetene skal kunne bli realisert. Det fremgår at dette er en særskilt utfordring sett i lys av at reiselivsbransjen i Norge generelt er svak med hensyn til innovasjon og at det er svake tradisjoner på samarbeid og langsiktighet. Den nødvendige markedsføringsinnsatsen beregnes til 45–70 mill. kroner hvert år fra 2005–2015.

Gitt at ovennevnte forutsetninger blir oppfylt, anslås det i notatet blant annet at Nord-Norges andel av internasjonale overnattinger potensielt kan øke fra 10,1 % i 2003 til 20 % i 2015.

Notatet «*Vinter-OL i Tromsø 2014 – samfunnsøkonomiske vurderinger.*» (Econ Analyse 2004) er utarbeidet på bakgrunn av følgende forespørsel fra Tromsø 2014 AS:

- «Å gå gjennom søknaden og komme med synspunkter på svakheter og innspill til forbedringer når det gjelder de samfunnsmessige sider av arrangementet.
- Gjøre en vurdering av grunnleggende prinsipielle forskjeller mellom et OL i Tromsø og Lillehammer når det gjelder de samfunnsmessige ringvirkninger.» (s. 1).

Et sentralt poeng i notatet er de demografiske forskjellene mellom Tromsø og Lillehammer. Det pekes på at et eventuelt Tromsø-OL vil ha en klare regional profil enn det Lillehammer hadde. Avstanden fra Oslo og sentrale, befolkningstette strøk trekkes frem som en fordel. Det pekes imidlertid også på de begrensningene dette gir, spesielt i forhold til etterbruk av nye anlegg og fasiliteter.

«Den mer nasjonale profilen på Lillehammer-OL gjorde trolig at de samfunnsmessige virkningene ble tynnet ut («like bra for Oslo som for Lillehammer») og ble slik sett også mindre målbare. Virkningene – både for regionalt næringsliv og andre samfunnsområder – av Tromsø-OL vil trolig bli mer konsentrert.» (Econ Analyse 2004, s. 2–3).

I likhet med notatet «*Hvilke muligheter gir OL Tromsø 2014 for reiselivet?*» fremhever Econ at foreliggende markedstrender viser et stort potensial for turistnæringen, forutsatt et helhetlig og langsiktig forarbeid. Det understrekes i notatet at indirekte ringvirkninger ikke blir realisert av seg selv, men at det foreligger et stort potensial som burde vært synliggjort i større grad gjennom å tydeliggjøre den kompetansen som finnes og ved å vise til realistiske strategier for å realisere effektene.

10.5 Vurderinger av forventede effekter

På bakgrunn av søknaden fra Tromsø 2014 AS utlyste Kommunal- og regionaldepartementet et utredningsoppdrag om regionale effekter av et eventuelt OL i Tromsø i 2014. Oppdraget gikk til TØI, som fremla sin rapport 6. september 2004. Rapporten tar utgangspunkt i de forventede effekter slik de er presentert av og for Tromsø 2014 AS, inkludert ettersendte notater. TØI har i tillegg gjort egne og uavhengige vurderinger av effekter av et eventuelt OL i Tromsø.

TØI peker på at det er en rekke faktorer som vil påvirke effektene av et OL i Tromsø, både negativt og positivt. I rapporten understrekes at det er betydelig usikkerhet knyttet til anslagene som ligger til grunn for søknaden fra Tromsø 2014 AS:

«Vår hovedkonklusjon er at effektene av eventuelle vinterleker i Tromsø for næringsutvikling, verdiskaping, sysselsetting og befolkning på lang sikt er usikre. Det er mange forutsetninger som skal oppfylles for at Tromsø 2014s optimistiske anslag for langsiktige virkninger kan slå til. Vår vurdering er at å bruke inntil 10 milliarder statlige kroner på OL ikke er et spesielt godt tiltak for langsiktig næringsutvikling, sammenliknet med mange andre tiltak som kunne vært gjennomført til samme pris.» (TØI 726/2004, s. 84–85).

10.5.1 Befolknings- og næringsutvikling

TØI-rapporten peker på at «*Effektene av OL i Tromsø er ikke uavhengige av hvilke kjennetegn området har, i form av befolknings- og næringsstruktur.*» (s. 12). Rapporten gjennomgår befolknings- og næringsstrukturen i de to kommunene og fylkene de tilhører, sammenligner de to kommunene med hverandre og med landet som helhet og gir en omtale av antatte effekter av Lillehammer-OL. TØI tar imidlertid forbehold om at «*Hva som var effektene av OL der (på Lillehammer) er vanskelig å isolere fra effektene av andre, mer generelle, utviklingstrekk. Derfor vil omtalen av «OL-effekten» måtte oppfattes mer som antydninger enn som observasjoner av OL-effekten.*» (s. 12).

På bakgrunn av denne kartleggingen mener TØI at OL på Lillehammer etter all sannsynlighet har hatt betydelige lokale og til dels regionale effekter for sysselsetting, befolkningsutvikling og næringsutvikling i forkant av selve OL-arrangementet.

Utviklingen i bosetting og sysselsetting for Oppland samlet har vært vesentlig svakere enn

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

landsgjennomsnittet, mens utviklingen for Lillehammer har vært noe over landsgjennomsnittet (vesentlig over når det gjelder sysselsetting). Det syens å være enighet blant forskere om at lekene i seg selv hadde store effekter i tiden forut for og under arrangementet. De langsiktige utviklingstrekkene, både lokalt og nasjonalt, påvirkes imidlertid i mindre grad av store evenementer enn av strukturelle forhold. TØIs rapport viser at utviklingsbanen for befolkning og sysselsetting går tilbake til et «normalt» leie.

Egenskaper ved regionens aktører, det vil si ved næringsliv, befolkning, myndigheter og utdanningsinstitusjoner, vil kunne ha innvirkning på mulighetene til å utnytte OL som en katalysator for langsiktig vekst. Det faktum at Tromsø er større enn Lillehammer, med blant annet både universitet og høyskole i byen, vil sannsynligvis kunne gjøre det lettere å absorbere virkningene av et stort arrangement som OL enn hva tilfellet var for Lillehammer. Størrelsen på omlandet spiller imidlertid også inn. Kommunal- og regionaldepartementet har foretatt grove beregninger som viser at det innenfor en rekkevidde av 2 timer bor 75 000 mennesker i og i nærheten av Tromsø og 264 000 mennesker i og i nærheten av Lillehammer. Innenfor en rekkevidde av 3 timer har Kommunal- og regionaldepartementet beregnet at det bor 102 000 mennesker i og i nærheten av Tromsø og 1,1 millioner mennesker i og i nærheten av Lillehammer.¹

Vurderinger av betydningen av avstanden fra Tromsø til de sentrale befolkningsområder og Oslo vektlegges ulikt av Econ og TØI. Econ legger mest vekt på mulighetene for positive ringvirkningene regionalt. TØI er i større grad opptatt av at dette kan være negativt for reiselivspotensialet (jf. kapittel 10.4.2) og virke kostnadsdrivende. TØI peker også på at mangel på kapasitet kan føre til at kompetanse og arbeidskraft må hentes inn utenfra.

«Kompetanse vil bli utviklet, kanskje i samarbeid med Universitetet i Tromsø, og vi vil se innovasjoner på en rekke områder. Slik sett vil regionen være tilført ny kunnskap når arrangementet er slutt. Her er det et potensial for langsiktige virkninger av arrangementet.

Samtidig vil en del høyt spesialisert kunnskap allerede være utviklet, i Tromsø, i resten av landet, og i utlandet. I forbindelse med Lillehammer ble en del av denne kunnskapen kjøpt inn fra Oslo-regionen. Nærheten til Oslo var i den forstand en fordel for arrangøren, siden det sannsynligvis var billigere å kjøpe kompetansen

derfra enn å utvikle den selv, men kanskje en ulempe for regionen, som ikke ble tilført slik kunnskap. Tromsø 2014 mener at samarbeid med universitetet vil kunne bidra til å utvikle denne typen kunnskap i regionen, og at arrangementet i den forstand vil kunne bidra til knoppskyting av bedrifter som tilbyr ulike former for høyt kompetent arbeidskraft og annen kompetanse. Argumentet er at når lekene avsluttes, vil det kunne være en rekke slike bedrifter lokalisert til Tromsø.

En slik strategi kan lykkes, eller den kan mislykkes (...). Spørsmålet er om Tromsø fortsatt vil ha lokaliseringsfortrinn sammenliknet med andre steder også etter OL, eller om lokaliseringsfortrinnet er tapt, slik at denne aktiviteten forvitrer etter noen år. Svaret på dette avhenger av en rekke forhold. For det første forutsetter det naturligvis at Tromsø 2014 etterspør denne kompetansen lokalt og regionalt. Vi tror at det er mulig arrangøren vil det, men at det også kan være kostnadsdrivende for arrangøren, som har begrensede ressurser til rådighet.» (TØI 726/2004, s. 69–70).

På bakgrunn av TØIs vurderinger anses søkers forventninger til oppbygging av kompetansebedrifter som usikre.

10.5.2 Reiselivsutvikling

Vurderingene av potensialet for vekst i reiselivseksporten er et sentralt tema i TØIs vurderinger, spesielt Tromsøs kvaliteter som turistattraksjon, jf. punkt 1 i kapittel 10.3. Utgangspunktet er vurderinger av vekstpotensialet som anslås til 30 % målt i eksportverdi for landsdelen, samt prognosene i notatet «*Hvilke muligheter gir OL Tromsø 2014 for reiselivet?*» om at Nord-Norges andel av internasjonale overnattinger potensielt kan øke fra 10,1 % i 2003 til 20 % i 2015. Ut fra egne analyser kommer TØI frem til at dette er klart optimistiske anslag, og konkluderer som følger:

«Reiselivsutredningene som er utført for Tromsø 2014 antyder til dels betydelig vekst i utenlandsturismen til landsdelen som følge av mulige olympiske vinterleker og ulike former for oppmerksomhet og markedsføring knyttet til lekene. Det er neppe grunn til å betvile at det foreligger vekstmuligheter. De høyeste vekstoverslagene synes imidlertid urealistiske. Anslaget på 30 % vekst i reiselivseksporten synes optimistisk, men representerer kanskje ikke noen stor overdrivelse, gitt at man kan oppfylle de angitte forutsetningene om betydelig forbedret produktutvikling, promosjon og markedsføring. Samtidig må man legge seg på minnet at vinterlekene på Lillehammer ikke ga forventet vekst i ettertid (...).

¹ Tallene er basert på avstandsmatriser og befolkningstall fra PANDA (Plan- og Analysemodell for Næringsliv, Demografi og Arbeidsmarked) og Statistisk Sentralbyrå.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Generelt må det understrekes at de vekstanslagene for utenlandsturisme som er angitt i utredningene som er utført for Tromsø 2014 i stor grad baseres på forutsetninger som kan være vanskelige å oppfylle fullt ut, både i forhold til finansiering og de tidsrammene som er antydnet.» (TØI 726/2004, s. 50–51).

TØI trekker også frem at de lange avstandene fra sentrale befolkningssentra vil kunne virke begrensende for reiselivseffekter:

«Problemet, sett i forhold til Lillehammer (der hytteturismen har vokst etter OL), er lange avstander til befolkningskonsentrasjonene i landet og utlandet. Stabile (og rike) hytteturister utenfra kan man derfor ikke forvente i Tromsø. Turismen til Nord-Norge, Troms og Tromsø som følger av OL, vil derfor i større grad bli preget av folk som ikke kommer tilbake ofte.» (TØI 726/2004, s.74).

Selv om vurderingene som er gjort på forespørsel av Tromsø 2014 AS anses som optimistiske, er det likevel innenfor reiseliv at TØI anser sjansene for langsiktige effekter som størst. Dette betinger en satsing som innebærer store kostnader i forkant av arrangementet, både i forhold til produktutvikling, promotjon og markedsføring. I notatet «*Hvilke muligheter gir OL Tromsø 2014 for reiselivet?*» forutsettes en ressursbruk på 45–70 mill. kroner per år i perioden 2005–2015. Dette anslaget gjelder kun kostnader til markedsføring.

I søknaden fra Tromsø 2014 AS er det budsjettet med 300 mill. kroner til markedsføring. I vedlegg til søknaden presiseres dette til å gjelde «*PR, profilering og informasjon*». Det foreligger ikke noe kalkyleunderlag for denne budsjettposten.

Det gis ikke tilfredsstillende informasjon i søknaden om hvor mye ressurser som kreves for å utløse det potensialet som søker peker på for reiselivsutvikling. Markedsføringen av landsdelen som reisemål er bare en av flere forutsetninger som må være oppfylt for at det potensialet som beskrives skal utløses. I følge notatet «*Hvilke muligheter gir OL Tromsø 2014 for reiselivet?*» vil kostnadene til markedsføring alene beløpe seg til 500–750 mill. kroner. Det er uklart hvem som skal finansiere et slikt beløp. Det er imidlertid på det rene at lokale og regionale myndigheter ikke har anledning til å bruke ressurser i denne størrelsesorden på markedsføring uten betydelige overføringer fra staten. Mye av ansvaret vil dermed falle på næringslivet selv eller staten. Dette medfører økt usikkerhet knyttet til både statens kostnader og effektene av et eventuelt OL.

10.5.3 Bygg- og anleggssektoren

TØI peker på at de planlagte investeringer i bygg og anlegg er av de mest konkrete indikatorene for å måle virkninger for næringsliv og sysselsetting. TØI har bedt Entreprenørforeningen for bygg og anlegg (EBA) i Hålogaland om å anslå hvilken kapasitet bransjen har i Troms og Tromsø. På bakgrunn av EBAs vurderinger fastslår TØI følgende:

«Den sterke konsentrasjonen av investeringer knyttet til OL innebærer, dersom EBAs vurderinger av kapasiteten er rett, at bransjen ikke kan ta unna investeringene på egen hånd, selv om de gjennomføres over fire år. Det skyldes for det første at kapasiteten er for liten, og for det andre at en må forutsette at deler av kapasiteten vil være bundet opp i andre prosjekter. Dersom kapasitetsvurderingen er rett, vil man lett kunne komme i fortrenningsproblemer. OL-investeringene kan presse ut andre investeringer, og man kan få betydelige prisvridningseffekter (økte priser) i bygg og anlegg. Dersom dette skjer, har investeringene skapt to problemer. For det første vil andre investeringer lide. For det andre kan investeringsbudsjettet til Tromsø 2014 sprekke. Inndekning av slike prieffekter kan i så fall kun skje gjennom økte statlige overføringer.» (TØI 726/2004, s. 68).

En løsning på dette problemet kan være å øke kapasiteten ved å importere arbeidskraft:

«Dermed står man igjen med det mest sannsynlige scenariet. Gjennomføringen av investeringene i OL-anlegg i Tromsø skjer i stor grad ved å importere kapasitet utenfra, mens den regionale bygg- og anleggsbransjen i større grad gjennomfører andre prosjekter, og eventuelt deler av OL-investeringene. Dette er også i tråd med internasjonale (og nasjonale) konkurranse-regler. Et prosjekt av denne størrelsen må lyses bredt ut, og vi vil få en internasjonal anbudskonkurranse. Pris vil fort kunne komme til å stå sentralt i en slik konkurranse. Dersom en anbudskonkurranse fører til at aktører utenfor regionen får tilslag, vil omfanget av ringvirkningene bli mindre enn vi antyder.» (TØI 726/2004, s. 69).

Søkers forventninger for bygg- og anleggssektoren fremstår på denne bakgrunn som lite realistiske. Det er ikke gitt at de fleste kontrakter tilknyttet OL tilfaller Norge generelt og regionen spesielt. Dette skyldes blant annet den manglende kapasiteten i næringen, og den manglende muligheten til å tildele kontrakter til regionale entreprenører uten konkurranse med nasjonale og internasjonale aktører.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

10.5.4 Fortrengningseffekter

Et eventuelt OL i Tromsø vil binde opp ressurser både i form av kapital og arbeidskraft. Disse ressursene har en alternativ bruk som ikke vil bli realisert ved et eventuelt OL. Dersom den økte ressursbruken inntreffer i en høykonjunktur, vil fortrengningseffektene være større enn om den inntreffer i en lavkonjunktur. Fortrengningseffektene vil bli lavere dersom det er muligheter for å importere arbeidskraft.

Fortrengning av øvrig næringsvirksomhet kan føre til prisøkninger. Dette kan ha som effekt at det øvrige næringslivet ikke får tilgang til ressurser til samme pris som tidligere. Det øvrige næringslivet kan derfor bli mer sårbart fordi lønnsomheten kan svekkes. Prisøkninger kan også slå ut i økte kostnader for arrangementet. Dette øker usikkerheten ved eventuelle statlige forpliktelser. Som vist til over (bygg og anleggssektoren), er det imidlertid også en mulighet for at internasjonal konkurranse om oppdrag og tilgang på utenlandsk arbeidskraft kan drive prisene nedover. Ved import av arbeidskraft kan fortrengningsproblemer reduseres, men dette vil samtidig føre til at ringvirkninger for næringslivet lokalt, regionalt og nasjonalt reduseres.

Investeringer i infrastruktur til et eventuelt OL vil kunne føre til utsettelse for andre og mer lønnsomme prosjekter. Det kan da oppstå et samfunnsøkonomisk tap som ikke er medregnet i arrangementets kostnader. Dette er i liten grad tatt hensyn til i materialet som er utarbeidet av og for Tromsø 2014 AS.

10.6 Miljømessige effekter av et eventuelt OL i Tromsø

Forsker Jon Teigland har som nevnt gjort en studie av potensielle miljøkonsekvenser av et eventuelt OL i Tromsø på oppdrag fra Miljøverndepartementet. Årsaken til at en egen rapport ble utarbeidet på dette feltet, er IOCs vektlegging av temaet og Tromsøs søknad av 2. mai, hvor miljø er ett av seks fokusområder (jf. kapittel 3 og 5).

Teigland presiserer at rapporten ikke er en konsekvensutredning slik IOCs regelverk krever gjennomført før Tromsø eventuelt kan bli en kandidatby.

10.6.1 Miljøkonsekvenser av OL på Lillehammer

I likhet med at mer generelle effektstudier mangler, er det også mangel på dokumentasjon av kort- og langtidseffekter av Lillehammer-OL for miljøet.

Statens direkte miljøsatsing ved OL-94 utgjorde 53,2 mill. kroner. På denne bakgrunn påpeker Teigland at lekenes «grønne profil» neppe var sterk. Den miljøsatsingen som var, kan imidlertid ha bidratt til at miljøtiltak ble en ny dimensjon ved olympiske leker sammenliknet med tidligere arrangementer.

Det er ikke rapportert om vesentlige miljøproblemer knyttet til selve arrangementet til tross for det høye antallet besøkende. Dette knyttes til vellykkede transport- og avfallssystemer, samt de meget gunstige værforholdene.

Den «grønne profilen» under lekene forhindret ikke at interessen for å videreføre engasjementet i etterkant raskt ble borte. En rekke miljøprosjekter tok raskt slutt; det samme gjaldt evalueringsplaner. Mangler ved det offentlige styringssystemet trekkes inn som en medvirkende faktor til denne utviklingen:

«En medvirkende årsak til at effektene lokalt og regionalt av miljøsatsingen trolig har blitt mindre enn forventet er en viktig mangel ved det norske styringssystemet i offentlig sektor. I følge MDs egen OL-evaluering, var det viktigste offentlige styringsverktøyet for å redusere miljøkonflikter å bruke lovverket, særlig plan- og bygningsloven, fullt ut. Men en evaluering kort tid etter OL av planprosessen rundt OL'94 (Horgen 1996) konkluderte med at det bør innføres bedre kontroll- og sanksjonsmuligheter som sikrer privat og offentlig gjennomføring av planpremisser.» (Teigland 2004, s. 13).

Et viktig langsiktig miljøproblem som Lillehammers forvaltning er opptatt av, er de provisoriske OL-anlegg som har blitt permanente. Disse har ikke fått den bygningsstandard, utforming og lokalisering som permanente bygninger skulle hatt.

«Et råd fra Lillehammer er derfor at alle midlertidige anlegg bør ha samme standard som varige anlegg slik at hvis en etter OL finner nye langsiktige etterbruksmuligheter, så vil dette ikke medføre miljøproblem. En slik standardheving av provisorier vil vel imidlertid øke kostnadene, noe Tromsø trolig ikke har tatt høyde for i sine kostnadsoverslag.» (Teigland 2004, s. 15).

10.6.2 Miljøkonsekvenser av et eventuelt OL i Tromsø

På bakgrunn av erfaringene fra Lillehammer, skriver Teigland følgende om miljøkonsekvenser av et OL i Tromsø:

«Erfaringene fra Lillehammer viser at selve OL-arrangementet neppe skulle representere noe vesentlig miljøproblem, forutsatt at en gjennom-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

fører de samme forberedelser og tiltak som før og under OL i 1994. Viktige sider ved blant annet transportavviklingen i 2014 er imidlertid uavklart, og det er betydelig usikkerhet knyttet til værforholdene under selve arrangementet.» (s. 16).

Teigland påpeker at ambisjonene som fremmes i søknaden fra Tromsø 2014 AS i forhold til arrangementets miljøprofil, vil ha konsekvenser for kostnadsnivået:

«Hvis Tromsøs ambisjoner om å bruke 2014-arrangementet til å revitalisere bærekraftbegrepet og bli et nytt miljømessig utstillingsvindu som bidrar til permanente positive endringer, slik det står i søknaden, må det en vesentlig oppjustering av de ressurser som blir satt inn på miljøsidene sammenliknet med 1994.» (s. 3).

Usikkerheter knyttet til direkte miljøkonsekvenser av anleggslokalisering gjelder først og fremst utforanlegget ved Blåtind og alpinanlegget ved Håkøybotn. For førstnevnte vil hovedproblemet være at vannkilden for kunstsnøanlegg trolig vil være vassdraget ved nedkomsten av utforløypen. Problemet ved alpinanlegget i Håkøybotn er at denne type kommersielle anlegg, ut fra norske og internasjonale erfaringer, kan presse frem en utvidelse av anlegget ut over det som er påtenkt og opprinnelig planlagt for. I forbindelse med OL-planene er det lagt opp til et anlegg som omfatter en utbygging i flere byggetrinn med en sengekapasitet for 1756 personer. Teigland påpeker at prospektet for alpinanlegget redegjør for en større utvidelse, med en total kapasitet på 4500 senger. «Hvis dette siste er det riktige, og det er 4500 senger som er påtenkt, vil en slik ekspansjon ikke være noe lite miljøinngrep.» (s. 18).

Teigland knytter potensielle langsiktige miljøeffekter til utviklingen innen reiselivsmarkedet. Det understrekes at det er stor grad av usikkerhet ved de analyser som er gjort for å kartlegge effekter på reiselivsnæringen ved et eventuelt OL i Tromsø i 2014. Teigland konkluderer med at det er vanskelig å lage prognoser for langsiktige miljøkonsekvenser av et eventuelt OL i Tromsø.

Miljøverndepartementet understreker at det er stor usikkerhet rundt hvilke miljøvirkninger et eventuelt OL-arrangement vil få. Dette er blant annet knyttet til lokalisering av anlegg og transportavvikling. En eventuell videre planlegging må ta hensyn til at lekene ikke bare skal bidra til å unngå negative miljøvirkninger, men, i tråd med IOCs regelverk, også aktivt bidra til å løse lokale miljøproblemer.

Miljøverndepartementet vil videre peke på at dersom søknaden fra Tromsø 2014 AS skal kunne realiseres når det gjelder målet om å revitalisere bærekraftsbegrepet og bli et miljøvennlig OL, er det behov for å bruke betydelig mer ressurser til å sikre en miljømessig forsvarlig avvikling enn tilfellet var ved OL på Lillehammer. Begrunnelsen for dette er tredelt; det bør foretas en bedre oppfølging av miljøtiltak i etterkant av eventuelle leker i Tromsø enn tilfellet var på Lillehammer, søknaden fra Tromsø 2014 er ambisøs på miljøsidene og IOCs krav til integrering av miljø i lekene er mer omfattende nå enn for ti år siden.

10.7 Oppsummering av potensielle effekter

I kapittelet ovenfor er mulige ringvirkninger av et OL-arrangement i Tromsø i 2014 slik de fremkommer i søknaden med vedlegg og tilleggsrapporter gjennomgått med hensyn til befolknings-, sysselsettings- og næringsutvikling, reiselivsutvikling, bygg- og anleggssektoren samt mulige fortrengningseffekter eller alternativ bruk av ressursene som ikke blir realisert ved et eventuelt OL.

Det foreligger ikke omfattende forskning om langtidseffektene av OL på Lillehammer i 1994. Det er vanskelig å isolere OL-effekter fra andre årsaksforhold, men det er alminnelig antatt at ringvirkningene er størst forut for og under arrangementet. På bakgrunn av forskjeller i befolknings- og næringsstruktur og den geografiske avstanden til Oslo er det videre reist spørsmål ved om erfaringene fra Lillehammer-OL i 1994 er direkte relevante for et arrangement i Tromsø i 2014.

Gjennomgangen ovenfor viser at en må anta at forventningene om betydelige positive ringvirkninger av et OL i Tromsø i 2014 er overdrevet. Positive effekter for reiselivsnæringen forutsetter egen satsing på profilering og markedsføring som ikke er tilstrekkelig hensyntatt i OL-søknaden, og det hersker betydelig usikkerhet med hensyn til muligheten for å lykkes med innovasjon i næringsutvikling og vekst i sysselsetting som følge av OL.

På denne bakgrunn kan det oppsummeres at det ikke foreligger regionalpolitiske og næringsmessige grunner til at staten bør gå inn med ressurser i det omfang som et OL-arrangement krever.

Når det gjelder miljøprofilen i arrangementet, slik den er presentert av søker, synes det som om at de budsjetterte kostnadene ikke er tilstrekkelige for å ivareta ambisjonene.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

11 Konklusjon

I en totalvurdering av spørsmålet om det skal stilles statsgaranti for søknaden fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014, er det fire hovedforhold som er sentrale for Regjeringens vurdering:

1. Totale kostnader, herunder usikkerheter ved kostnadsanslag i søknaden.
2. Bruk og prioriteringer av spillemidler.
3. Forventede effekter av arrangementet.
4. Mulighetene for at søknaden kan nå frem.

I en vurdering av ressursbruken ved å arrangere OL i Tromsø i 2014 må det tas hensyn til omfanget av de anslåtte kostnader, usikkerheter knyttet til kostnadsanslagene og de samfunnsmessige effektene som kan forventes i forhold til ressursbruken. Eventuelle ressurser til å arrangere OL må også vurderes i forhold til alternative formål og behov, ikke minst på kultur- og idrettsområdet.

En eventuell videre søknadsprosess er anslått til å koste minimum 75 mill. kroner. Det er derfor nødvendig å vurdere søknadens kvalitet også i forhold til IOCs krav til byer som søker om å arrangere olympiske leker.

11.1 Totale kostnader

I søknaden fra Tromsø 2014 AS anslås de totale kostnadene for et OL i Tromsø i 2014 til 15 680 mill. kroner, med behov for et netto statlig bidrag på 9 540 mill. kroner (ekskl. bruk av spillemidler). En statsgaranti må omfatte alle kostnader som er nødvendig for å gjennomføre et eventuelt arrangement, den er ikke beløpsspesifikk. Kostnadsanslagene, og ikke minst usikkerheter knyttet til disse, utgjør derfor et vesentlig element i Regjeringens vurdering.

Gjennomgangen av søknaden har vist at det er en rekke usikkerheter knyttet til de anslåtte kostnadene. Dette gjelder spesielt følgende:

1. Investeringskostnader under OCOG-budsjettet

Det er i søknaden lagt frem tre alternative budsjettforslag, ett «*pessimistisk*», ett «*realistisk*» og ett «*op-*

timistisk» (jf. kapittel 2). Under investeringskostnader er det samme kostnadsanslaget for idrettsanlegg (1 919 mill. kroner) ført opp i alle de tre alternativene. På dette stadiet er det stor grad av usikkerhet ved investeringskostnadene, blant annet på grunn av uavklarte lokaliseringer og manglende underlagsmateriale for kostnadsanslagene for idrettsanlegg. Som gjennomgangen i kapittel 4 viser, vurderer Kultur- og kirke departementet søkers kostnadsanslag på 1 919 mill. kroner som underbudsjettet.

2. Investeringskostnadene til deltakerlandsbyen

I vedlegg til søknaden er investeringskostnadene til deltakerlandsbyen anslått til 2 500 mill. kroner. Dette er ikke inkludert i budsjettet (jf. kapittel 2 og 4). Søker planlegger at landsbyen skal bygges av private investorer i forkant av arrangementet, og at den skal leies inn til benyttelse under lekene slik at investeringskostnadene ikke belastes budsjettet. Etersom en eventuell statsgaranti må dekke alle kostnader som er nødvendig for å gjennomføre arrangementet (jf. kapittel 1.4), innebærer dette en risiko for ytterligere statlige kostnader. Investeringskostnadene til deltakerlandsbyen burde derfor vært inkludert i søkers budsjett.

3. Kostnader til sikkerhet

Kostnadene til sikkerhet under Lillehammer-OL var 97 mill. kroner (OCOG-budsjettet) og 438 mill. kroner (NON-OCOG-budsjettet). De tilsvarende kostnadene for OL i Tromsø i 2014 er i søknaden anslått til henholdsvis 100 mill. kroner og 510 mill. kroner.

Det internasjonale trusselbildet er betydelig forverret de siste årene, noe som tilsier at et tilfredsstillende sikkerhetsopplegg i 2014 vil kreve langt større ressurser enn hva som var tilfelle i 1994. Justis- og politidepartementet legger til grunn at det må påregnes minst en dobling av ressurser både til investeringer og personell- og driftssiden for å tilfredsstillende kravene til sikkerhet. Søkers kostnadsanslag vurderes derfor som urealistisk lave.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

4. Kostnader til transport

Vurderinger gjort av Avinor AS og Statens vegvesen – Region Nord ligger til grunn for søkers kostnadsanslag for investeringer i infrastruktur på flyplasser og veger (jf. kapittel 8). De budsjetterte investeringskostnadene ligger i det nedre sjiktet i forhold til anbefalingene fra Avinor og Vegvesenet. Det fremgår av rapportene fra Avinor og Vegvesenet at det må påregnes en betydelig økning i driftskostnader i tillegg til de nødvendige investeringene, men det er ikke presentert konkrete beløp for disse kostnadene. Det er ikke tatt hensyn til økte driftskostnader i budsjettet fra Tromsø 2014 AS. Det er dermed betydelig grad av usikkerhet knyttet til søkers vurdering av totale transportkostnader.

5. Kostnader som er nødvendige for å realisere forventede effekter av samfunnsmessig betydning

I materialet som er utarbeidet for Tromsø 2014 AS vedrørende potensielle effekter av OL i Tromsø i 2014 (jf. kapittel 10), forutsettes det en ressurstilførsel som ikke er tilstrekkelig hensyntatt i søkers budsjett. Kostnader utelukkende til markedsføring i reiselivssammenheng anslås til 500–700 mill. kroner. I søknaden er det budsjettert med totalt 300 mill. kroner til markedsføring. I gjennomgangen av miljømessige effekter av et eventuelt OL i Tromsø (kapittel 10.6) vises det til at søknaden ikke gir tilstrekkelig informasjon til å vurdere om kostnader til miljøtiltak er tilstrekkelig hensyntatt. Foreløpige utredninger viser at de miljømessige konsekvensene synes håndterbare, men at man må være forberedt på å bruke betydelig mer ressurser til å sikre en miljømessig forsvarlig utvikling og etterbruk enn tilfellet var ved OL på Lillehammer.

For flere av postene i kostnadssiden av budsjettet er det manglende eller begrenset informasjon om kalkyleunderlaget. Kostnadsanslagene baseres i stor grad på erfaringstall fra Lillehammer-OL. Dette gjelder blant annet drifts- og leiekostnader for innkvartering, transport og sikkerhet.

Mangelfull informasjon om bakgrunnen for kostnadsanslagene vanskeliggjør en fullverdig vurdering av søknaden. Søknaden fra Tromsø 2014 AS med vedlegg tilfredsstillende ikke kravene til dokumentasjon i henhold til etablerte prosedyrer for kvalitetssikring.

11.2 Bruk og prioritering av spillemidler

Et eventuelt OL i Tromsø vil innebære omfattende investeringer i idrettsanlegg som ikke er dimensjonert for lokale og regionale behov utenom arrangementet.

Regjeringen har lagt til grunn at minimum 22,3 % av investeringskostnadene til idrettsanlegg (omlag 430 mill. kroner ut fra kostnadsanslagene i søknaden) vil måtte tas fra spillemidlene til idrettsformål. Dette er den samme relative andelen som ble brukt til Lillehammer-OL. Ut fra denne forutsetningen vil anvendelsen av spillemidler kunne gå betydelig utover det anslåtte beløpet på 430 mill. kroner som en konsekvens av økte anleggskostnader.

Den overordnede visjonen for statlig idrettspolitik er «*idrett og fysisk aktivitet for alle*», som uttrykt i St.meld. nr.14 (1999–2000) *Idrettslivet i endring – om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet*, som Stortinget har sluttet seg til, jf. Innst. S. nr. 147 (2000–2001). Det primære målet for den statlige idrettspolitikken er å gi et lokalt tilbud til barn og ungdom gjennom tilskudd til aktiviteter innenfor den medlemsbaserte idretten og tilskudd til anleggsutbygging.

Anvendelse av spillemidler til et OL i Tromsø vil innebære en tilsvarende reduksjon av tilskudd til andre idrettsformål. Det vil være urimelig om bygging og rehabilitering av anlegg i kommunene skal bære denne kostnaden alene. Idrettsorganisasjonene må derfor bidra til finanseringen gjennom reduserte tilskudd. De påpekte usikkerheter og svakheter ved søkers etterbruksplaner for idrettsanleggene bidrar til Regjeringens vurdering av at OL i Tromsø ikke vil være et velegnet virkemiddel til å oppfylle sentrale idrettspolitiske målsettinger.

11.3 Forventede effekter av arrangementet

I søknaden er statens netto kostnader anslått til 9 540 mill. kroner (ekskl. bruk av spillemidler). Som det er redegjort for ovenfor er det betydelig grad av usikkerhet knyttet til søkers kostnadsanslag.

En eventuell statsgaranti for søknaden fra Tromsø 2014 AS om å arrangere De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014 vil medføre statlige utgifter som må gå på bekostning av andre formål av samfunnsmessig betydning. En sentral forutsetning for å gi tilråding om statsgaranti er derfor at

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

arrangementet fører til betydelige, langvarige samfunnsmessige gevinster.

Gjennomgangen av søkers forventede effekter i kapittel 10 viser at anslagene som presenteres i materialet av og for Tromsø 2014 AS er optimistiske og beheftet med betydelig usikkerhet. Til grunn for anslagene ligger også forutsetninger om betydelig offentlig og privat ressursbruk i forkant og etterkant av lekene som ikke er omfattet av søknaden fra Tromsø 2014 AS. Erfaringer fra Lillehammer tilsier at det bør utvises nøkternhet med hensyn til forventninger om langvarige effekter, ikke minst for landsdelen utenfor Tromsø.

Statlige utgifter i det omfang som kreves for å arrangere et OL i Tromsø vil fortrenge en rekke andre viktige statlige oppgaver i regionen og samfunnet for øvrig. Etter Regjeringens vurdering vil ikke ressursbruken knyttet til et slikt arrangement stå i rimelig forhold til de samfunnsmessige virkningene.

11.4 Mulighetene for at søknaden kan nå frem

Tromsø 2014 AS presenterer i søknaden av 2. mai i år et helhetlig konsept som integrerer områder av samfunnsmessig betydning i avviklingen av olympiske leker. Regjeringen anser dette som positivt, men planene er på et overordnet nivå med behov for betydelig konkretisering.

Gjennomgangen ovenfor viser også sider ved søknaden som vil kunne virke negativt inn på mulighetene til å bli tildelt arrangementet:

- Tidspunktet for lekene (jf. kapittel 8). En utfordring ved det valgte avviklingstidspunktet er at olympiske vinterleker ikke tidligere er blitt arrangert i mars måned. Et eventuelt OL i Tromsø i nevnte tidsrom vil blant annet kunne kollidere med nasjonale ishockeysluttspill. Det er ikke dokumentert hvorvidt internasjonale særforbund godtar det valgte avviklingstidspunktet, noe som kan redusere inntektene fra fjernsynsrettigheter.
- Innkvartering (jf. kapittel 6). Det anses som positivt at omfanget av bruk av cruiseskip for innkvartering er redusert i forhold til opprinnelig søknad. Imidlertid er dokumentasjonen av innkvarteringsmuligheter på land ikke tilfredsstillende, spesielt sammenholdt med budsjetterte besøkstall.
- Etterbruk (jf. kapittel 4). Kultur- og kirkedepartementet har mottatt ytterligere materiell fra Tromsø 2014 AS med nye planer for etterbruk. Regjeringen kan imidlertid ikke se at den ettersendte informasjonen reduserer usikkerhetene med hensyn til etterbruksplanene.

11.5 Avsluttende vurdering

En eventuell statsgaranti for søknaden fra Tromsø 2014 AS må omfatte alle kostnader som er nødvendige for å gjennomføre arrangementet og kan i forhold til IOC ikke være beløpsspesifikk. I søknaden anslås totalkostnadene til 15 680 mill. kroner, med behov for et statlig tilskudd på 9 540 mill. kroner (ekskl. bruk av spillemidler).

Påviste usikkerheter ved søkers kostnadsanslag for flere viktige budsjettposter, herunder finansiering av deltakerlandsby, søkers kostnadsanslag for transport, sikkerhet og idrettsanlegg innebærer at en endelig statsgaranti vil kunne bli betydelig høyere enn 15 680 mill. kroner. Også det «pessimistiske» budsjettanslaget er beheftet med usikkerhet.

Usikkerhet knyttet til forventede effekter på befolkning, sysselsetting, næringsutvikling og reiselivsutvikling tilsier at et OL i Tromsø i 2014 ikke forsvarer bruk av statlige midler i nevnte størrelsesorden.

Et eventuelt OL i Tromsø vil innebære omfattende bruk av spillemidler til idrettsformål. Det er lagt til grunn minimum 22,3 % av anleggskostnadene, som ut fra kostnadsanslagene i søknaden tilsvarer om lag 430 mill. kroner. Påviste mangler ved søkers anslag for investeringskostnader til idrettsanlegg vil kunne innebære ytterligere bruk av spillemidler utover det anslåtte beløp. Dette vil innebære en tilsvarende reduksjon av tilskudd til ordinære anlegg og andre idrettsformål i hele landet.

De olympiske vinterleker er blitt arrangert i Norge to ganger tidligere, i 1952 og 1994. Vinteridrett står sterkt i Norge og det er derfor ikke unaturlig at Norge over tid tar ansvar som vertsnasjon for De olympiske vinterleker og Paralympics. Tidsspennet mellom Lillehammer-OL og et eventuelt OL i Tromsø er imidlertid kun 20 år, og Regjeringen anser det ikke som rimelig at Norge skal ta på seg de store kostnadene et OL i Tromsø vil innebære så kort tid etter Lillehammer-OL.

På denne bakgrunn er det Regjeringens tilråding av det ikke stilles statsgaranti for søknaden fra Tromsø 2014 AS om å arrangere De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Kultur- og kirkedepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Kultur- og kirkedepartementet av 12. november 2004 om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014 blir sendt Stortinget.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Vedlegg 1

Protokoll fra Idrettsstyrets møte 6. januar 2004

Tilstede: Kjell O. Kran, Grethe Fosli, Geir Kvillum, Kjell Åge Gotvassli, Annicke Bergh Monsen, Christian Anker-Rach, Arvid Sulland, Børre Rognlien, Toril E. Gullaksen, Alf E. Jakobsen, Gerhard Heiberg, Cecilie B. Rygel, Ådne Søndrål

Forfall: Rikke Lia,

Permisjon: Kristine Klaveness

Administrasjonen: Ivar Egeberg, Grete Johansen, Erik Eide, Marit Myrmæl

Sak 46: Skal Norge søke OL 2014?

Vedtak:

Et enstemmig styre i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité anbefaler at Norge søker OL i 2014, og at Tromsø blir Norges kandidat som søkerby.

Anbefalingen gis under forutsetning av at Tromsø spesielt avklarer:

- Problemstillinger relatert til å avholde lekene i mars
- Innkvartering
- Transport
- Etterbruk

Avklaringene forutsettes å skje i den videre prosessen i 2004 og 2005. Styret legger videre til grunn at Tromsø selv finansierer kostnader for hele søkerfasen frem til IOCs endelige valg av arrangørby (juli 2007).

En endelig søknad overfor IOC er betinget av at Regjeringen og Stortinget kan akseptere de økonomiske rammene som blir presentert, og gir den nødvendige garanti.

Styret forutsetter at spillemidler kun må anvendes til anlegg som er av varig karakter, og som dekker lokale behov etter 2014.

Styrets vedtak bygger på følgende begrunnelser og vurderinger:

1. Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité mener at OL og Paralympics i Norge i 2014 vil innebære en positiv utvikling for både

toppidretten, breddeidretten og idretten for funksjonshemmede i Norge. Idrettens samfunnsmessige status vil heves ytterligere, samtidig som vi vil få et løft for frivilligheten i idrettsbevegelsen. I tillegg mener styret at Norge, som verdens ledende vinteridrettsnasjon, skal opprettholde denne posisjonen, både rent sportslig, kulturhistorisk og arrangementsteknisk. Dette innebærer at Norge bør kunne ta arrangøransvar for De olympiske vinterleker. Med bakgrunn i ovennevnte ønsker styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité at Norge skal søke om å arrangere OL og Paralympics i 2014, og går inn for at saken bringes inn for Regjeringen til politisk behandling. Samtidig vil styret påpeke at til tross for at det foreligger grundige økonomiske beregninger og analyser, så er det knyttet usikkerhet til beregningene av OL-kostnadene på det nåværende tidspunkt.

2. De olympiske leker er ikke bare et idrettsarrangement, men også en stor samfunnsbegivenhet som må vurderes i et samfunnsperspektiv. Både Lillehammer-OL og tidligere olympiske leker har gitt positive ringvirkninger. Det vil også være en utfordring og mulighet å benytte et eventuelt OL i Norge til å skape et løft for økt fysisk aktivitet i befolkningen. Styret mener at de betydelige kostnadene ved å arrangere olympiske leker må vurderes opp mot de totale samfunnsmessige effektene. Styret ønsker at Norge skal arrangere De olympiske leker, men mener at Regjering og Storting må vurdere den totale ressursbruken i forhold til de samfunnsmessige effektene.
3. Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité er innforstått med at det vil bli benyttet spillemidler ved finansieringen av anlegg til et eventuelt OL i 2014. Styret mener imidlertid at man bare skal benytte spillemidler til anlegg som har varig bruksverdi for idretten, og som vil stimulere til aktivitet og breddeidrett blant barn og unge etter 2014. Styret er negativt til at det blir benyttet spillemidler i søkeprosessen.
4. Styret har fått gode søknader fra både Lillehammer og Tromsø. Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité mener at Tromsø bør være

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

re Norges kandidat til å arrangere OL og Paralympics i 2014. Tromsø har et meget kompakt konsept, hvilket er helt i tråd med IOCs retningslinjer og ønsker. Styret vurderer de valgte arenløsningene som fornuftige og i tråd med IOCs krav. Styret ser også positivt på effekten et OL vil kunne ha for den idrettslige utviklingen i landsdelen. Tromsøs konsept er i tillegg nytenkende og spennende, og har de nødvendige elementene i seg til å kunne vinne den internasjonale konkurransen. I nyere tid er det flere eksempler på at samme nasjon er tildelt OL (Squaw Valley 1960, Lake Placid 1980, Salt Lake 2002) (Sapporo 1972, Nagano 1998) (Grenoble 1968, Albertville 1992) (Calgary 1988, Vancouver 2010) med 20 til 26 års mellomrom. I disse

tilfellene har den andre arrangørbyen alltid vært en annen enn den første. Styrets vedtak er i tråd med evalueringsgruppens innstilling.

5. Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité mener at også Lillehammer har presentert en god søknad, men tror ikke byen vil vinne frem med en ny OL-søknad. Lillehammers konsept er svært likt det som ble benyttet i 1994, og representerer ikke nødvendig nytenkning. Styret mener at IOC vil kreve mer nytenkende konsepter for de fremtidige olympiske leker. OL på Lillehammer er et imponerende stykke olympisk historie, og styret mener at ettermålet fra 1994 er så idrettshistorisk spesielt, at det vil være vanskelig å gjenskape bare 20 år senere.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Vedlegg 2

Brev fra Kultur- og kirkedepartementet til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité av 2. februar 2004

Om søknad om OL i 2014

Kultur- og kirkedepartementet har fått tilsendt Idrettsstyrets protokoll fra møte 6. januar 2003. Av protokollen framgår det at et enstemmig styre anbefaler at Norge søker OL i 2014 og at Tromsø blir Norges kandidat som søkerby. Det framgår av protokollen at det forutsettes en statlig garanti.

Anbefalingen er gitt under bestemte forutsetninger, hvorav noen gjelder Tromsø kommune. I følge vedtaket må det spesielt avklares:

- problemstillinger relatert til å avholde lekene i mars
- innkvartering
- transport
- etterbruk

Departementet forutsetter at Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité tilskriver Tromsø snarest om disse meget viktige forholdene. Med sikte på departementets behandling av spørsmålet om statsgaranti, vil avklaringene måtte foreligge tidnok til at Idrettsstyret kan behandle saken på ny før sommerferien. Dette vil være seneste tidspunkt dersom spørsmålet om en eventuell statsgaranti skal kunne forelegges Stortinget i høstsesjonen.

Departementet forutsetter at avklaringene fra Tromsø tar utgangspunkt i «IOC Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games» og de retningslinjer som her framkommer.

Som nevnt ovenfor, vil spørsmålet om en eventuell statsgaranti ikke kunne avklares før endelig vedtak i Idrettsstyret foreligger. Det er likevel ønskelig at departementet får oversendt det tilgjengelige materiale fra Tromsø snarest mulig. Departementet vil om nødvendig, ta initiativ til avklaringsmøter etter å ha mottatt materialet.

Norsk idrett må være innstilt på å bidra økonomisk dersom det skal søkes om OL. Til lekene på Lillehammer i 1994 ble det benyttet 276 mill. kroner av spillemidlene, noe som utgjorde 22,3 % av anleggskostnadene og tilsvarte ett års samlet tilskudd til idrettsanlegg. Departementet er innsilt på at denne prosentsatsen minimum bør være på samme nivå ved et eventuelt OL i 2014. Det vil si ut fra de overslag som nå foreligger, om lag 415 mill. kroner.

Med hilsen
Paul Glomsaker e.f.
ekspedisjonssjef

Ole Fredriksen
avdelingsdirektør

Vedlegg 3

Brev fra Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité til Tromsø 2014 av 7. februar 2004

Utdyping av vedtak i Idrettsstyret om OL 2014

Kopi: Kultur- og kirkedepartementet

NIF har mottatt brev fra Tromsø 2014 av 3.2. d.å., hvor det etterspørres utdyping av Idrettsstyrets vedtak om OL 2014 av 6.1. Som Tromsø 2014 er kjent med, har NIF avventet respons fra Kultur- og kirkedepartementet på saken. Departementets brev er nå mottatt. Brevet understøtter de betenkingene som er skissert i Idrettsstyrets vedtak. Betenkingene anses som kjent for Tromsø 2014. Departementet mener videre at Idrettsstyret må behandle saken på nytt før sommeren, slik at spørsmål om en eventuell statsgaranti skal kunne forelegges Stortinget i høstsesjonen.

Det er felles interesse blant alle involverte parter at en eventuell søknad fra Norge om å få arrangere lekene i 2014 skal være så god at Norge er en vinnerkandidat. Det bes derfor om at avklaringene fra Tromsø tar utgangspunkt i «IOC Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Games» og de retningslinjer som framkommer der.

I dette brevet søker NIF å utdype de vesentlige punkt som må utredes ytterligere før ny behandling av saken i Idrettsstyret. NIF må minne om at det ikke kan garanteres at alle relevante problemstillinger som vil være avgjørende ved behandling i Idrettsstyret fremkommer i dette brevet – til det er saken for kompleks. Dersom problemstillinger som har relevans skulle dukke opp, skal NIF sørge for at Tromsø 2014 snarest blir gjort kjent med dette.

Elementene som på det nåværende tidspunkt er kjent og spesielt må utredes er:

- problemstillinger relatert til å avholde lekene i mars
- innkvartering
- transport
- etterbruk

Mars: IOC har signalisert at det er mulig å gjennomføre lekene i mars, men anmerker at dette er et punkt de respektive internasjonale særforbund må

godkjenne. Det har aldri vært noen olympisk dag i mars måned, og det er derfor usikkerhet knyttet til hvilken respons dette forslaget vil få. Kontakt mot internasjonale særforbund er her av stor viktighet. Sannsynliggjøring av at å gjennomføre OL i mars er akseptert av viktige parter, som det internasjonale ishockeyforbundet, må foreligge.

Det er viktig å få kartlagt de økonomiske konsekvensene av leker i mars. Det er grunn til å tro at tidspunkt for lekene er avgjørende for inntektene, da spesielt fra TV-avtalen.

Dersom åpning av lekene skal flyttes frem til ca. 20. februar, som det er tanker om, må lys- og skyggeforhold kartlegges. Dette for å sikre gode TV-bilder m.m. NIF anbefaler sterkt at Tromsø 2014 iverksetter undersøkelser slik at lys- og skyggeforhold kan analyseres i perioden 20.2. til 10.3. d.å. Dette vil kunne være et viktig underlag for den politiske behandlingen.

Innkvartering: konseptet med en betydelig andel overnattende på skip er lansert og testet i ulike sammenhenger. Resultatene har nok gitt denne overnatningsløsningen et noe tvilsomt rykte – planene har alltid blitt kraftig endret og bruk av skip redusert. Videre verserer ulike oppfatninger og tanker om hvor mange sengeplasser som aksepteres holdt på sjøen. Dette må avklares med IOC.

NIF er klar over at det er vanskelig å få rederier eller andre til å binde opp et antall skip og senger på et så tidlig tidspunkt. Det vil likevel være en stor fordel om Tromsø 2014 greier å komme enda noe nærmere ønsket løsning på dette enn hva tilfellet var ved forrige behandling i Idrettsstyret.

Planen med én deltagerlandsby anses som meget fordelaktig. Dette er et fortrinn kan bli så viktig at det realismen må underbygges så mye det lar seg gjøre. Det vil være viktig å vise at utvikling av en ny bydel, samt eventuell bruk av midlertidige husvære, er troverdige løsninger som vil bli realisert.

Transport: NIF har registrert at Tromsø 2014 ikke ser på dette som problematisk. Dette punktet, som vanligvis er kritisk for arrangører, vil imidlertid bli nøye evaluert av IOC. At IOC legger stor vekt på gode transportløsninger har sammenheng med

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

mindre gode erfaringer også i senere avholdte leker. Det vil derfor være av stor nytte at Tromsø 2014 legger energi i å ufarliggjøre de løsninger som IOC kan anse som negative. Her mener NIF det er flere momenter som må belyses. Både transport av publikum til og fra Tromsø og til og fra arenaene må klarlegges og presenteres presist. Det samme gjelder egen infrastruktur for akkreditert personell. Behovet for flere ferdselsårer er skissert av IOC, og det vil være et stort fortrinn dersom dette er realiserbart. Det er flere strekninger som krever utredning, for eksempel mellom Tromsø sentrum og Ramfjorden, samt Håkøybotn. Videre har sentrale personer gitt til kjenne betenknninger om infrastrukturen mellom Bardufoss og Tromsø. Dette må derfor også skisseres.

NIF har registrert skepsis til å ha så mange personer på et så begrenset areal, Tromsø sentrum, som vil bli tilfelle her. Kompakte leker har også sine svake sider. En gjennomtenkt løsning for personell- og publikumstransport i sentrum vil være nødvendig. Det er grunn til å tro at kontakt med personer fra Lillehammer 94 her vil være nyttig.

Etterbruk: IOCs nyere policy på området er at det ikke er ønskelig at lekene etterlater seg anlegg som i liten grad brukes, og som står igjen som negative monumenter etter lekene. Det har vært mye negativ omtale av IOC på grunn av slik anleggs-etablering, noe organisasjonen ønsker å sette en stopper for. At anlegg har sin berettigelse i lokalmiljøet i ettertid vil IOC vurdere å være et fortrinn. Dimensjonering av anleggene bør derfor være tydelig, og lokal etterbruk av anleggene må synliggjøres.

På landsbasis har idretten i hovedsak de anlegg som er nødvendig av vinterolympisk karakter, og det anses som lite sannsynlig at anleggene som eventuelt blir etablert til leker i Tromsø videreføres som de viktigste anlegg i landet for fremtidige arrangementer. Anleggsmassen løfter derfor også arrangementstekniske spørsmål, da det er knyttet store kostnader til å arrangere mesterskap og konkurranser. Dette gjelder ikke bare for Tromsø, men også for de nasjonale særforbund. Planer for utnyttelse av anleggene i lengre tid etter lekene må derfor presenteres. En høringsrunde blant nasjonale særforbund om muligheter for fremtidige arrangement bør iverksettes, og resultatet presenteres.

Det må dokumenteres realisme i planene om å omdanne idrettsanlegg til andre formål etter lekene. Eksempelvis hovedanlegg for ishockey som skal bli Tromsø museum. Det ligger nasjonale utviklingsplaner for utvikling av museer som må harmonere med OL-planene. Det samme gjelder for universitetet, høyskolen og behov for boliger.

Kostnadene på idrettsanleggene bes vurdert på nytt. Dette for å møte den skepsis som allerede er fremmet mot denne budsjettposten.

NIF vil, i den grad det er praktisk mulig, bistå Tromsø 2014 mot det aktuelle Idrettsstyremøtet. Det er til slutt grunn til å peke på at bruk av spillemidler vil være et sentralt tema også for neste styrebehandling av saken.

Grete Johansen
Generalsekretær

Erik Eide
Anleggsansvarlig

Vedlegg 4

Innstilling fra NIF-administrasjonen til møte i Idrettsstyret 27. mai 2004

Skal Norge søke OL 2014?

Generalsekretæren legger saken frem for Idrettsstyret uten innstilling til vedtak.

a. Underretning sendes:

KKD.
Tromsø 2014 AS.

b. Dokumenter som vedlegges saken:

Ny søknad fra Tromsø 2014 AS (tidligere utdelt).
Evalueringsgruppens rapport fra høsten 2003 (tidligere utdelt).
Vedtakstekst fra Idrettsstyremøtet 6. januar 2004 (tidligere utdelt).

c. Andre dokumenter i saken:

Vedlegg og underlag for søknaden i A4-perm, mottatt NIF 12. mai.

1. Sammendrag.

Idrettsstyret vedtok 6. januar 2004 å gi et betinget ja til å støtte Tromsø i å gå videre i prosessen mot å søke OL 2014. Støtten ble gitt under forutsetning av at Tromsø foretok en utdyping av:

- Problemstillinger relatert til å avholde lekene i mars
- Innkvartering
- Transport
- Etterbruk

Tromsø 2014 sine svar på de nevnte punktene skulle være gjenstand for ny vurdering i Idrettsstyret i løpet av våren 2004.

På styremøtet 27. mai må Idrettsstyret gi et endelig ja eller nei til å støtte Tromsø sitt initiativ om å få arrangere olympiske leker vinteren 2014. Et tve-tydig svar vil bety utsettelse, og det vil da ikke være mulig å forberede en Stortingsproposisjon i tide.

Som et resultat av endringer innen de fire punktene, var det nødvendig for Tromsø 2014 AS å gjøre konseptuelle endringer i prosjektet. Dette resulter-

te i en ny og oppdatert søknad, mottatt NIF 3. mai. NIFs administrasjon mottok videre et omfattende vedlegg 12. mai.

Tromsø 2014 AS har gitt signaler om at tiden etter 6. januar på mange måter har vært en modningsprosess som har resultert i en bedre søknad. Det vurderes som gunstig at Tromsø nå har koblet på kompetanse som ikke var tilgjengelig eller involvert i forrige runde av saken. Eksempel på dette er personer med erfaring fra Lillehammer 94 (økonomi, anlegg m.m.), folk fra idretten, da både lokalt/regionalt og fra nasjonale særforbund. Videre presenterer Værvarslinga, Avinor og Statens vegvesen utredninger / studier på sine respektive felt.

Den nye søknaden fremstår som mer gjennomarbeidet enn forrige utgave. Flere momenter er godt behandlet og vurderes som så grundig besvart at det ikke er naturlig å krevne mer i nåværende fase. Søknaden med vedlegg vurderes å være et bra underlag for et eventuelt arbeid mot en Stortingsproposisjon i departementene. Det kan også nevnes at Tromsø-søknaden nå er på et langt høyere presisjonsnivå enn hva Lillehammer var på sammenlignbart tidspunkt før lekene i 94.

NIFs administrasjon mener samtidig at det finnes problemstillinger som Tromsø 2014 AS har lagt for lite innsats i å løse, f. eks. etterbruk.

Det er grunn til å påpeke at flere elementer i søknaden er av en slik karakter at det ikke er gitt idretten å fortolke – til det er materialet for omfattende sett i forhold til disponibel tid. Deler av materialet er også av en faglig karakter som må tolkes av spisskompetanse som NIF av naturlige årsaker ikke besitter.

2. Vurdering av Tromsøs svar på de fire punktene

1. Problemstillinger knyttet til å avholde lekene i mars

Ny løsning: lekene gjennomføres fra 21. februar til 9. mars.

Spørsmålet ble reist med bakgrunn i at opprinnelig avviklingstidspunkt for lekene var i mars må-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

ned. Tidspunktet ble valgt fordi det ville gi de beste lysforhold både for tv-bilder og for gjennomføring av konkurranser, og fordi mars er en tid hvor lyset i nord er spesielt fint. I den forrige søknaden ønsket Tromsø å unngå februar måned. Argumentet for dette var spesielt at lysforholdene ville skape vanskeligheter for tv-produksjon.

Det står ingen ting i IOC's OL charter om at OL skal gjennomføres i januar eller februar. Likevel har lekene aldri vært arrangert i mars, og det er problematisk å forsøke å legge mesterskapet inn i denne måneden. Mye tyder på at februar er en måned man får solgt vinteridrett til TV-selskapene til en høyere pris enn i mars. Dette gjelder særlig i det største markedet, USA.

Den største utfordringen er ishockey, som bruker alle de 16 OL dagene for å gjennomføre sin turnering. Ishockey er, nest etter kunsthopp, den mest interessante idretten rent publikumsmessig. Ishockey er av stor viktighet, blant annet fordi ishockey er den mest inntektsbringende idretten for en OL-arrangør.

I ishockey spiller et lands landslagsspillere i ligaer i mange forskjellige land. For å få gjennomført landskamper, er det nødvendig med stopp i ligaene i alle land samtidig. Hvis ligaene skal bli ferdig med sluttspillet til VM (C, B og A) starter må nasjonale sluttspill starte rundt 1. mars. (I år begynte for eksempel det norske sluttspillet den 26. februar). Etter at det nasjonale sluttspillet har begynt, kan det ikke tas en 16 – 20 dagers pause for så å fortsette sluttspillet igjen. Det ville ødelegge interessen rundt sluttspillet, som er en viktig inntekstkilde for de deltagende lag.

En analyse fra Værvarslinga i Nord-Norge er vedlagt ny søknad, og synliggjør at det rent lysmessig vil være praktisk mulig å gjennomføre lekene i dette tidsrommet. Avvikene i soltid over horisonten fra for eksempel Lillehammer 94 er ikke avskrekende store. Det er likevel slik at vinterdager med overskyet vær er mørkere Tromsø enn lenger sør (sola står lavere på himmelen og skylaget den må trenge gjennom vil da være tykkere og ta mer av lyset).

Det skal kjøres totalt 6 konkurranser i alpine fartsdisipliner. Det må også settes av trening til disse enkeltkonkurransene. Dette er de øvelsene som er mest ømfintlige rent vær – og lysmessig, og det er vanlig å planlegge disse gjennomført så tidlig i lekene som mulig. Det gir arrangøren tid igjen til å få gjennomført øvelser som kan bli utsatt grunnet ugunstige værforhold senere i lekene. Kombinasjonen lys- og værforhold og antall konkurranser kan bli et punkt som setter nervene litt i spenn for arrangøren dersom OL 2014 ender i Tromsø.

Et argument som understøtter at nytt foreslått tidsrom for lekene er mulig er at stadig flere øvelser går på kveldstid og i flomlys – kravet til dagslys blir da noe mindre. Det har i saksbehandlingsens senere fase kommet fram at lyssetting av enkelte anlegg ikke er inkludert i budsjettet.

Ikke nevnte vinterolympiske idretter vurderes ikke å være problematisk for valgte tidsrom.

Konklusjon: det er teknisk mulig å arrangere olympiske lekere i Tromsø i det valgte tidsrom. Tidspunktet vil imidlertid kunne skape utfordringer i en eventuell innsalgfase og fordre arrangements-tekniske grep som ikke tidligere er gjort.

2. Innkvartering.

Ny løsning: Innkvarteringskonseptet baserer seg i mindre grad på passasjerskip. IOC's krav om 22 000 senger innen rimelig rekkevidde anser Tromsø 2014 som oppfylt.

Spørsmålet ble reist med bakgrunn i det opprinnelige innkvarteringsforslaget. Det ble knyttet betenkeligheter til at en så stor del av sengene var plassert på skip. Videre var og er det stor usikkerhet omkring kostnadene ved å gjøre seg avhengig av cruiseskip. De tall som foreligger vurderes som troverdige, men det må anmerkes at foreliggende estimerer ikke vil kunne bli verifisert før tidligst høsten 2006.

Det er viktig og positivt at det synliggjøres en større andel landbaserte overnattingstilbud for de senger som IOC krever. Det er nødvendig å opplyse om at det med stor sannsynlighet vil være over 50 000 akkrediterte til stede under lekene IOC's 22 000 senger er inkludert i disse. Noen av de akkrediterte vil være lokale (fra Tromsø), men det er et underskudd på senger til akkreditert personell.

Administrasjonen er også usikker på overnattingstilbudet for tilreisende publikum. Under lekene på Lillehammer reiste mange til og fra byen på dagen, og hadde derfor ikke behov for senger. I Tromsø er ikke dette mulig i samme skala. Mange av sengene som presenteres i søknaden er i betydelig avstand til byen, trolig for lang avstand til at det vil være den helt store interessen. Det er gjort en undersøkelse som viser at det er stor interesse blant lokalbefolkningen til å losjere tilreisende. Gitt at undersøkelsen viser holder stikk er det mange senger tilgjengelig.

Konklusjon: det er positivt at flere senger er å finne på land. NIF's administrasjon mener at Tromsø 2014 AS fortsatt har en utfordring relatert til senger for akkrediterte og for tilskuere.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

3. Transport

Ny løsning: største endring er å åpne for å benytte Bardufoss Lufthavn mer enn tidligere planlagt. Bardufoss har større kapasitet enn Tromsø Lufthavn, noe som vil øke den totale kapasiteten. Økt bruk av hurtigbåter for sentral transport (korte strekk til og fra Tromsøya) skal redusere det presset busstrafikken vil gi på veinettet.

Tromsø 2014 AS budsjetterer med ca. 90 000 solgte billetter pr dag. I tillegg kommer mange fastboende, akkrediterte og frivillige. Slike folkemengder betyr store utfordringer på transportsiden. At konseptet er det mest kompakte noen sinne har mange positive effekter, men vil også gi utfordringer ingen annen arrangør har hatt. Å forflytte store folkemengder på et begrenset område er krevende både med tanke på infrastruktur og logistikk. Statens vegvesen, region nord, har utarbeidet en omfattende rapport som er vedlagt Tromsøs nye søknad – «Samferdselsutfordringer i forbindelse med et OL i Tromsø i 2014». Der belyses mulige løsninger både for sentral transport og for regionale grep. En rekke av de tiltak som det er nødvendig å gjøre før et eventuelt OL, skal være planlagt / nødvendige også om lekene ikke havner i Tromsø.

NIFs administrasjon kan ikke peke på feil eller mangler ved rapporten fra Statens vegvesen. Det anmerkes likevel at regionale og sentrale ledd erfaringsvis har ulike oppfatninger i samferdselspolitiske spørsmål.

Avinor har utarbeidet studien «OL i Tromsø 2014 – Utfordringer for Avinor». Her peker Avinor på utfordringer og forbedringer relatert til luftfarten. Studien viser at det finnes flere løsninger for lufttransporten. De største forskjellene i modellene er grad av trafikkfordeling mellom Tromsø Lufthavn og Bardufoss Lufthavn. Å ha to flyplasser tilgjengelig er et stort pluss generelt, og spesielt de dagene med størst aktivitet, som rundt åpning og avslutning av lekene. Bardufoss er dimensjonert til å ta hånd om store maskiner og folkemengder gjennom militær aktivitet. Avstanden til Tromsø er ikke problematisk.

NIFs administrasjon kan ikke peke på feil eller mangler ved studien fra Avinor.

Konklusjon: transportløsningene virker gjennomtenkt og realiserbare.

4. Etterbruk

Nye løsninger: flere. Mest positivt er løsningen for etablering av ishaller for ishockey i Nordland og Finnmark. Mest negativt er manglende formål for etterbruk av hovedhall for hockey.

Dette kapittelet omhandler etterbruk av idrettsanleggene.

Et betydelig etterbruksfond er av største viktighet for å sikre fremtidig drift. Etterbruksfondet ligger inne i budsjettet. Det understrekes at driftsansvaret for anlegg, bortsett fra de private, kommersielle, etter lekene i alle tilfeller ligger hos vertskommunen. Det er estimert at Tromsø i 2014 har en befolkning på om lag 70 000 personer. Det er begrenset hva en befolkningsmengde av denne størrelsen greier å «forbruke» av idrettsanlegg. At det er Tromsø kommune som huser de aller fleste anleggene vil gi kommunen betydelige driftskostnader. Etterbruk av etablert infrastruktur, både idrettsanlegg og annet, er en stor utfordring for de fleste arrangører av olympiske leker. Administrasjonen mener at Tromsø 2014 AS har lagt for lite energi i løsninger for etterbruk. Vurderinger av nytteverdi (bruk), formål (aktiviteter), drifts- og vedlikeholdskostnader hadde vært ønskelig.

Det er et godt prinsipp at de anlegg idretten åpenbart ikke har behov for skal omformes til andre formål etter lekene, som tankene er om hovedarenaen for ishockey. For denne hallen er det imidlertid minst like negativt at et godt formål ennå ikke er identifisert. Administrasjonen foretrekker likevel at Tromsø 2014 AS erkjenner at dette er en stor utfordring fremfor at et usikkert og dårlig forankret formål er skissert. Hovedhall for ishockey er trolig den største utfordringen mht etterbruk, da sammen med skøytehallen. Dette er også et tungt anlegg driftsmessig sett, og det har en innretning som kan være noe begrensende på etterbruk. Tankene om at hallen skal brukes til fotball etter OL anses som mest realistisk.

OL vil eventuelt gi et tiltrengt tilskudd av isflater i Tromsø, og også i Finnmark og Nordland. Det er grunn til å tro at noen av ishallene er etablert i god tid før og uavhengig av OL 2014.

Videre vil større anlegg for nordiske grener og skiskyting bli etablert, og disse vil kunne ha positiv effekt for disse idrettene i Nord-Norge. På landsbasis er det imidlertid ikke etterspørsel etter flere slike store anlegg. OL vil eventuelt bidra til etablering av større alpinanlegg. Anlegget / anleggene vil kunne være interessant for Tromsøs befolkning, og vil trolig også kunne trekke en del turister. Planene om kommersielle alpinanlegg har versert i Tromsø i lang tid uten at det er kommet stort ut av disse.

Bob – og akebanen er tenkt lokalisert i Kroken. Her er solforholdene best (mest skygge og dermed stabile isforhold), og avstanden til sentrum / kaia kort. Med tanke på etterbruk vil dette sjeldne anlegget kunne ha tiltrekningskraft på turister, da ikke minst reisende med Hurtigruta. Bob – akebanen

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

på Hunderfossen er ett av de beste i verden, og det nasjonale behovet for et nytt er ikke til stede uten OL i 2014.

Konklusjon: etterbruk av idrettsanlegg er en stor utfordring for de aller fleste arrangører av vinterolympiske leker. Det er få av anleggene det er større nasjonalt behov for, men de vil ha stor verdi regionalt. Det er rasjonelt at enkelte anlegg ikke er tenkt videreført til idrettsformål. Behovet for et betydelig etterbruksfond er uomtvistelig.

Om spillemidler og OL 2014

Utgangspunkt:

- Vedtak i Idrettsstyret, 6. januar 2004: *Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité er innforstått med at det vil bli benyttet spillemidler ved finansieringen av anlegg til et eventuelt OL i 2014. Styret mener imidlertid at man bare skal benytte spillemidler til anlegg som har varig bruksverdi for idretten, og som vil stimulere til aktivitet og breddeidrett blant barn og unge etter 2014. Styret er negativt til at det blir benyttet spillemidler i søkeprosessen.*
- Kultur- og kirkedepartementets brev av 2.2.2004 til NIF vedrørende søknad om OL i 2014, hvor beløpet 415 millioner kroner er lansert som «minstesats» fra spillemidlene.
- Tromsø 2014 har budsjettert med bruk av 415 millioner kroner fra spillemidlene.

NIF ønsker at det ikke brukes mer av spillemidlene enn strengt nødvendig. Det eksakte beløpet bør avklares så tidlig som mulig.

NIF må vurdere momenter som taler for og imot bruk av spillemidler for å realisere anlegg i forbindelse med et OL i 2014:

Momenter som taler for bruk av 415 millioner kroner fra spillemidlene:

- OL vil representere et løft for idretts-Norge generelt og for idretten i Nord-Norge spesielt.
- Planene tilsier at de fleste anleggene skal kunne huse breddeidrettsformål etter lekene.
- Anleggene som realiseres vil kunne huse større idretts- og kulturarrangementer.
- Nord-Norge mangler flere av anleggstypene som skal bygges i forbindelse med vinter-OL. Slike anlegg vil ha betydning for framtidige rekrutterings- og utviklingsmuligheter for disse idrettene i regionen. Kun et fåtall vil bli etablert uten OL.
- Spillemidlene skal fases inn over en lengre periode. Dermed unngår man at realiseringen av

andre gode anleggsprosjekter må utsettes ett særskilt år.

- Både NIF og staten ønsker å satse på økt anleggsutbygging i de store byene. Tromsø er definerert som storby, selv om det nok er andre geografiske områder med større prioritet.

Momenter som taler mot bruk av 415 millioner kroner fra spillemidlene:

- Prioriterte anlegg i hele landet må utsettes i tid, anslagsvis noe under ett år.
- Beløpet er ikke absolutt. Kan komme krav om bruk av mer spillemidler.
- Andelen av spillemidlene som går til idrettsanlegg skal i første rekke komme breddeidretten til gode. Anlegg med internasjonale mål er ikke spesielt prioritert.
- Usikkerhet omkring etterbruk. Se eget kapittel.
- Norge mangler ikke vinteridrettsanlegg med olympiske mål.
- Markedet for spill er i utvikling. Norsk Tipping og spillemidlene utfordres fra kommersielle aktører. Midlene til idrettsformål kan ikke påregnes å øke i årene framover.
- Anleggsdekningen i Nord-Norge er over landsgjennomsnittet målt i antall brukere pr anlegg.

Annet i sakens anledning

Idrettspolitiske momenter:

- OL vil kunne gi et løft for idrettens samfunnsmessige status.
- Frivilligheten vil kunne få et løft gjennom OL på hjemmebane.
- OL i Tromsø vil gi regionen flere moderne anlegg for vinteridrett. En forutsetning for en vellykket utvikling er at det etableres god etterbruk.
- OL i Tromsø vil være positivt for utvikling av breddeidretten i landsdelen – særlig da det kommer flere anlegg i regionen og da det vil være fokus på idrett både i før og etter lekene.
- Toppidretten vil erfaringsvis få gode vilkår fram mot OL på hjemmebane.
- Gjennom arrangementet vil Norge, og særlig Nord-Norge, utvikle arrangementskompetanse.
- Det påregnes at spillemidler skal delfinansiere de olympiske anleggene. Tromsø 2014 AS har budsjettert med 415 millioner kroner fra spillemidlene. Se eget kapittel.
- NIF må være bevisst at arbeidet med og eventuelle forberedelsene til OL vil kreve ressurser også av idrettsorganisasjonen.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Økonomiske momenter:

- Det må påregnes at spillemidler benyttes for å få realisert de olympiske anleggene. Tromsø 2014 AS har budsjettet med 415 millioner kroner fra spillemidlene. NIF mener at spillemidler kun skal gå til anlegg som har varig bruksverdi for idretten, og som vil stimulere til aktivitet og breddeidrett blant barn og unge etter 2014.
- NIF er negativ til at det blir benyttet spillemidler i søkerprosessen.
- Det vil være behov for særskilt økonomisk støtte for å sikre etterbruk av anleggene.
- Salg av OL-ringene vil kunne gi NIF til dels betydelige inntekter. I 94 ca. 130 millioner kroner.
- Det er usikkerhet omkring budsjettet for vinter-OL i 2014, da særlig i forhold til forventede inntekter. Statens non-OCOG-utgifter er beregnet til 3,536 milliarder kroner. I budsjettet varierer de totale nødvendige statlige bevilgninger fra 6,7 milliarder kroner («optimistisk»), via 8,175 milliarder kroner («realistisk»), til 9,540 milliarder kroner («pessimistisk»). Variasjonene stammer i hovedsak fra ulikheter i inntektsprognoser. For Lillehammer var summen på de totale

statlige bevilgninger 9,601 milliarder kroner. Det budsjetterte utgiftsnivået anses fra Tromsø 2014 å være ha mindre usikkerhet.

- NIFs administrasjon heller mer mot å anbefale at styret baserer sin diskusjon på det pessimistiske anslaget enn noen av de to andre.

Samfunnsmessige momenter:

- Muligheter for positive ringvirkninger i Tromsø og Nord-Norge innen for eksempel turisme og samferdsel.
- OL i Tromsø vil sannsynligvis skape engasjement i befolkningen.
- OL vil skape stor offentlig debatt, bla rundt offentlig ressursbruk og miljøspørsmål.
- OL i 2014 kan være en visjon som har positive samfunnsmessige konsekvenser.
- Idretten har tradisjon for å være en samfunnsbyggende instans.
- Regjering og Storting må vurdere den totale ressursbruken i forhold til de samfunnsmessige effektene.

Vedlegg 5

Brev fra Norges idrettsforbund og Olympiske Komité til Kultur- og kirkedepartementet av 16. juni 2004

OL 2014

Idrettsstyret vedtok 27. mai d.å. å støtte Tromsø 2014 AS i det videre arbeidet med å få de olympiske vinterleker og Paralympics til Norge og Tromsø i 2014.

Utdrag fra protokollen fra Idrettstyremøtets sak 07: Skal Norge søke OL 2014? (vedtaket i kursiv):

Idrettsstyret gjennomgikk tilbakemeldingene på de fire spørsmålene som Idrettsstyret stilte til Tromsø2014 AS på møtet i januar 2004; avviklingstidspunkt, innkvartering, transport, etterbruk. Idrettsstyret var enig om å konsentrere sin behandling om idrettspolitiske spørsmål. Derfor var det spesielt etterbruk og kulturdepartementets krav om at minimum 415 mill. kr. skulle brukes av spillemidlene fra Norsk Tippings overskudd som ble debattert.

Idrettsstyret gjorde nedenstående vedtak med syv mot fem stemmer.

Følgende stemte for: Odd-Roar Thorsen, Eva Arnseth, Johnny Temvind, Annicke Bergh Monsen, Liv Bentzen, Ådne Søndrål, Toril Gullaksen.

Følgende stemte mot: Karl-Arne Johannessen, Tove Paule, Arvid Sulland, Geir Kvillum, Børre Rognlien.

Følgende var ikke til stede: Geir Solstad, Gerhard Heiberg, Rikke Lia.

Vedtaket:

Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité har vurdert de fire problemstillingene knyttet til tidspunkt, innkvartering, transport og etterbruk samt spørsmålet knyttet til bruk av spillemidler ved et eventuelt OL i Tromsø. Idrettsstyret mener at den dokumentasjon som er fremlagt av Tromsø 2014 har bidratt til å heve kvaliteten på søknaden. Styret føler seg ikke kompetent til å overprøve de faglige vurderinger som er gjort.

På bakgrunn av et kompakt konsept og et arkitektonisk særpreg mener Idrettsstyret at Tromsø vil kunne være en god søker for 2014.

Styret i Norges Idrettsforbund og olympiske

Komité vedtar at Norge bør søke om å arrangere De olympiske vinterleker og Paralympics i Tromsø i 2014. Flertallet i Idrettsstyret mener at søkergruppen Tromsø 2014 har gjort et godt arbeid for å videre utvikle søknaden i henhold til de forutsetninger Idrettsstyret ga 6. januar.

Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité mener at vinter-OL og Paralympics i Tromsø vil kunne bidra til å utvikle både breddeidretten, toppidretten og idretten for

funksjonshemmede i Norge. Samtidig vil vinter-OL kunne gi en betydelig styrking av frivilligheten i idrettsbevegelsen og i samfunnet for øvrig. Frivilligheten, engasjementet og kompetansen i Norges største frivillige organisasjon vil være idrettens fremste bidrag til OL i Tromsø. Styret mener at arrangementet også vil kunne bidra til at Norge opprettholder posisjonen som en av verdens ledende vinteridrettsnasjoner, og dette er sentrale idrettspolitiske momenter for å søke vinter-OL i 2014.

Idrettsstyret mener at budsjettet fortsatt har usikkerhetsmomenter. Idrettsstyret merker seg at fra januar til mai har kostnadene steget med mellom 2,5–3 mrd kroner. For at Tromsø skal kunne bli søker, må det stilles statsgaranti på om lag 15 mrd kroner.

Styret i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité er innforstått med at det vil bli benyttet spillemidler til finansieringen av anlegg til et eventuelt OL i Tromsø i 2014, og legger til grunn 415 millioner kroner (2004 kroner), som beskrevet i brev fra KKD av 2.2.04. Investeringene av spillemidlene må fordeles over flere år.

Styret diskuterte hvordan man vil forholde seg dersom den politiske behandling setter premisser som innebærer at eventuelle kostnadsoverskridelse skal følges opp med tilsvarende økte spillemidler. Styret vil ikke støtte en slik løsning.

Idrettsstyret forutsetter at det ikke benyttes spillemidler til å finansiere søkeprosessen. NIF kan heller ikke bistå økonomisk.

De olympiske leker vil medføre kostnader langt ut over Idrettsstyrets myndighet. Blant annet er etterbruk av anlegg en stor utfordring for de fleste ar-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

rangører av olympiske leker. Tromsø 2014 har skis-
sert fere konstruktive grep for etterbruk av OL-an-
leggene, men erkjenner selv at her må det gjøres
en ytterligere innsats. Idrettsstyret mener at det
fortsatt er utfordringer på dette området, og den vi-
dere prosessen må finne frem til sikre løsninger for
etterbruk. Flertallet i styret mener at etterbruks-
fond må sikres gjennom statlige garantier, mens
mindretallet ikke støtter en slik løsning.

Mindretallet mener at usikkerhetene knyttet til
etterbruk er for store til at de finner det riktig å gå
videre med søknaden. Mindretallet ga også uttrykk
for andre usikkerhetsmomenter.

Styrets vedtak medfører at vurderingen av den
totale ressursbruken i forhold til de samfunns-
messige og regionale effektene av et eventuelt OL i
Tromsø må gå til politisk behandling.

Bakgrunn for denne henvendelsen:

Norges Idrettsforbund & Olympiske Komité ber
Kultur- og kirke departementet utrede kostnadene
og konsekvensene knyttet til de olympiske vinterle-
ker til Norge og Tromsø i 2014. Dette da søkere på
olympiske leker må ha en statsgaranti for at Den in-
ternasjonale olympiske komité (IOC) aksepterer
Norge som kandidat og søker for lekene i 2014. Ga-
rantien er IOCs forsikring for at arrangøren og ar-

rangørnasjonen tar de økonomiske forpliktelser
som er knyttet til forberedelser og gjennomføring
av lekene.

For å ivareta den nødvendige fremdrift er det av
stor betydning at saken blir gjenstand for behand-
ling i Stortinget inneværende år.

NIF vil bidra med relevant kompetanse og støt-
te ved behov. Det antas å være formålstjenlig med
et snarlig møte mellom KKD og NIF for å gjøre
nødvendige avklaringer. Videre er det behov for å
finne arbeidsformer hvor departementet raskest
kan finne de beste svar på sine spørsmål. Avklarin-
ger med Tromsø 2014 AS vil derfor også være av
viktighet. Et møte mellom KKD, NIF og Tromsø
2014 AS i løpet av juni måned vurderes også som
svært nyttig.

Idrettsstyret har fått forespørsel om å delta med
et av sine medlemmer i styret/styringsgruppen for
Tromsø 2014 AS. Idrettsstyret vil kunne delta med
et av sine medlemmer, men ønsker at Tromsø 2014
AS avklarer noen forutsetninger for slik deltakelse
før endelig person fra Idrettsstyret utpekes.

Med hilsen
Karl-Arne Johannessen
Idrettspresident

Grete Johansen
Generalsekretær

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Vedlegg 6

Brev fra hr.adv. Sigmund Thue til Tromsø 2014 AS av 16. april 2004

Vurdering av inntektspotensiale

Jeg viser til tidligere samtaler og oversender hermed notat som viser mine vurderinger av inntektspotensialet for et OL i Tromsø i 2014.

Av notatet fremgår også bakgrunnen for de konklusjoner som jeg kommer til. For TV-inntektene er jeg kommet ut noe lavere enn hva som ble lagt til grunn i Lillehammers mulighetsstudie. Dette skyldes at dollarkursen har endret seg fra kr. 7,63, som den var i september 2003, til kr. 7,00 som jeg legger til grunn nå.

Hvis du skulle ha spørsmål eller behov for oppklaringer, hører jeg nærmere om det.

Med hilsen
Sigmund Thue

Notat til Tromsø 2014.

Innledning

Jeg viser til samtaler med Erlend Rian. Jeg har gjennomgått det oversendte materialet herunder notatet fra Rune Larsen. Jeg har videre gjennomgått NIF sin

evalueringskommissjonsrapport samt at jeg har hatt samtaler med Petter Syverud.

Mine kommentarer er knyttet til den inntektsvurdering som fremgår av Tromsø 2014s opprinnelige søknad.

TV inntekter

Etter OL i 1994 har spesielt TV-inntektene økt betydelig. Samtidig har IOC endret fordelingsnøkkelen, i 1994 fikk LOOC ca. 72 pst. av brutto TV-inntekter. Organisasjonskomiteen i Salt Lake City fikk 60 pst., og for vinterlekene i 2010 vil organisasjonskomiteen i Vancouver få 49 pst. av brutto inntekter fra salg av kringkastingsrettigheter. Som følge av dette ble Vancouvers budsjett satt opp med lavere inntekter fra TV-rettigheter enn hva Salt Lake City oppnådde. IOC anbefalte at man i søknaden for 2014 opererte med USD 400 mill.

Når man skal vurdere TV inntektene for OL i 2014 er det grunn til å være oppmerksom på at innbetalingene til organsasjonskomiteen vil ligge i perioden fra 2010 til 2014, med nærmere 60 % i 2014. En tilnærmet riktig betalingsplan følger nedenfor. Siden inntektene skal oppgis i 2004 kroner, vil man derfor måtte foreta en neddiskontering av betalingsstrømmen. Hvis man legger til grunn IOCs estimat for 2010, og baserer seg på en diskonteringsrente på 2,5 % (Norges Banks inflasjonsmål) vil man få følgende regnestykke:

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 400 000 000 USD

Broadcast

Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2010	11,0%	44 000 000	2,5%	37 941 062	261 793 329
2011	5,5%	22 000 000	2,5%	18 507 835	127 704 063
2012	9,6%	38 400 000	2,5%	31 516 668	217 465 011
2013	17,8%	71 200 000	2,5%	57 011 859	393 381 830
2014	56,1%	224 400 000	2,5%	175 300 921	1 209 576 357
	100,0%	400 000 000		320 278 346	2 209 920 589
<i>Rounded total</i>				320 278 000	2 209 921 000

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Hvis man legger til grunn en økning fra 2010 til 2014 på 25 % til USD 500 mill får man følgende effekt:

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 500 000 000 USD

<i>Broadcast</i>					
Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2010	11,0%	55 000 000	2,5%	47 426 328	331 984 293
2011	5,5%	27 500 000	2,5%	23 134 794	161 943 558
2012	9,6%	48 000 000	2,5%	39 395 835	275 770 848
2013	17,8%	89 000 000	2,5%	71 264 824	498 853 769
2014	56,1%	280 500 000	2,5%	219 126 152	1 533 883 062
	100,0%	500 000 000		400 347 933	2 802 435 530
<i>Rounded total</i>				400 348 000	2 802 436 000

Hvis man endrer diskonteringsrenten til 4 %, som er en noenlunde vanlig diskonteringsrente, vil man følgende effekt:

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 400 000 000 USD

<i>Broadcast</i>					
Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2010	11,0%	44 000 000	4,0%	34 773 839	243 416 874
2011	5,5%	22 000 000	4,0%	16 718 192	117 027 343
2012	9,6%	38 400 000	4,0%	28 058 504	196 409 527
2013	17,8%	71 200 000	4,0%	50 024 176	350 169 229
2014	56,1%	224 400 000	4,0%	151 596 599	1 061 176 196
	100,0%	400 000 000		281 171 310	1 968 199 170
<i>Rounded total</i>				281 171 000	1 968 199 000

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 500 000 000 USD

<i>Broadcast</i>					
Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2010	11,0%	55 000 000	4,0%	43 467 299	304 271 092
2011	5,5%	27 500 000	4,0%	20 897 740	146 284 179
2012	9,6%	48 000 000	4,0%	35 073 130	245 511 909
2013	17,8%	89 000 000	4,0%	62 530 219	437 711 536
2014	56,1%	280 500 000	4,0%	189 495 749	1 326 470 245
	100,0%	500 000 000		351 464 137	2 460 248 962
<i>Rounded total</i>				351 464 000	2 460 249 000

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Slik situasjonen er i dag knytter det seg følgende usikkerhet til vurderingen av TV inntektene:

- Det er for tiden store valutasingninger. Fra september 2003 og fram til i dag har dollaren hatt en kurs som har variert fra ca kr. 7,60 til ca. kr. 6,60.
- Det er ikke inngått avtale om salg av TV rettighetene for 2014. Andre TV rettigheter har de par siste årene falt i pris. Dette gjelder blant annet rettigheter til fotball sendinger. Ut fra den kunnskapen vi har i dag, er det derfor stor usikkerhet knyttet til om TV inntektene fra OL vil fortsette å stige ut over vanlig inflasjonsjusteringer.
- Fordelingsnøkkelen av inntektene mellom IOC og arrangør er ikke fastlagt.
- Det er sannsynlig at IOC selv vil stå som Host Broadcaster og produsere TV bildene. Hvilket beløp IOC vil kreve for å overta dette ansvaret fra organisasjonskomiteen, er ikke avklart.

Konklusjon:

Basert på ovenstående er det ikke realistisk å planlegge med TV inntekter på NOK 3.5 milliarder for et OL i 2014 når beløpet skal fastlegges i 2004 kroner. Basert på de usikkerheter som er redegjort for ovenfor, er et realistisk anslag for TV inntektene NOK 2.5 milliarder.

Top programmet

Det internasjonale sponsorprogrammet styres av IOC, og inntektene herfra fordeles mellom IOC, De nasjonale olympiske komiteene og organisasjonskomiteene for sommer- og vinter-OL som er plassert i samme avtaleperiode. Dette innebærer at inntektene fra TOP programmet tilflyter arrangøren av vinter OL i 2014, fra 2012 til 2016.

IOC oppga at søkerbyene for 2010 skulle legge til grunn USD 100 mill i inntekter fra TOP programmet. Hvis man legger dette til grunn og med de samme valutakurs og diskonteringsrente på 2.5 %, får man følgende:

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 100 000 000 USD

Broadcast

Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2013	32,5%	32 500 000	2,5%	26 023 672	182 165 702
2014	22,5%	22 500 000	2,5%	17 576 964	123 038 748
2015	22,5%	22 500 000	2,5%	17 148 258	120 037 803
2016	22,5%	22 500 000	2,5%	16 730 007	117 110 052
	100,0%	100 000 000		77 478 901	542 352 306
Rounded total				77 478 000	542 352 000

Øker man inntektene til USD 125 mill, får dette følgende effekt:

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 125 000 000 USD

Broadcast

Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2013	32,5%	40 625 000	2,5%	32 529 590	227 707 128
2014	22,5%	28 125 000	2,5%	21 971 205	153 798 435
2015	22,5%	28 125 000	2,5%	21 435 322	150 047 254
2016	22,5%	28 125 000	2,5%	20 912 509	146 387 565
	100,0% ..	125 000 000		96 848 626	677 940 382
Rounded total				96 848 000	677 940 000

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Hvis man legger til grunn diskonteringsrente på 4 % blir bildet slik:

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 100 000 000 USD

<i>Broadcast</i>					
Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2013	32,5%	32 500 000	4,0%	22 834 069	159 838 482
2014	22,5%	22 500 000	4,0%	15 200 194	106 401 357
2015	22,5%	22 500 000	4,0%	14 615 571	102 308 997
2016	22,5%	22 500 000	4,0%	14 053 434	98 374 035
	100,0%	100 000 000		66 703 267	466 922 871
<i>Rounded total</i>				66 702 000	466 923 000

Hvis man endrer inntektene til USD 125 mill. blir resultatet slik:

IOC Broadcast Revenues

Exchange rate = 7,0
Discount rate = 2,5 %
Gross total = 125 000 000 USD

<i>Broadcast</i>					
Year of receipt	Allocation	Amount	Discount rate	USD NPV in 2004	NOK NPV in 2004
2013	32,5%	40 625 000	4,0%	28 542 586	199 798 103
2014	22,5%	28 125 000	4,0%	19 000 242	133 001 696
2015	22,5%	28 125 000	4,0%	18 269 464	127 886 246
2016	22,5%	28 125 000	4,0%	17 566 792	122 967 544
	100,0%	125 000 000		83 379 084	583 653 589
<i>Rounded total</i>				83 378 000	583 654 000

Konklusjon:

Basert på ovenstående synes et inntektsanslag på NOK 600 som realistisk.

Nasjonale sponsorinntekter

De nasjonale sponsorinntektene er avhengig av det markedspotensial som ligger i den enkelte arrangørnasjons hjemmemarked. Regelverket er slik at alle sponsoravtaler baserer seg på bransjeeksklusivitet og med en geografisk begrensning. OL arrangører får frigjort noen produktkategorier fra IOC til sitt nasjonale sponsorprogram.

Det er den enkelte nasjonale olympiske komitee som disponerer retten til selge bruken av de olympiske symbolene i hvert enkelt land. Dette innebærer at arrangøren av de olympiske leker i Tromsø må «kjøpe» denne retten fra Norges olympiske ko-

mite i Norge. For denne retten betalte LOOC til NOK i 1994 ca. kr. 130. mill. Hvis man har tanker om å lage et nordisk program, slik det synes å være lagt opp til i søknaden fra Tromsø, må Tromsø 2014 frikjøpe de olympiske ringer fra de olympiske komiteer i alle de nordiske land. Hvis man ikke gjør det, kan ingen sponsorer i det nasjonale sponsorprogrammet benytte OL symbolene utenfor Norges grense. Når dette fremheves her, er det fordi verdien av sponsoravtalen vil fra bedriftenes side vil bli målt mot det markedet man vil få rett til å benytte symbolene i. Det er ikke slik at norske bedrifter «world wide» kan markedsføre seg som OL sponsor. Basert på rettigheter som OL arrangøren kan selge, kan bedriftene bare markedsføre seg i Norge.

Erfaringer fra Lillehammer viste at det å kjøpe rettigheter fra de nasjonale olympiske komiteer i

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

de andre nordiske landene, ble så kostbart at verdien av den utvidede markedsadgangen ikke oversteg kostnadene med å skaffe seg disse rettighetene. Vinninga gikk med andre ord opp i spinninga.

Når Tromsø i sin søknad legger til grunn at man skal ha et nordisk marked for sine sponsoravtaler, baserer man seg på et konsept som etter min vurdering innbærer store kostnader med å skaffe seg rettighetene fra de nasjonale olympiske komiteene i Norden. Etter min vurdering er det derfor ikke grunn til å anta at merinntektene ved en utvidet markedsadgang i vesentlig grad vil overstige kostnadene med å skaffe seg denne markedsadgangen. Når man skal bedømme potensialet for inntekter fra arrangørens nasjonale sponsorprogram, bør man derfor legge til grunn at det man kan selge, er markedsadgang i Norge. Det samme gjelder for så vidt også salgsinntekter fra et bredt spekter av lisensprodukter.

Begge disse inntektskategoriene må derfor estimeres med betydelig lavere beløp for et OL arrangement i Norge, enn for eksempel i USA og Canada. I Norge er det et marked på 4,5 millioner mennesker, mens USA har 275 millioner og Canada har 32 millioner.

Når dette er sagt, så baserer Tromsø 2014 sin søknad seg på en riktig tilnærming i oppbyggingen av sitt sponsorprogram med inndeling av sponsorene i forskjellige grupper. Hovedprogrammet, på Lillehammer Birkebeinenerlauget, vil kunne bestå fra 9 til maks 12 bedrifter. Lillehammer hadde 9 slike sponsorer som betalt fra ca. NOK 25 mill til ca. NOK 60 mill (IBM hadde nominelt et høyere beløp på grunn av store leveranser). I tillegg hadde Lillehammer et sponsorprogram; offisielle leverandører der bedriftene betalte fra NOK 2 til 9 mill.

Omregnet til dagens kroneverdi innbrakte de nasjonale sponsorprogrammene NOK 610 mill. Selv om det internasjonalt har vært en viss vekst i sponsormarkedet, kan man ikke si det samme om det norske markedet. Dette har vært preget av stagnasjon og en viss tilbakegang de to siste årene. Dette har ikke minst norsk idrett merket i det siste. På samme tid har det i næringslivet blitt mer konsentrasjon i større enheter med svekket konkurranse på enkelte områder. Eksempel på dette er at det bare er tilbake en stor norsk bank mot 3 – 4 i 1994.

En analyse av sponsorbudsjettene til bedrifter i Norge viser at det er et meget begrenset antall bedrifter som i det hele tatt har markedsbudsjetter som kan betale sponsorbeløp i nærheten av hva man oppnådde i Lillehammer i 1994. Etter min oppfatning vil det være helt utenkelig å oppnå sponso-
rinntekter fra det norske marked på det nivå som er lagt inn i Tromsøs søknad. Jeg er også skeptisk til,

basert på dagens marked, at det er realistisk å nå opp i det beløp som er lagt til grunn av evalueringskommisjonen, nemlig NOK 1 milliard. Slik jeg bedømmer det, vil det ikke være begrenset effekt i å benytte store markedsføringsmidler for å lage mer «verdifulle» sponsorpakker. Begrensningen ligger i at det i Norge finnes for få bedrifter som kan forsvare å betale inntil NOK 100 mill. for å bli OL sponsor.

Når bedriftene skal vurdere hvor mye penger de kan bruke til å kjøpe sponsorater, er det en del av vurderingen at bedriftene selv må bruke store beløp på toppen av dette for å utnytte de kjøpte rettigheter. Det er i denne sammenheng grunn til å fremheve at man som OL sponsor ikke vil, i motsetning til ved andre større idrettsbegivenheter, få synlighet på TV skjermene fra arrangementene. Et OL skal være reklamefritt. Dette innebærer at alle sponsorene må sette av midler til selv å gjøre seg synlige og utnytte sitt sponsorat. Kostnadene ved kjøp av TV reklame og hospitalityutgiftene vil måtte bli betydelige.

Konklusjon

At det kan være grunnlag for en viss økning fra 1994 fram til 2014 er mulig, men å planlegge med mer enn NOK 800 mill synes for meg ikke å være realistisk bedømt ut fra dagens trender i det norske markedet.

Lisensinntekter

Konklusjon

De inntekter som fremgår av Tromsøs søknad på dette punktet, synes realistiske. Lillehammers lisensinntekter inflasjonsjustert var NOK 225 mill.

Billettinntekter

Når man skal bedømme inntektpotensialet som ligger i billettsalg er det to tilnæringsmåter.

1. Hva er markedet villig til å betale for billettene eller
2. Hva er en riktig pris når man legger til grunn at i arrangementet i stor grad er basert på offentlige midler.

Når man bedømmer hva som har vært gjort i de siste olympiske leker, er det ganske klart at de fleste arrangørene har valgt å markedsprisen sine billetter. Lillehammer valgte i 1994 imidlertid å legge seg på en mer «politisk prising» slik at alle skulle ha råd til å se OL hvis de ville. Basert på hva som fremgår av søknaden fra Tromsø er prisene som er foreslått, gjennomsnittlig dobbel så dyre som billettene på Lillehammer.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Slik jeg bedømmer det, er prisnivået ikke urimelig sammenlignet med andre arrangører, det er heller rimelig. Når man skal bedømme prisnivået, bør man imidlertid også legge vekt på at det er ønskelig at de samme personer går på flere øvelser per dag. Dette vil kunne lette inntransporten til Tromsø og belaste overnattingskapasiteten mindre. Hvis man videre legger til grunn at en familie ønsker å være på OL arrangementet et par – tre dager, kan det bli dyrt nok med det prisnivået som er foreslått. Prisene for billetter til en OL konkurranse er derfor etter min oppfatning, ikke direkte sammenlignbare med billetteprisene til et engangsarrangement.

Når det gjelder billettinntekten fra Paralympics, Ungdomsolympiade, prøve OL og Artic Winter Games, er disse etter min vurdering, ikke realistiske. Erfaringen er at billettinntektene fra slike arrangementer er begrensede. Jeg vet ikke om alle kostnadene med disse arrangementene er tatt med i Tromsøs kostnadsbudsjett. Jeg kjenner ikke de andre arrangementene, men prøve OL vil i alle fall ikke ha det omfanget som ligger til grunn i Tromsøs søknad. Prøve OL vil stort sett være World Cup arrangementer der billettinntektene er en del av disse konkurransenes arrangementsinntekter. Skal man budsjettere med billettinntekter, må man i alle fall bruttobudsjettere slik at alle utgifter ved å utvikle disse arrangementene, ligger inne i OL budsjettet. Etter det jeg kjenner til, går i dag stort sett de fleste World Cup arrangementer i Norge mer eller mindre med underskudd. Det vil nok også prøvearrangementene for et Tromsø OL lette kunne gjøre.

Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at jeg ikke har bedømt publikumskapasiteten ved de enkelte anleggene. Jeg finner allikevel grunn til å pe-

ke på om det er klokt å legge opp til et så ambisiøst publikumstall med den begrensede transport- og innkvarteringskapasitet som finnes i Tromsø. Siden jeg ikke kjenner øvelsesprogrammet, har jeg ikke kunne beregne hvor mange tilskuere det bli på de mest aktive dagene når man summerer alle tilskuerne på alle arenaene. Hvis det ikke er vurdert, vil jeg anbefale at man foretar en slik vurdering som ledd i å kvalitetssikre søknaden.

For ordens skyld gjør jeg oppmerksom på at det i 1994 i Lillehammer ble solgt ca. 1,2 mill. billetter. Dette ga en inntekt justert for inflasjon på NOK 316 mill.

Konklusjon:

Det er min vurdering at billettprisene til OL øvelsene kan være realistiske, men neppe politisk korrekte. De andre billettinntektene virker svært optimistiske og neppe realistiske.

Avslutning

Jeg håper at ovenstående vil være til noe veiledning i vurderingen av inntekspotensialet for et OL i Tromsø i 2014. Hvis de tallene jeg har lagt til grunn ovenfor, er de som blir innarbeidet i søknaden, er jeg innforstått med at det kan omtales i forordet til søknaden at jeg har vurdert inntekspotensialet. Hvis andre tall legges til grunn, ber jeg om at jeg ikke «påberopes» i forordet.

Lillehammer den 18. april 2004
Sigmund Thue

Vedlegg 7**Brev fra Tromsø 2014 AS til Kultur- og kirke departementet
av 19. august 2004****Vedr. Tromsøs OL-søknad –
oversendelse av oppdaterte notater fra
bedriftsrådgiver Petter Syverud**

Som kjent har Tromsø 2014 AS, benyttet som viktige rådgivere mht. økonomien i vårt prosjekt, hhv. Bjørn Brenna og Petter Syverud som var de fremste økonomiansvarlige fra LOOC frem til og med 1994.

Spesielt Petter Syverud har også hatt funksjon som økonomisk rådgiver for andre vinter-OL-arrangementer etter Lillehammer.

Vi har bedt han om en oppdatert vurdering av vårt inntektsbudsjett, med bakgrunn i den senere tids utvikling når det gjelder sponsor-avtaler for Torino-OL og de siste TV-avtaler som IOC har inngått.

Hans to notater vedlegges.

Notatene bekrefter hva vi også har anført i søknaden at inntektssiden er beheftet med usikkerhet, når den skal vurderes så lang tid i forveien. Vi vil imidlertid fortsatt mene at med den nøkternhet som vi har anlagt, kan det være grunn for å stå på konklusjonene fra hovedsøknaden fortsatt, med det tallmateriale som der foreligger.

Og selv om man skulle velge å redusere inntekts-estimatene noe, da vil fortsatt hovedkonklusjonen stå fast, nemlig at det er realistisk å arrangere et OL i 2014 med lavere økonomisk forpliktelse for staten enn i 1994, i sammenlignbare 2004-kroner. Her er det som kjent om lag 1,5 mrd kr. å gå på for at Tromsø-alternativet 2014 når Lillehammer 1994 i total kostnad for staten.

Vi står til disposisjon med ytterligere opplysninger om dette er nødvendig/ønskelig.

Med vennlig hilsen

Tromsø 2014 AS,
Tor Læg Reid/s
Styreleder

Erlend Rian
Daglig leder

Kopi: Norges Idrettsforbund, v/anleggssjef
Erik Eide,

**Fra Petter Syverud, Fornebu
Consulting, til Tromsø 2014 v/Erlend
Rian**

Jeg har sett på det tallmaterialet jeg har fått tilsendt fra deg og Arne Myhrvold.

Jeg har snakket med Gerhard Heiberg og han var enig i mine beskrivelser av mekanismene rundt VIK og inntektsoverføringer til staten.

Gerhard Heiberg har fått dette notatet, og jeg har bedt om kommentarer dersom det er noe her han ikke er enig i. Pr. 17.08.04 har jeg ikke fått noen slike tilbakemeldinger.

Her er mine kommentarer til sponsorinntektene:

Vi har 4 kategorier sponsorer;

- TOP sponsorer
- Hovedsponsorer
- Offisielle sponsorer
- Offisielle leverandører

Ad TOP sponsorer

Den første kategorien forhandles av IOC og dekker samtidig ett vinter OL og ett sommer OL. Fordeleingsnøkkelen har vært slik at andelen som tilfaller vinter OL er en 1/3 av halvparten, dvs. 1/6. Denne andelen er for Torino 2006 vurdert til 154 mill., jeg sier «vurdert» fordi dette er en kombinasjon av kontanter og såkalt VIK (value in kind). VIK er varer og tjenester sponsorene ønsker å levere til OCOG, og selvfølgelig gjelder det spesielt produkter sponsorene gjerne vil ha vist fram. OL er et gedigent show room. Erfaringene er at VIK grovt kan deles i to grupper;

- ønsket VIK
- uønsket VIK

I gruppen «ønsket VIK» kan det også være at sponsor vil levere mer enn det OCOG strengt tatt trenger for å løse sine oppgaver.

I avtalen LOOC hadde med staten skulle alle LOOCs inntekter fortløpende overføres til Norges Bank. Det var naturlig nok penger som skulle over-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

føres, ikke VIK. Men i den utstrekning vi hadde inkludert estimater for VIK i inntektsbudsjettet måtte denne verdien også komme staten til gode ved at tilsvarende pengebeløp ble overført til Norges Bank.

Eksempel

La oss si at Ranx Xerox bidro med 10 mill. kr cash og kopimaskiner opprinnelig estimert til en tjeneste-/leieverdi på 40 mill. kr (VIK). Da hadde det i utgangspunktet vært fristende å sette opp 50 mill. kr som inntekt.

I dette konseptet har Ranx Xerox satt inn sine ypperste og største modeller som de gjerne vil vise fram, men som OCOG ikke trenger. La oss si at vi kunne vurdere OCOGs behov til å være løst tilsvarende en nettoverdi på 12 mill. kr. Da kan vi hevde at inntektene for OCOG er 10 + 12 mill. kr = 22 mill. kr.

Men, – det er et men, hvordan kan Norges Bank få de eventuelt budsjetterte 22 mill. kr? De 10 første mill. er greie, dette er cash. Men Norges Bank vil jo ikke ha kopimaskiner! Dette må budsjettmessig løses ved at kostnadsbudsjettet til OCOG må inneholde en post som heter «anskaffelse av kopimaskiner- og kopitjenester» – dette må så budsjetteres til estimert verdi på det sponsor skal levere, i dette eksempelet 12 mill. kr. Når tjenestene/varene blir levert av sponsor overføres 12 mill. kr fra OCOGs konto til Norges Bank (samtidig som kostbudsjettet blir belastet).

Det er ytterligere et «men». I Norge er det ikke lov å bytte varer og tjenester unndratt en avgiftsmessig beregning. Dvs. at verdien av disse varene og tjenestene må avgiftsberegnes, i dette eksempelet 24 % av 12 mill. kr. 2,88 mill. kr. Følgen av dette er at OCOGs budsjett for «anskaffelse av kopimaskiner- og kopitjenester» må være 14,88 mill. kr, ikke 12.

Dette viser at det ville vært galt å føre opp 50 mill. kr på inntektsbudsjettet. Fordi VIK av sponsor i utgangspunktet er satt for høyt, – det kan være for høye prisestimater og det vil helt sikkert være varer og tjenester OCOG ikke ønsker, men som sponsor vil legge inn i pakken.

I LOOC la vi oss tidlig på denne strategien; – Både fra departementet, media og opinion var det mye større fokus på kostnadene enn på inntektene. Det ville ikke være aksept for sprekke på kostnader, rammen var gitt. Overført til eksempelet mitt; vi var interessert i å legge verdianslagene for VIK lavt – dette var jo poster vi måtte ha dekning for i kostnadsbudsjettet. Dessuten måtte vi jo også MVA-beregne disse elementene. Dvs. at vi heller enn 12

mill. kr på VIK i eksempelet ovenfor burde forsøke å få det ytterligere ned; 6 mill. kr og 1,44 i MVA. På den annen side ville vi måtte akseptere et lavere inntektstall.

SLOC (Salt Lake City 2002) opplevde det samme med for mye VIK og uønsket VIK. Her utviklet de et program som het noe sånt som «Converting VIK to Cash», dvs. de opprettet et slags salgsorgan som leide ut biler, kopimaskiner etc. – VIK de selv ikke kunne/ville benytte. I det store markedet som er i SLC, Utah og USA kunne dette lykkes, i Norge er det derimot en helt annen sak.

Videre arbeid med estimater for Top sponsorer

- Forsøk å få informasjon om hvor mye cash hver sponsor yter, og hva VIK fra hver sponsor (og vare-/tjenestekategori) er satt til.
- Sammenlikn VIK-beløpene i hver vare-/tjenestekategori med det dere har i kostnadsbudsjettet for samme anskaffelse. (Glem ikke MVA.)
- Hva med periodisering for Torino-tallene? Er tallene diskontert eller er dette nominelle kroner summert uavhengig av når pengene kommer? (Mindre utslag her enn for Tromsø, i og med at det kun er to år til Torino OL.)
- Er Torinos tall for TOP (154 mill.) ekskl. NOCs andel? (går ut fra at IOCs andel er trukket ut).
- Hva med hospitality-forpliktelser – dersom inntektene går mye opp, ligger det også større byrde på OCOG mht. hospitality?
- Jeg tror Torino og Beijing tilhører samme lag mht. TOP. Har Beijing i særling grad løftet markedspotensialet? For Vancouvers tilfelle er ikke gruppemedlem sommer OL-by valgt ennå, det kan bli interessant – her er det mange

interessante byer som kjemper. (Vinter OL i 2014 skal danne gruppe med sommer OL i 2016 dersom min antagelse om Torino/Beijing er riktig.)

Konklusjon

Dersom cash-delen fra TOP blir bekreftet å være høyere enn det vi har lagt til grunn kan inntektsbudsjettet økes.

Dersom vi får dokumentert VIK for de enkelte produktområder må vi holde dette opp mot kostnadsbudsjettet før vi evt. øker inntektsbudsjettet.

Vi la til grunn 600 mill. kroner for Tromsø 2014. Vancouver 2010 har inntektsmål på 100 mill. USD. Legger vi dette inntektsmålet inn på OL 2014s inntektsår blir verdien 77,5 mill. USD etter diskontering. Dette tilsvarer 542 mill. kr med kurs 1 USD = 7 kr.

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Ad Hovedsponsorer, Offisielle sponsorer, Offisielle leverandører

I Tromsøs nasjonale søknad er disse slått sammen, og kalt Offisielle leverandører.

De tre alternativene har disse budsjettallene:

- Optimistisk: 1.875 mill. kr
- Realistisk: 1.200 mill. kr
- Pessimistisk: 800 mill. kr

Torinos mål er 305 mill, eller 2.500 mill. kr om vi bruker kurs 1 = 8,2 kr. Av dette har de i dag sikret 79 % (1.975 mill. kr), når det er ca. 1,5 år til lekene begynner.

Også for disse kategoriene kommer problemstillingen med VIK inn. Det vil være en kombinasjon av penger og varer/tjenester.

Sigmund Thue og jeg var veldig skeptiske til å legge anslagene for de nasjonale sponsorene for høyt. Dette ble basert på erfaringene fra Lillehammer, utviklingen innen næringslivet i Norge generelt og evnen og viljen til å gå inn med veldig store bidrag til idrettsarrangementer. Det er ikke så mange store konsern i Norge (Norden) som er aktuelle i den tyngste kategorien, hovedsponsor. Det har vel egentlig blitt færre store konsern i Norge etter «94, se bare innen bank/finans. Og trekker vi inn konsern fra andre nordiske land kommer problemstillingen med bidrag til andre NOCs inn.

Videre må vi ikke glemme forskjellen mellom Italia som marked og Norge. I Italia bor det 58 mill. mennesker, i Norge 4,5 millioner. Litt enkelt kan vi si at det italienske markedet er 12 – 13 ganger så stort som det norske. Videre kan vi anta at italienske «brands» har en større penetrasjon og markedsappell på Kontinentet, og at dette ikke er gjeldende for norske merkevarenavn. Sagt med andre ord; en profilering gjennom OL av kjente italienske merkevarenavn vil ha en virkning også utenfor Italia, det samme kan jeg ikke se vil være gjeldene med noen norske merkevarer. Vi kan nevne merkevarer som Nokia og SonyEricsson, begge nordiske – men for eksempel mobiltelefoner er dekket av Panasonic slik TOP er satt opp for Torino. Vi kan tenke oss Volvo inn som hovedsponsor slik som i «94, men da har vi også avgift til svensk NOC.

Selv har jeg undret meg litt over at markedsverdien vurderes såpass høyt som den åpenbart blir i disse kategoriene. Muligheten til synlig profilering er jo ikke tilstede på arenaer etc. i et OL, i motsetning til VM i ulike idrettsgrener. Profileringen er ikke synlig på TV-skjermen.

Konklusjon

Jeg kan ikke se at forholdene i Italia for Torino 2006 innen disse kategoriene er overførbare til Norge og Tromsø 2014. Nasjonale (og til dels nordiske) forhold bestemmer (begrenser) dette, hvilke markeder nås, og hvor store og verdifulle disse markedene er.

Jeg synes fortsatt at et budsjett over 800 mill. kr må begrunnes svært godt, og må ha forankring i norske forhold og norske erfaringer.

Dette er hva jeg kan kommentere nå, før jeg evt. får flere detaljer av Gerhard Heiberg eller andre. Ring eller mail meg gjerne om det er noe her som er uklart, eller som du vil diskutere.

Med vennlig hilsen

Petter Syverud
Fornebu Consulting AS

Fra Petter Syverud, Fornebu Consulting, til Tromsø 2014 v/Erlend Rian

Jeg har studert opplysningene i linker formidlet av Øystein Barth-Heyerdahl:

<http://www.olympic.org/uk/news/olympicnews/fullstoryuk.asp?id=917>
<http://www.olympic.org/uk/news/mediacentre/pressreleaseuk.asp?id=958>
<http://pub.tv2.no/nettavisen/sport/article250009.ece>
<http://www.gamesbids.com/cgi-bin/news/viewnews.cgi?category=1&id=1089132151>
<http://www.gamesbids.com/cgi-bin/news/viewnews.cgi?category=1&id=1087575348>

I følge Nettavisen har IOC forhandlet fram avtaler med EBU for Europa (ekskl. Italia) til en verdi av 5,2 milliarder NOK, for USA (NBC) til en verdi av 15,4 milliarder NOK for rettigheter knyttet til OL i 2010 og 2012.

Avtalene er utvidet til å dekke områder som tidligere ikke har vært aktuelle i dette segmentet. Foruten TV og radio er video-on-demand med, samt internett, bredbånd og audiorettigheter.

Fordeling og diskontering

Å slå sammen ett vinter-OL og ett sommer-OL når kommersielle avtaler skal forhandles gjøres nå både innenfor TOP- og TV-rettigheter. Men i motset-

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

ning til TOP-avtalene som deler den halvparten som kommer OCOG'ene til gode (1/3 av halvparten til vinter – 2/3 av halvparten til sommer), har TV-inntektene blitt fordelt individuelt mellom vinter og sommerarrangør. Det er derfor ikke mulig på bakgrunn av den informasjon som er gjort tilgjengelig på disse internettsidene å si hvor mye vinter 2010 får, og hvor mye sommer 2012 får.

Av TV-inntekter fra USA går 10 % direkte til USOC, 90 % til IOC som beholder 51 % og fordeler 49 % til Torino og Beijing. (Fordelingen mellom Torino og Beijing kjenner jeg ikke.)

IOC har ved hvert vinter-OL etter «94 endret fordelingsnøkkelen, i 1994 fikk LOOC ca. 72 % av brutto TV-inntekter som var direkte knyttet til dette vinter-OL (1,8 milliarder NOK – i 2002-kr til LOOC). Organisasjonskomiteen i Salt Lake City fikk 60 % (3,1 milliarder NOK – i 2002-kr), og for vinterlekene i 2010 vil organisasjonskomiteen i Vancouver få 49 % av brutto inntekter fra salg av kringkastingsrettigheter. (Jeg kjenner ikke prosentandelen fra Nagano 1998, men deres andel av TV-inntektene var 2,1 milliarder NOK- i 2002-kr.) Som følge av dette ble Vancouvers budsjett satt opp med lavere inntekter fra TV-rettigheter (2,4 milliarder NOK) enn hva Salt Lake City oppnådde. IOC anbefalte at man i søknaden for 2014 opererte med USD 400 mill. tilsvarende 2,8 milliarder NOK. Men dette tallet summerer opp en pengestrøm som kommer lenger ut i tid, den må derfor diskonteres. Benytter vi en diskonteringsrente på 2,5 % (Norges Banks inflasjonsmål. Dollarkurs 7,00 kr) blir inntektstallet i underkant av 2,2 milliarder NOK.

Om IOC vil endre fordelingsnøkkelen også for 2014 og 2016 vet jeg ikke, men det er klart det ligger en risiko her. Men samtidig ser vi ut fra meldingene i sommer at TV-avtalene som inngås nå antakelig ligger litt høyere enn det IOC tidligere har in-

dikert for TV-inntekter for 2014, nemlig USD 400 mill.

Host Broadcasting

Jeg antar at ansvaret for host broadcasting nå er overtatt av IOC. I så fall er det grunn til å tro at det i vederlaget for TV-rettigheter slik det er gitt tall på ovenfor, skal settes av betydelige beløp for produksjon av både TV og andre signaler som er solgt gjennom rettighetsavtalene. Om uttrekket for å dekke TV-produksjonen blir et fastbeløp eller en prosentberegning vet jeg ikke. Budsjetteknisk for OCOG vil det at IOC tar ansvaret for host broadcasting få konsekvenser på kostnadssiden som evt. kan reduseres avhengig av hva som kommer fram.

Om Tromsø 2014 skulle få de nødvendige garantier fra staten, og bli en offisiell kandidat for 2014, ligger det i problemstillingen med host broadcasting noen implikasjoner og muligheter mht. MVA som bør utredes før endelige avtaler inngås med IOC.

Neste skritt

Jomar Selvaag, Thue & Selvaag, drar nå til Athen hvor han er invitert av Michael Paine, IOC, som er sentral i IOCs forhandlinger om TV-rettigheter. Jeg har snakket med Sigmund Thue i dag, og vi ble enige om at Jomar skal forsøke å få ut mer informasjon om TV-inntektene. Jeg håper derfor det vil være mulig om et par ukers tid å være mer konkret på flere av de punktene vi i dag ikke vet nok om.

Med vennlig hilsen

Petter Syverud
Fornebu Consulting AS

Om det skal stilles statsgaranti i forbindelse med søknad fra Tromsø 2014 AS om å bli tildelt De olympiske vinterleker og Paralympics i 2014

Vedlegg 8

Utrykte vedlegg

1. Rapport fra evalueringsgruppen nedsatt av NIF, datert 23. desember 2003.
  2. Vedlegg og ettersendelser til opprinnelig søknad fra Tromsø: Diverse notater vedrørende effekter av OL i Tromsø, utført på oppdrag fra Tromsø 2014 AS (jf. kapittel 10.2)
  3. Søknad fra Tromsø 2014 AS av 2. mai 2004.
  4. Vedlegg til søknaden fra Tromsø 2014 AS av 2. mai 2004.
  5. Ettersendelser til søknaden fra Tromsø 2014 AS av 2. mai 2004.
  6. «*Miljøeffekter av Vinter-OL 2014 i Tromsø.*» Rapport utarbeidet av Jon Teigland på oppdrag fra Miljøverndepartementet.
  7. «*Regionale virkninger av OL i Tromsø.*» Rapport utarbeidet av Transportøkonomisk Institutt på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet.
  8. «*Manual for Candidate Cities for the XXI Olympic Winter Games 2010.*», IOC 2002.
  9. «*Candidature Acceptance Procedure XXI Olympic Winter Games in 2010 – Report by the IOC Candidature Acceptance Working Group.*», IOC 2002 .
  10. «*Olympic Games Study Commission.*», IOC 2003.
-
-